Josip Predragović D. I.

Sv. Ivan Berhmans D. I.

— Treći zaštitnik mladeži. —

1621 — 1921.

Jubilarno izdanje.

Zagreb.
Tiskom Glasnika S. I.
1921.

2240

I.

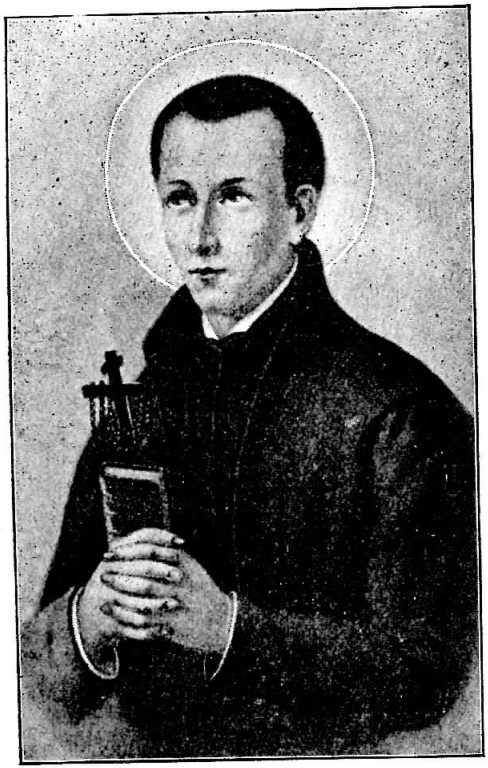

Sv. Ivane, moli za hrvatsku mladež!

Josip Predragović D. I.

Sv. Ivan Berhmans D. I.

treći zaštitnik mladeži.

1621 — 1921.

Jubilarno izdanje.

Zagreb.
Tiskom Glasnika S. I.
1921.

Ordinariatus Archidioecesis Zagrabiensis
Nr. 6140.

Nihil obstat.

Dr. Jos. Lončarić.
censor.

Imprimatur.

Datum Zagrabiae, die 28. Julii 1921.

Provicarius generalis
Dr. Josephus Lang, cons. Eppus.

Imprimi potest.

Zagreb, 31. Julii 1921.

J. Ev. Kujundžić S. J.
Vicepr.

Na očinskoj grudi.

1599 — 1616.

Zavičaj.

Putuješ li kraljevinom Belgijom iz velikog grada Antwerpena plodonosnom Brabantu na jug, pukne ti zamalo pred očima ubava varošica Diest. Idući cestom na oveći trg i odavle u ulicu zvanu „du Marché“ ugledat ćeš priprostu kuću dvokatnicu. Sprijeda je nešto obnovljena; okviri prozora i vrata jesu crvenkasto — smeđe išarani. U izdubini nad glavnim ulazom stoji kip, što predočuje mladoga Isusovca. U sklopljenim rukama drži mladić knjigu, križ i krunicu; u ove predmete pobožno upire oči. Pod kipom čitaš ove riječi: „Kuća sv. Berhmansa.“ Evo tuj u Diestu, u toj kući ugleda svijetlo Ivan Berhmans 13. ožujka 1599.

U staro se doba blistao nad kućnim vratima pozlaćeni mjesec, zato je kuća u cijelom Diestu i bila poznata pod imenom „k zlatnome mjesecu.“ Začudo, nešto prije rođenja Ivanova zamijeniše — zašto, ne zna se — zlatni mjesec s malim suncem. Otada se prozva kućom „k malom suncu.“ Kao da promisao Božji htjede nagovijestiti, da će se varošani odsele ponositi ne lepršavim zlatom nego dragocjenijim ure-

som, što će poput jarkog sunca i svijetlo i toplotu širiti po svoj zemlji.

Ocu mu bilo ime Ivan, a majci Jelisava rođ. van den Hove. Dijete se rodilo baš u subotu, dan Bl. Gospi posvećen; a sv. krst primi sjutradan u nedjelju. Kumovi, Adrijano Klezije i Gertruda Steyvort, nadjenuše mu ime Ivan Krstitelj; bilo s toga, što mu se otac i djed tako zvali, bilo što je majka tako željela, koja je vazda osobitu ljubav gojila k sv. Ivi. Nego u životu pravoga kršćanina ne ima slučaja. Kršćanin katolik nalazi u svim i najsitnijim prilikama puteve divne providnosti Božje; kršćanin katolik rado i često sjeća se takovih prilika, jer iz njih crpe možno i jako poticalo, da Boga vatrenije ljubi i revnije mu služi. Rođen dan dozivlje nam u pamet veliko dobročinstvo, što nam ga Bog udijeli stvoriv nas na svoju sliku i priliku; krsni dan sjeća nas blagodati, što smo je primili na sv. krstu, gdje smo postali djecom Božjom i baštinicima kraljestva nebeskog; krsno ime napokon daje nam slatku utjehu i sigurnu jamčevinu, da će nas zaštitnik naš, čije ime nosimo, braniti za života i zagovarati pred prijestoljem Božjim, ali ujedno nas obvezuje, da se pokažemo vrijednim imena nebeskog zaštitnika svog, povodeći se za dičnim njegovim vrlinama. To je pravo značenje rođen danu, krsnome danu,

imendanu; pa za to se i kršćani katolici trse, da ove spomen dnevni što bogoljubnije sprovedu. Ivan se držao od rane mladosti djetetom Marijinim, pa ju vazda i ljubio kao premilu majku svoju. Spram imenjaka svoga sv. Ivana odavao bi svoje štovanje time, što je slijedio krasne vrline njegove, kako ćemo to tijekom žića vidjeti.

Roditelji Ivanovi ne bijahu toliko na glasu zbog imućstva i svjetske časti — otac mu bio kožar — koliko radi bogoljubnosti i kršćanskog duha, što vladaše u njihovoj kući. Prva im bijaše briga, da dječicu svoju — Ivan je bio prvorođenac — odgoje po kršćanskim načelima. Iz sviju sila radili su pomno oko toga, da zarana ucijepe u srce djeci svojoj ljubav ka krjeposti i mržnju na svaki grijeh; te prema onoj „riječi potiču, izgledi privlače“ davali bi svakom zgodom djeci svojoj i prekrasne izglede kršćanskih krjeposti. Majka Ivanova navlastito bila ponizna, ustrpljiva odana u volju Božju; što se upravo sjajno pokazalo za sedmogodišnje bolesti njezine. A vrijedni otac natjecao se s majkom u bogoljubnosti i krjeposti, te se iza smrti njezine dade u svećenike zarediti. To su bili kršćanski uzgojitelji blaženoga mladića, koji se svojim roditeljima već na zemlji vazda pokazivao harnim, a sada u nebu u sve vijeke hvali im za njihovu nježnu skrb i brigu, što su za nj bili uložili, te

mu postali osnov bogoljubnome, krjeposnome životu na zemlji i blaženoj, vječnoj sreći u nebu. Blago si ga onoj djeci, koja imadu takove roditelje! A blago si ga i roditeljima, koji imadu takovu djecu, kao što bijaše Ivan Berhmans!

„Već kao dijete," pripovijedaju rođaci, „bijaše Ivan tako miran i blag, te bi svakoga udivio, tko bi ga vidio. Činilo se, da je od prirodnih djetinjskih nekrjeposti bio gotovo sasma prost." Nikada ne bi od zlovolje zaplakao ili se inače neustrpljivim ponio. Uzela ga majka u naručaj ili ga tuđim povjerila rukama, djetešce ostade svagda veselo i zadovoljno. S nevina lica njegova vazda se odsijevao blagi smiješak. Pače i onda, kadno mu se nešto izasulo po glavi i obrazu, kako ta bolest i u druge djece često dolazi: ne bi Ivan ni plakao ni jadikovao. Tuj se već pomaljale klice poslušnosti i ustrpljivosti, što se malo po malo razvijale do potpuna cvijeta. Roditelji kršćani obučavaju ponajprije sami djecu svoju; tà riječi očeve, majčini nauci utisnuti u nježnoj dobi u mlađahno srce djeteta ne dadu se lako izbrisati i uništiti. Prve riječi, što ih Ivica u majčinu krilu naučio, bile su presveta imena Isus i Marija.

„Zaista pobudno je bilo gledati," vele suvremenici, „kako se mali Ivan u crkvi vladao uz bogoljubne svoje roditelje. Poput Anđela lijepo klečao, ručice pobožno sklopio, pogled upiljio na žrtvenik raspelo i na Gospinu sliku; a iz čiste duše njegove dizala se put nebesa vruća molitvica. Niti bi tada pazio, što se oko njeg zbiva, niti se dao čime smesti i rastresti." U rano jutro mogao si ga vidjeti sad u kojem zakutku kuće, sad opet u crkvi pred Gospinim žrtvenikom, kako prebire krunicu. Kako li je oko Marijino rado počivalo na mladome štovatelju! „Molitva djece prodire oblake." — U tijesnom savezu s boljubnošću jest štovanje, poslušnost i ljubav, što ih Ivan spram roditelja svojih gojio. „Nikada", priznaju sami roditelji, „nije trebalo niti kakove opomene niti ukora." Ivan bijaše pokoran i podložan u svemu; da, on bi već unaprijed naslućivao i pogodio želje dobrog oca i mile majke. Svaku i najsitniju želju roditeljsku odmah bi gledao da ispuni. Sretna li djeteta, što rado sluša roditelje i od njih se daje voditi! — Međutim dobije mali Ivan brata Adrijana i sestricu Mariju. Nije tuj bilo svađe ni prepirke, kako je to obično među drugom djecom; usuprot cvala je u njih najljepša ljubav i bratska sloga. Ivan je ljubio i pazio Adrijana kao dragocjeno blago, što je njemu kao najstarijemu bilo povjereno. Ganutljiv je to bio prizor, kad je Ivan malome bratu ruke sklapao i učio ga molitvice, što ih je sam u majčinu krilu bio naučio. Baba

i roditelji motrili ga gdjekad iz prikrajka, pa bi im i nehotice kapnula po koja suza-radosnica. Ivan bijaše im miljenac. „Moje je dijete Anđeo“ znala bi sretna majka uskliknuti; no ipak se čuvala, da to Ivan ne čuje, da mu ne bi slavičnost osvojila nevino srce.

Nego ljubaznome dječaku nijesu manjkala ni prirodna svojstva. Lice ljepušno, izrazito, s koga se odrazivao biser nevinosti. Pogled tako ljubezan, ponašanje cijelo tako čedno, u opće sva vanjština tako privlačiva, te bi svakoga za se predobio. Malo je bilo matera, koje ne bi čestitoj obitelji Berhmansovoj zavidjele takovo dijete. Toga radi navališe imućniji na Ivanova oca s molbom, da im dade „anđela“ u njihovu kuću, te bi divnim primjerom svojim vlastitu im djecu poticao na dobro i blagoslov Božji vrhu njih isprosio. Kada je dječak poodrastao, dadoše ga roditelji u osnovnu školu. U naucima se tako odlikovao, te bi kud i kamo sve svoje suučenike natkrilio. Izvrsno bi upamtio, što je jednom čuo ili čitao. Ali to nije bilo puko pamćenje, nego je u Ivana bio i oštar, bistar razum; oboje: pamćenje i razum stupahu uporedo. „Ivan nije ko druga djeca“, mogao je učitelj domala javiti njegovim roditeljima, „čas miran, čas pažljiv, čas rastresen, nego uvijek sabran i čedan. Niti mi ikakve brige zadaje, a u naucima napreduje, da je milota.“ „Za odmora,“

reče opet drugi put, „igra se Ivan veselo i živo, ali nikada razuzdano. Nikada se ne svađa sa svojim drugovima, prem je živahne i vatrene ćudi; vazda je ljubezan i popustljiv.“ „Kada bi se mali vratio iz škole kući,“ pričaju očevici, „i našao vrata zaključana, lagano bi pokucao. Nije li u blizini nikoga bilo, ko bi mu otvorio: ne bi vikao i dizao graju, već bi mirno otišao u bližnju crkvu i krunicu molio pred Gospinom slikom.“

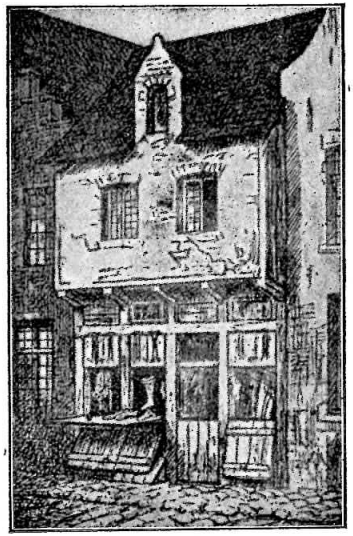

Rodna kuća sv. Ivana nekoć.

U očinskoj kući živjela tada i starica baba. I ova bi gledala, da prema silama svojim doprinese koje zrnce k uzgoju unučeta svoga. Dnevice bi dolazila ranim jutrom k Ivanovoj

postelji, da ga probudi. Nu ipak ga većinom ne bi ni u sobi našla. Ali nije to nju bunilo: mislila dobra starica, „anđelak“ pomaže valjda pri poslu ocu ili majci. Jednoga dana vidje, gdje već u ranu zoru izide iz kuće. Kadno se poslije sat i po vrati, upitat će ga ona: „Ta kamo si otišao tako rano?“ Ivan se nešto zarumeni, pa će joj čedno prozboriti: „Draga babo, bilo bi možda bolje, da sam ti prije što rekao. Sada se moramo marljivo učiti za školu, pa zato mi treba pomoći odozgor. Kada me majka nedjeljom i svecem sobom u crkvu vodi, kaže mi uvjek, da se puno molim i često u crkvu da idem. Zato idem svako jutro u crkvu, i tuj dvorim kod dviju ili triju misa.“ Bilo je Ivanu 7 godina. „O kako se rado privikne dijete svakome dobru, svakome zlu!“ Srce djeteta meko je ko vosak, budućnost djeteta u rukama je roditelja. — Čim Ivan nauči čitati i pisati, potraži si odmah lijepih, plodonosnih knjiga. Bajke i priče nijesu mu nikako u volju išle. Težio bi za tim, kako bi što više život i muku Spasiteljevu čitao, te srce svoje žarom uzvišenih nauka i krjeposnih vrlina ugrijao. Žiće Svetaca Božjih, a ponajviše Bl. Gospe bijaše mu najdraže štivo. Doskora se imalo na vidjelo iznijeti, koja mu korist od ovakog čitanja. Istom mu bilo 9 godina, kad eto teška kušnja snađe obitelj Berhmansovu.

Majka mu oboli na smrt. Velik je to udarac bio za čitavu porodicu; no najviše se to dojmilo maloga Ivana. Tâ on se bio čitavom dušom privinuo uz milu majčicu. Uz Boga i Gospu bijaše mu ona zaštitnicom, voditeljicom. Držao je, da mu je dužnost, da bolesnicu što bržnije dvori i njojzi sve učini, koliko mu samo nejake sile dopuštaju. Otkako je majci pozlilo, zdušno bi upotrijebio sve svoje slobodno vrijeme, što bi mu od škole ostalo, da bdije uz majčinu postelju ili da pođe u crkvu, i tuj se pomoli za njezino ozdravljenje. Ivan je znao tada samo za dva puta: jedan bi ga vodio u školu, a drugi u crkvu. Uz bolesnu majku stajati, tješiti je, s njome se moliti, usluge joj iskazivati: oko toga je Ivan revno nastojao. Djetinjom prostodušnošću i vatrenim uvjerenjem sokolio bi i poticao bolesnu majku na ustrpljivost i boguodanost. Iz života Isusova i ugodnika Božjih znao bi joj prekrasnih crtica pripovijedati. Jedan očevidac veli: „I najbolji propovjednik ne bi mogao ljepše i rječitije razvijati poticala na ustrpljivost i odanost, kako nas sveta vjera naša uči, nego li je to devetgodišnji Ivan umio uz postelju bolesnoj majci. — To su prvi potezi iz djetinjstva Ivanova: neokaljana nevinost, nježna bogoljubnost k Bogu, osobita ljubav k molitvi, svesrdna pobožnost Bl. Gospi, savjesno ispunjivanje dužnosti djece prema roditeljima, neumorna mar-

ljivost u naucima, anđeoska čednost, sveta ozbiljnost skopčana s milinom i ljubežljivošću.

Doista prekrasan osnov za svet i krjepostan život!

Mladi konviktorac.

U Diestu bijaše župnikom kod sv. Marije: Petar Emerik, iz reda sv. Norberta. Župnik, velik prijatelj mladeži, otvorio u svojoj kući odgojilište, gdje bi se mladići uzgajali i u znanostima obučavali. Ovaj je zavod bio daleko na glasu; pa je i Ivan svim srcem čeznuo, da smije ondje nauke svoje proslijediti. Jednoga dana opet ga učitelj u školi osobito odlikovao. Pismene radnje i usmeni odgovori bili su dokazom, da je Ivan bez sumnje najdarovitiji u razredu. Učitelj pohvali Ivana i čestita mu javno u prisutnosti očevoj. Šteta bi bila, mišljaše učitelj, kada ne bi ovakov učenik nastavio nauke svoje na kojoj višoj školi. Otac obradovan govorom vrijednoga učitelja upitat će sina, kakovu nagradu želi za svoju marljivost i vladanje? „Znaš, oče," reče Ivan čedno, „ne možeš mi većeg veselja pribaviti, van ako me pustiš u odgojilište O. Emeriku." — Bogoljubni roditelji, kojima i onako bila vruća želja, da im se prvorođenac posveti žrtveniku, pristadoše na to drage volje. Pa to radije, jer znadijahu, kako dobro uređeno odgojilište mnogo više doprinosi, da se srce i duh oplemeni, da se značaj ojača, da se mladić privikne urednoj radnji i urednome životu, da se tjelesne sposobnosti razviju, nego li obični porodični krug.

I tako stupi mali Ivan u jedanaestoj godini u konvikat „Naše drage Gospe." Ljubio je on žarko i visoko cijenio očinski dom, ali u novom boravištu bijaše još sretniji. Ta stanovao je uz crkvu gotovo pod istim krovom s božanskim Spasiteljem, a k tomu u odgojilištu premile majke Marije. O. Emerik, svećenik na glasu zbog svetosti, bijaše mu vođom i učiteljem; bogoljubni mladići, koji su isto tako željeli postati svećenicima kao i on, bijahu mu drugari. O kako je Ivan zahvaljivao Bogu i Gospi na ovoj ljubaznoj providnosti! U istom zavodu bijaše običaj, da gojenci gdjekoji put predstavljaju igrokaze, e bi se mladež među ostalim priviknula javno zboriti. Ivan je tek kratko vrijeme boravio u zavodu, kadno se imao prikazivati komad, gdje prorok Danijel igra glavnu ulogu. I poglavari i učenici bijahu za to, da Ivan bude Danijelom. Ponizno se on podvrgne volji njihovoj. Kod predstave igraše izvrsno, te mu gledaoci svi ushićeni pljeskali bez kraja i konca. I sam O. Emerik reče: „Berhmans je istupao tako skromno, govorio

tako razgovjetno i primjereno, igrao tako naravski, te bi čovjek mislio, da gleda na pozornici samoga Danijela.“ Ta nevini dječak bješe i kadar shvatiti uzvišena čuvstva ovoga izabranika Božjeg. Otada morade Ivan kod svake predstave sudjelovati. No uza sve to ostade dječak vazda skroman i ponizan; nikada se ne bi radi toga ponosio, niti se tašto hvalisao ili kako pokazivao da je spretniji i vještiji od drugih. Molitvu i učenje pretpostavljao jedanaestgodišnji mladi pitomac svakome inomu zanimanju. I najugodnije zabave znao bi gdjekad prekinuti, da se s dragim Bogom u molitvi ili u duhovnome čitanju pozabavi ili da štogod uči. A nijedan od drugova ne bi mu zamjerio, kad bi to opazio. Znali su oni dobro, da on toga ne čini iz zlovolje ili zato, jer zazire od ljudi, već jedino iz prave revnosti i iskrene bogoljubnosti.

Jednoga dana dogodi se ovaj smiješni slučaj. Bijaše praznik u zavodu, te su pitomci više ura sproveli na igralištu u veseloj igri. Jedan od njih zamijeti, da ne ima maloga Berhmansa. „Gdje je Berhmans,“ stalo se vikati sa sviju strana. „Berhmans, Berhmans gdje si!“ udariše svi ko u jedan glas. „Tražite ga,“ reče starješina smiješeći se, „ondje, gdje obično boravi.“ S mjesta odletiše jedni u muzej, drugi u crkvu; ali sve zaludu, nigdje ga ne nađoše.

„Ali čekaj, sada ga moramo naći. Hajde na sve strane, gledajmo u svaki kut i kutić!“ Sobe, vrt, dvorište, sve pretražiše, no Berhmansa ne ima, pa ne ima. Napokon zagledaše stari ormar, koji je baš tako visok bio, te bi Berhmans u njem mogao uspravno stajati. Više od obijesti nego u nadi, da će ga tuj naći, otvoriše ormar. I gle malog Berhmansa s knjigom „Život Svetaca“ u rukama. Kada ga veseli drugovi toga radi stadoše bockati, pocrveni, ljupko se nasmiješi, ali ne reče ni riječi. Nitko ne sumnja, da se Ivan nerijetko znao povući u ovu zabit. — U zavodu vladaše u svem red i stega. Zato O. Emerik izrazi želju, da ne izostaje od običnih zajedničkih zabava. Ljubazni dječarac očitova sasma prostodušno, da mu je najmilijom zabavom, smije li iza kratkog veselog igranja kakovu nabožnu knjigu čitati ili se s Bogom u molitvi porazgovoriti. Predstojnik bijaše time zadovoljan, te samo primijeti, da Ivan vazda određeno vrijeme upotrijebi na zabavu i igru, jer bi inače mogao naškoditi zdravlju.

Još jedna crtica pokazat će nam, kako je Ivan kao gojenac njetio pobožnost u svom mladenačkome srcu. Iza dovršene zajedničke molitve prije spavanja u večer običavala bi sitna četa zamoliti O. Emerika, da im podijeli za noć svoj blagoslov. Zatim bi svaki išao u krevet. Za čas usnuše dobra djeca. Samo bi

mali Ivo još dugo neopažen klečao kod svoga kreveta. Imao je on još toliko toga preporučiti miloj majci Mariji, Anđelu čuvaru, a prije svega dragome Isusu, te ne bi ni mislio na san. Kada je sluga jutrom pitomce budio, nađe Ivana u krevetu obučena, te ga upita za uzrok. Na to će mu skromno Ivan: „Tako sam zaspao.“ Dobro dijete bojalo se, da ne bi svoje drugove u snu uzbunilo, kada bi se iza odulje molitve svoje svlačilo i izuvalo, te bi za to leglo obučeno na krevet. Pošto je Ivan posve zdrav bio, nije mu predstojnik ove bogoljubnosti zabranio. Bogoljubna duša Ivanova nalazila je pravu nasladu i okrepu u duhovnim stvarima; zato je Ivan u svim kretnjama svojim i poslovima očitovao veliku zrelost i ozbiljnost. U riječima bijaše vrlo promišljen. Nu je li morao u školi odgovarati ili u dvorani predstavljati, to nije nikoga bilo među pitomcima, koji bi ga u živahnom prikazivanju natkrilio. Mimo svu svoju ozbiljnost i mučaljivost bijaše opet spram drugova svojih tako prijazan i uslužan, te bi ga svi ne samo štovali nego i od srca upravo voljeli. Bijaše tako miroljubiv, te se nikada nije ni s kim porječkao. A kada bi opazio, gdje se drugi parbe i prepiru, što se lako dogodi, gdje ima mnogo djece, to bi se odmah udaljio od takovog društva.

Berhmans je bio već u dvanaestoj godini,

ali nije još primio sv. pričesti. U nekim krajevima bijaše tada običaj, da se nijedno dijete prije 11. ili 12. godine ne pripusti k stolu Gospodnjemu. Ivan je bolje pojimao nego mnoga druga djeca, koje blago krije u sebi „nebeski kruh“. Njegova bogoljubna majka znala mu večkod kuće često pripovijedati o velikom otajstvu ljubavi u presvetom sakramentu. Što bi više slušao propovijedi O. Emerika o tom sakramentu, to se većma rasplamćivala duša njegova, to je većma rasla čežnja sjediniti

Rodna kuća sv. Ivana kako je sada.

se s dragim Spasiteljem u sv. pričesti. Kada bi vidio veću djecu, gdje idu na sv. pričest, tada bi se Ivan morao zadovoljiti duhovnom pričešću. Bilo je upravo pred Gospin blagdan, kadno primi preradosnu vijest, da će domala k prvoj sv. pričesti. O kako mu je srce kucalo od radosti i veselja! Kako li će još ovo nekoliko dana sprovesti, da se samo što dostojnije pripravi! U crkvi pred Gospinim žrtvenikom baci se na koljena i stade se ozbiljno pripravljati na veliku ispovijed. Ispitav tačno svoju savjest i probudiv čin pokajanja s dobrom odlukom zaputi se k O. Emeriku, da se ispovjedi. Ali što ima nevino dijete, da ispovjedi? Duhovnik njegov bijaše vas ganut. U duši „anđela zemnog" bio jedva koji laki grijeh.

Otada bi još podvostručio svoja djela bogoljubnosti za prvu sv. pričest. O kako mu je duga bila noć prije pričesnog dana! Koliko mu se puta vinu iz grudi uzdah! „O dođi Spasitelju moj dođi u moje srce! o dođi, dođi samo, nemoj krzmati! Kao što jelen žeđa za vrutkom vode, tako hlepi duša moja za tobom, o Gospode!" Osvanu teško očekivani dan. Sam O. Emerik govorio sv. misu. Otac i majka dođoše zarana u crkvu, da prisustvuju svečanosti sinka svoga. Ivan bijaše vas zadubeu u molitvu. Svi, koji ga vidješe, kako sklopljenih ruku i oborenih očiju pristupa k stolu Gospodnjemu, mišljahu, da gledaju Anđela u tijelu ljudskom, gdje se ponizno približuje Bogu svome. Časni otac, što mu presv. Tijelo dade, veli, da je Ivan u onome času kad je primio srce Spasitelja svoga, više naličio nadnaravnome biću nego zemnome stvoru. Od tog doba polazio bi Berhmans svaki tjedan k sv. ispovijedi, a svakih 14 dana i na blagdane k sv. pričesti. Dnevice bi tačno savjest ispitivao, a prije sv. ispovijedi molio bi uvijek starješinu za oproštenje, ako ga je od zadnje ispovijedi čime uvrijedio, ili se ogrješio o zavodska pravila. Slično bi se ponizio i pred svojim drugovima.

U životu anđeoskog mladića zrcali se među ostalim osobito nježna ljubav k blaženoj Gospi. Ova se ljubav kao potočić vije cijelim žićem njegovim, a na obalama potočića pupolje se i cvjetaju ruže krjeposti. Nije on samo pozdravljao Gospu triput na dan, kada bi zvono vjernike sjećalo na „Pozdrav anđeoski," nego bi Ivan poput dobre djece svaku priliku upotrijebio, da joj iskaže štovanje svoje i otkrije čuvstva ljubećeg srca.

Osobito rado hodočastio je k svetištu Marijinom u Montaigu u blizini rodnoga mu grada Diesta. Ovo je najglasovitije i najveće prošteniště Gospino u Belgiji. Tuj Bl. Gospa lije obilne milosti svake ruke. Neizmjerno se veselio, kad bi smio ranim jutrom s predstojnikom onamo. Putem bi šutio vas u dubokom

razmišljanju ili bi pobožno krunicu molio. Na prošteništu dvorio bi kod sv. mise i pričestio se. Blaženih li časova za Ivana! Kako li mu srce tada plivalo u slasti nebeskoj! Prosvijetljen svijetlom odozgor razumio je Ivan dobro, što znače anđeoske riječi „Zdravo milosti puna", pa i one „Prijestolje mudrosti, moli za nas". I za to bi po zagovoru Gospinu tražio u Boga milosti za svoju dušu i tijelo, za svoje nauke i poslove. Mimo ostale milosti navodimo samo jednu. „Djeva Djevica" nauči maloga Ivana, da dragocjeni zaklad visoko cijeni i brižno čuva. U nježnoj dobi od 12 godina položi Ivan pred Gospinom slikom zavjet vječne čistoće. I obećanju svome ostade zauvijek vjeran. A Marija uze ljubimca svoga pod djevičansko okrilje i dovede ga k onim odabranim dušama, „štono Jaganjca slijede, kamogod on ide."

Tako je Ivan dnevice napredovao u krjeposti i bogoljubnosti. I poglavari i drugari, svi se slagahu u tom, da je Ivan uzor, kako u vladanju i naucima, tako u pobožnosti i krjeposti.

Poteškoća i pomoć.

Sretno proživje Ivan u konviktu tri godine. Nego doskora kucne za nj kobni čas, koji mu zaprijeti, da će čitavu budućnost u jedan mah pomrsiti, dà uništiti. — Na očevu zapovijed morade milu si školu i zavod O. Emerika ostaviti! A što je bilo tomu uzrok? Samo uz velike žrtve mogli su dosele roditelji nasmagati, što je trebalo, da namire stan i školarinu milome sinku. Dalje se više nije moglo. Kućne se potrebоće dnevice umnažale, a otac je malo što mogao privrijediti. Na bolest majčinu trošilo se mnogo. Četiri je već godine neprestance bolovala. Domaćih posala nije bila kadra više obavljati, a služavka tražila svoju plaću! Djecu, što se razvijala, valjalo opskrbljivati hranom i haljinom, a otkuda novac? Ivanu je bilo tada 14 godina; Ádrijano, drugi sin bio u 13. godini, Marija u 11., Dragutinu bilo 9, a Bartolu, koji je bio Benjaminom, tek 7 godina. Svi su pohađali školu. Roditelji htjedoše, da im se dječica što više naobraze i što bolje uzgoje. U istoj kući stanovali su baba i djed Ivanov. Kako bi mogao siromah otac, da rukama svojim toliko njih uzdržaje? Unatoč živoj želji roditelja nije bilo u takovim prilikama druge, nego darovitog Ivana dati u zanat.

Teška srca predadoše se sudbini svojoj, držeći, da je to volja Božja, ter javiše O. Emeriku, da sina ne mogu više držati u zavodu. Bogoljubnog svećenika silno se kosnula ova poruka. Prem bi rado bio uzeo Ivana besplatno, to mu ipak sredstva ne dopuštahu. Pozove milog gojenca k sebi i kaže mu tako ljubezno, koliko je samo mogao, da ga otac zove kući. Možemo si misliti, kako je bilo Ivanu pri srcu, čuvši ovu kobnu vijest, ali odmah se ponizno podvrgne očevu nalogu. Vraćajući se kući zađe u crkvu Bl. Gospe i kleknuv pred njezin žrtvenik izlije njojzi, koja je „utjeha žalosnih", jadno srce svoje. Marija mora pomoći; ona ga je dosada tako ljubazno vodila, ne će ga ni sada ostaviti, ona će mu pomoći. Prekoračiv kućni prag pohrli uz stube, da si pozdravi bolesnicu majku. Otac stajaše uz postelju svoje žene vas strven od tuge i žalosti. Mladić poljubi roditelje u ruke. U majčinu se oku zasja suzica. Dugo vremena ne mogaše otac ni crne ni bijele. Pa ipak — mora!

„Sinko moj", započne otac drhćućim glasom „sinko moj, žalosnu ti vijest imam saopćiti . . . predaj se, . . . volja je Božja . . . ." Malena stanka. „Dosta ti je godina," proslijedi otac mirno i dostojanstveno, „te si kadar razumjeti naše tužno stanje. Bog mi je svjedok, da nijesmo ništa štedjeli, te uzmogneš u naucima napredovati. Spremni smo bili sve žrtvovati, samo da budeš jednom sluga tajna Kristovih. No sada valja da nam pomogneš. Hajde u zanat, pa ćeš za malo nevolju nam ublažiti i olakšati." Otac zamukne. Ivan stajaše čas, dva, kao okamenjen. Tada pane ničice ocu pred noge i raskrilivši ruke plačući stade vapiti: „Oče, mili oče, imaj sa mnom milosrđa! Dobro znadeš, da me Bog u svećenike zove. Još koju godinicu, pa sam postigao svrhu svoju. Nemoj me lišiti sreće, koju mi dobri Bog pripravi. Uzdaj se u Boga i Gospu; dosele nam uvijek pomogoše, ne će nas oni ni u buduće odnemariti. . ."

I dobro se nebo smilovalo! Kanonik prvostolne crkve u Malinesu (Mechelnu) Froymont trebao je upravo poslužnika, te pitao na sve strane, gdje bi mogao dobiti čestito i vrijedno dijete, što bi se htjelo posvetiti svećeničkom staležu. Kućni prijatelj obitelji Berhmansove saopći to Ivanovim roditeljima. Pošto se sporazumješe s g. Froymontom, očitovaše svoju namisao Ivanu. Ovaj pristane na to drage volje, da ostavi kuću i zavičaj, oca i majku i braću i sve, što mu je bilo milo, ma da mu je i teško bilo, samo da uzmogne postati svećenikom.

Kao O. Emerik tako je i kanonik Froymont držao kod sebe nekoliko đaka iz otmenijih kuća. Ovi bi pohađali gimnaziju i učili pod

njegovim nadzorom. Berhmansova je služba bila kod stola dvoriti i k tomu kadšto kućegazdu posluživati. Baš veselo podvrgavao se Ivan i najnižim poslovima poslužnika. Uređivao je i spremao sobu kanonikovu, meo i čistio stube i hodnike, dvorio je kod stola. A sve ovo obavljao je tačno i pomno. U svim radnjama našao bi volju Božju. Gospodar mu bio namjesnikom Božjim; njegova želja, njegov mig, njegova zapovijed najslađom dužnošću. Nije dakle čudo, što Froymont priznaje, da nije nikada imao tako savršena i ljubazna poslužnika. Ne potraja dugo, te on Berhmansa štovao i ljubio upravo kao sveca. Htio je kanonik, da uvrsti Ivana među odlične gojence svoje, ali se bojao, da ne povrijedi nježno srce Ivanovo, koji se presretnim scijenio, što si kućnim priprostim poslovima može zaslužiti svagdašnji krušac. Da bi ga ipak od domaćih posala bar donekle oslobodio, povjeri mu skrb nad trojicom braće po imenu van Rovne. Cijelom dušom posveti se Ivan ovoj službi svojoj; jer doista vodio je i štitio ovu dječicu poput Anđela čuvara. Jutrom bi ih budio i pomagao im, dok bi se oblačili; tada bi kleknuo s njima pred Gospinu sliku i molio lijepe molitvice, što ih je od majke bio naučio. Dnevice bi s njima polazio na svetu misu. Dobrim izgledom svojim više bi ih poticao na pravu bogoljubnost i krjepost, nego li bi se to

i najboljim naukama i opomenama postiglo. Poslije škole obučavao ih u katekizmu i pokazivao im zadaće za školu. Svaki dan bi se s njima barem jedanput prošetao; a u večer, prije nego li će na počinak, upućivao bi ih ljubazno, da ukratko ispitaju savjest, pobude čin kajanja i zazvavši Gospu i Svece u pomoć, da Bogu preporuče dušu i tijelo. I roditelji ove dječice, pa i učitelji zamijetiše već iza kratkog vremena, kako se mališi obratiše na bolje. Prije zlovoljni, raspušteni, tvrdoglavi, sada i čedniji i marljiviji i poslušniji, otkako se Ivan za njih zauzeo.

Kanonik zavolje svoga poslužnika, te ga rado imao u svojoj blizini. Gdjekad, kada bi ostali gojenci njegovi bili ili u školi ili sami za se kod kuće učili, uzeo bi on Ivana i poveo ga sa sobom u šetnju. Mnoge i mnoge ugledne i časne osobe iskazivahu „svetome poslužniku“ štovanje, što ga inače ne daju drugim slugama; ali ponizni mladić kao da toga ni opazio nije. Sveđer se držao u granicama prema službi svojoj. Spram svakoga bijaše uslužan i susretljiv, te je hotio, da ga drže lih za priprostog kanoničkog poslužnika. Bilo je upravo veselje gledati, kako je Ivanov odgoj u djetinjstvu i mladosti i ovdje najljepšim plodovima rađao. Prem je ne rijetko imao s odličnim osobama općiti, to se ipak nikada nije stidio svoga staleža, ni proste odjeće svoje.

Bog ga amo pozva, i to mu bijaše dosta. Dok mu odijelo bilo čisto, čitavo i uredno, mislio je, da ima svega, što si poslužnik željeti može. Nikada ne bi hotio novih haljina, već su ga na to morali siliti. Dà u ljubavi k siromaštvu i štedljivosti pošao i nešto predaleko, kako će nam to slijedeća činjenica pokazati.

Jednom morade zbog nekih posala u Louven. Prem mu gospodar dade dosta novaca, to on ipak za cijelog puta, 4 sata onamo i isto toliko natrag, ne potroši ni pare. Kanonik ga milo ukori. No ponizni mladić mišljaše: Marija i Josip morali su s Isusom također češće pješice putovati, pa nijesu uvijek imali svih udobnosti. Berhmans bijaše svet mladić, pa i svet poslužnik. — Međutim je Ivan polazio u Malinesu školu u biskupskom sjemeništu. Marljivo i brižno upotrijebio bi svaki slobodni čas za nauke. Istom bi se škola dočela, pobrzao bi kući, da obavi kućne poslove svoje, a onda bi se odmah čvrsto latio knjige i pera. Do kasne noći znao bi Ivan sjediti uz stol baveći se naucima; a ranim jutrom, dok bi ukućani još slatko snivali, radio bi Ivan opet na pisaćem stolu. Po danu pazio bi, da se svakim časom okoristi. Koliko bi god puta pratio kanonika idući u posjete, nosio bi knjigu uza se. Kada bi ostali dvoranici u predsoblju šale zbijali, povukao bi se Ivan natrag, te bi ili svrativši se u crkvu ondje Bogu se molio,

ili bi gdjegod u zakutku učio iz knjige. Sve bogoljubne vježbe, što ih je u očinskome domu naučio bio i kasnije u zavodu „naše mile Gospe“ usavršio, nastavio bi tuj kod kanonika novom revnošću. Prije škole vazda bi pohodio Spasitelja u Presv. oltarskom sakramentu moleći ga, da mu nauke blagoslovi i pamet mu prosvijetli, e bi ih što bolje shvatio. Marija mu bijaše „prijestolje mudrosti“, koja mu morade isprositi od svoga Božanskog Sina, da uzmogne u znanosti i mudrosti što većma napredovati. Dnevice bi molio sv. krunicu Gospi u čast; svaki tjedan redovito bi se ispovijedao, a u nedjelje i blagdane pričešćivao.

Providnost Božja odredi, da je upravo svetost učenika — poslužnika bila povodom osobitog obraćenja. Mladi inovjerac, imenom Franjo Boels, bude u to doba primljen u kuću kanonika Froymonta. Otac mu bijaše iz Malinesa i po zvanju slikar. Kojekakvi probici za tužnog vremena „reformacije“ prouzrokovaše, te se odmetnu od katoličke vjere k vjerskoj stranci kalvinskoj i nastani u Amsterdamu. I tuj, kako to obično biva u odmetnika, nastojao je svim silama, da i djeci svojoj ucijepi što veću mržnju na sve, što odiše katoličkim duhom. Kada mu najstariji sin Franjo nastupi 16. godinu, pošalje ga otac u Malines, da tuj posjeti rodbinu svoju. Te godine pritisnu zima tako nenadano i ljuto, te ni govora nije

bilo, da se u Nizozemsku vrati. Franjo morade u Malinesu ostati. Da mu vrijeme ne prođe utaman, htjede da proslijedi nauke. Upoznavši se s Froymontom zamoli ga, neka ga prime na stan. Kanonik privolje. Nevjera i predrasude mladoga čovjeka, koji u ostalom ne bijaše još tako iskvaren, teško se dojmiše bogoljubnog svećenika. O kako je on žudio svim srcem, da opet privede zabludjelu ovčicu k stadu Kristovu! Nu razboritost mu svjetovala, da bude u tom pogledu oprezan, te bi zasada samo u molitvi čitav posao preporučivao Bogu. Međutim je Boels pohađao istu učionicu, koju i Berhmans. I zamalo opazi kanonik na veliko svoje veselje, da je mladi gost osobito sklon Ivanu. Franjo bi uvijek velikim počitanjem o Berhmansu govorio, vrlinama njegovim sve to većma se divio, te se sretnim cijenio, da ga smije za prijatelja imati.

Konac se godine primicao i gle — Franjo pođe k svome starješini i zamoli ga, neka ga primi u katoličku crkvu. Pošto bi pomno ispitan i poučen, dopustiše mu. Dne 28. siječnja dojduće godine odreče se krivih nauka i povrati se pravoj vjeri. Čuvši za to njegova majka, istom što ne pobijesni od jeda. Pohiti u Malines, te htjede po što po to, da si sina privede natrag kalvinizmu. Sve zaludu; Franjo ostade stalan. Tada pokuša silom, da ga

kući uzme, nadajući se, e će ovako lakše postići svrhu svoju. Kada joj se i taj naum osujetio, zaboravi se na toliko, te ocrniv kanonika optuži ga, da joj sina pod silu drži kod sebe kao poslužnika. Na želju majčinu zatraži vlada od belgijskog glavarstva, da Franju preda majci. Kada se čitava stvar točno ispitala, pronađoše, da je 19 godišnji Franjo Boels potpuno slobodan, „da on“ kako izvještaj veli, „dnevice s kanonikom za stolom sjedi, a dvori ih neki Ivan Berhmans.“ Franjo ostane u kanonika. Poslije nekoliko godina: 24. rujna 1618. stupi Franjo u Družbu Isusovu, gdje je do blažene smrti svoje vodio sveti, bogumili život. Često bi on znao reći „uz milost Božju primjer Berhmansov i vanredne krjeposti njegove otvoriše mi oči i privedoše me pravoj vjeri.“ Toliku je moć imao Ivanov izgled!

U kolegiju Isusovaca.

Gimnazija, što no ju Ivan u Malinesu polazio, bila je neka vrst sjemeništa, gdje bi se odgajali mladići, koji žele biti svjetovni svećenici. No građani ne bijahu zadovoljni jednim učilištem, koje je i onako bilo isključivo za svećenstvo; oni htjedoše još jedno učilište i to za one, koji se ne kane posvetiti staležu svećeničkome. Zato se obratiše molbom na gradsko poglavarstvo, neka im dade dobre i vrijedne učitelje. Glas o razmjerno mladoj Družbi Isusovoj stao se upravo širiti na sve strane. Osnovatelj njezin, sv. Ignacije Lojolski, bi čas prije od Pape Pavla V. kao blaženik postavljen na žrtvenike; slava Franje Ksaverskoga, apostola indijskoga i japanskoga, orila se katoličkim svijetom; Petar Kanizije slavio se u Njemačkoj kao „kladivac krivovjernika;“ Španjolska se ponosila gandijskim vojvodom, svetim Isusovcem Franjom Borgijem; Lajnez i Salmeron odlikovali se na tridentskom saboru (1545.) kao izvrsni bogoslovi; Alojzija Gonzagu i Stanka Kostku štovaše omladina kao „anđele u tijelu;“ Belarmin i Suarez bijahu u ustima sviju izobraženih. Iz Japana, Indije, Kitaja i ostalih vanjskih poslanstva (misija) dolazile su vijesti u Evropu danomice o prekrasnim plodovima poslanika duhovnih

iz reda Družbe Isusove. Iz Engleske pronosila se posvuda slava propovjednika i mučenika bl. Edmunda Kempijena, Garneta i mnogih drugih. Njemačka dičila se izim bl. Kanizija časnim ocem Remom i ostalim velikim propovjednicima. Škole i sveučilišta Isusovaca takmile se s prvim zavodima Evrope. Douai, prvi kolegij na belgijskoj međi, brojio je iza nekoliko godina osnutka svoga više od 400 slušatelja u mudroslovlju. Zato zamoli gradsko poglavarstvo u Malinesu O. redodržavnika flamsko-belgijskoga, da bi Isusovci i u njih osnovali kolegij. Oko polovice g. 1615. dođoše Isusovci u Malines. Presvijetli nadbiskup, gradsko poglavarstvo i najodličniji građani primiše ih svečano. I doskora stadoše i iz grada i iz okolice dolaziti u škole k Isusovcima. Pa i naš Ivan vruće želio, da može i smije k njima, ali se podigoše proti toj želji razne poteškoće.

Kako svagdje i uvijek, tako su bili i ovdje mnogi i mnogi Isusovcima protivni, te bi ovi bilo s neznanja ili radi kojekakvih predrasuda nastojali, da oce pred svijetom ocrne ili barem osumnjiče. Nego makar se i toliko toga govorilo i naklapalo, Ivan se nije dao sasvim tim ni za čas smesti. Naravski da sadanjim učiteljima i starješinama njegovim nije baš osobito drago bilo, što će izgubiti Ivana, ures zavoda svoga. Da, ni kanonik Froymont nije tajio, da mu osnova Ivanova nije nikako po ćudi. Ivan

promozga zrelo dužnosti, što ga vežu uz dobrotvore svoje i cijenjene učitelje. Boljelo ga doduše, što će im sada pripraviti neugodnosti i žalosti, ali on uza sve to ostane stalan u svojoj odluci. Neki viši, njemu dosada nepoznati uzrok, neko nutarnje nagnuće, komu se nije mogao oprijeti, gonilo ga u kolegij Družbe Isusove. Prijavi se kod zavodnog starješine i — bude primljen u zavod. Još poslije mnogo godina priznao bi svojim prijateljima: „Ne znam, kako sam mogao stupiti u kolegij Isusovaca, premda se tome opirali najviše upravo oni, kojima dugujem najveću harnost za vas život. Bez sumnje bila je to providnost Božja.“ Položivši sjajno prijamni ispit bi usposobljen da polazi najviši razred. Tako postade Ivan pitomcem Isusovaca u Malinesu. Razumije se, da je sveti mladić isto tako svojski prionuo bio uz knjigu kao i u Diestu. Suučenik njegov Oto Esquens reče o njemu, a druga dvojica Dragutin Chrystinen i Hugo Serpf, potvrdiše ovo: „One godine (1616.) bilo je u nas više mladića, koji su bili vanredno daroviti. No uza sve to bio je Ivan obično prvi u razredu, a na koncu godine zapade ga prva nagrada.“ Još ljepše zvoni ono, što su učitelji njegovi pod prisegom za nj kazivali: Ivan bijaše i ovdje dika i ponos kolegija.

Dok si je uzorni gojenac bogoljubnošću, marljivošću i krasnim darovima svojim stjecao

ljubav i štovanje kako profesora tako i suučenika svojih; dok su pače i sinovi najuglednijih obitelji nastojali, da s njime prijateljstvo sklope: bio je u zavodu jedan, kome je Ivan bio trn u oku. Ponizna skromnost, anđeoska nevinost, ljubezno vladanje Ivanovo ogorčiše ga sve to jače, što je jasnije uvidio, da si Ivan upravo time ugled stječe. U srcu njegovu rodi se mržnja spram Ivana. Plemenita duša Svečeva nije ni slutila, da se takova čuvstva kriju u srcu njegova suučenika. Jednostavno i bezazleno činio bi Ivan dužnosti svoje, ljubazno i prijazno općio bi sa svima. Daleko je bilo od njega, da kome ulaska te se umili. Tražio bi samo da Bogu ugodi i da u naucima napreduje, e bi se što bolje pripravio na uzvišeno zvanje svoje. Nego zavidnik Ivanov nije pojimao ovako uzvišenih težnja. Svaka dobra zadaća sv. mladića, što bi se u školi krasnog sloga radi javno čitala; svaka nova pjesmica o imenu Isusa i Marije, što bi se zbog duboke bogoljubnosti, kojom je odisala i pjesničkog uzleta, što ga je u sebi krila, u školi pred svima hvalila; njegov govornički dar, kojim bi umio srca slušatelja oduševiti za svoj predmet: sve ovo napunjalo bi podlo srce sudruga Ivanova još većom mržnjom i zavišću spram Ivana. Da si protivnika, jer ga takovim onaj nesretnik smatrao, poštenim oružjem znanosti i krjeposti svlada, to mu nije bilo nikako

moguće. Njegove duševne sposobnosti nijesu bile tolike. Zato pokuša na drugi način, da ga ponizi. Kudio bi njegove radnje, gdje i kad bi samo mogao; ružio vladanje Ivanovo, predbacivao bi mu, da je slavohlepan i koješta drugo. Ali ipak u prisuću suučenika svojih, koji su bili svi bez iznimke za Ivana, nije mogao sve iznijeti, što je hotio. Mnogo toga, što je govorio i radio proti Ivanu, pripisivalo bi se nesretnome značaju njegovu; pa su ga drugi i zato sažaljivali.

I sam Ivan čini se, da dulje vremena ništa ni opazio nije. To ozlojedi nesretnika još i više. Napokon tražio je zgodu, pa ju u istinu i našao, gdje će u četiri oka iskaliti srce svoje pred Ivanom. Što se tuj dogodilo, kakovim je riječima počastio Ivana: o tom ne htjede Ivan nikada ni da riječce izusti. Samo toliko znademo, da je na Ivana i ruku podigao i zlostavljao ga — tako je kasnije sam krivac očitovao pred drugima. Ivan nije hlepio zatim, da drugima omili; ali ga ipak silno boljelo videći, kakova čuvstva njeti suučenik njegov u srcu svome. Otada bi neprijatelja svoga upravo opsipavao ljubavlju i prijaznošću; prosio bi ga za oproštenje, ako ga je možda čimgod uvriedio bio i molio bi se za nj. Ovakovoj poniznosti i blagosti nije mogao zaslijepljenik dugo da odoli. Upoznav nepravdu, što je Ivanu nanio bješe, prizna

krivnju svoju, te se otada sretnim cijenio i blaženim, sto smije s tako svetim mladićem sklopiti prijateljstvo. Tako je providnost Božja i ovu kušnju na korist Svečevu i na spas zaslijepljenog jadnika lijepo uredila.

Zbornik Marijin.

Čim je Ivan prešao u školu k Isusovcima, odmah se uspiri u njem vruća želja, da bude primljen u bogoljubno kolo učenika, štono je tuj već nekoliko godina opstojalo: u kongregaciju Marijinu. Sjeme zboru ovome bi ponajprije bačeno u kolegiju Isusovaca u Sirakuzi u Siciliji, a zatim se kasnije razvilo u rimskom kolegiju. U gradu Sirakuzi, u kolegiju Družbe Isusove, bijaše od g. 1555. — 1560. profesorom u prvome razredu gimnazije mladi redovnik po imenu Sebastijan Cabarrassi. Učeći djecu svoju počela latinskoga jezika gledao je revni učitelj, kako bi i kršćanska načela što uspješnije ucijepio u mlađahna srca, a pri tom se posluži ovim sitnim sredstvom. U subotu poslije škole zamolio bi ponajbolje od svojih učenika, da ostanu s njime u školskoj sobi, te bi s njima koju progovorio o krjepostima i prednostima Marijinim. Tumačio bi im posve jednostavno visoko dostojanstvo, dobrotu i blagost

nebeske Majke njihove; a zatim naveo po koji zgodan primjer, e bi riječi njegove što jači i čvršći i dublji korjen uhvatile u srcima mladih slušatelja njegovih. Probudivši ovako u djece ljubav i štovanje k Mariji obavio bi Gospi u čast zajedničke molitvice, ter sastanak zaključio kojom Marijinom pjesmicom. Sitno društvo ovo nosilo je krasnih plodova.

Odlukom poglavara bi domala mladi učitelj, revni štovatelj Marijin, sa sirakuške gimnazije drugamo premješten, a mjesto njega dođe mladi Ivan Leunis D. I. Ovaj nastavi započeto djelo Cabarassi-evo velikom revnošću. Kasnije pozvaše Leunisa poglavari njegovi u vječiti grad Rim i tuj postane s vremenom prva Marijina kongregacija. Čudnovati su putovi Božji! Kao što je Rim središte kršćanstva, tako je imao biti i središtem društava osnovanih u čast Bl. Gospe, a Leunis pravim osnovateljem. Pun ljubavi i pouzdanja k Bl. Dj. Mariji nastojao bi iz svih sila, kako bi ista sveta čuvstva prelio i u srca učenika svojih. I zato uze oko sebe prikupljati poslije popodnevne nastave, a još više u nedjelje i blagdane školsku mladež; ísprva najrevnije od svojih učenika, a kasnije i ponajbolje od kolegija rimskog.

Sastanci se držali u školskoj sobi, gdje je bogoljubni učitelj bio podigao Bl. Gospi malen žrtvenik i cvijećem ga lijepo okitio.

Dok su druga djeca igrom i šalom vrijeme provodila, nekolicina revnika s Leunisom klečala bi tuj pred slikom ljubezne Majke, ter svi zajedno šiljali Gospi goruće molitvice svoje. Tuj bi se i čitalo što lijepo iz koje pobudne knjige, a Leunis bi ih često poticao, da primaju sv. sakramente; govorio im o krjepostima Marijinim i o pobožnosti prema njoj; pričao im o sreći onih kršćana, koji su pod okriljem Marijinim. Nedjeljom i blagdanom zapjevali bi još po koju pjesmicu kraljici nebeskoj u čast. I sjeme zahvatilo dobrano klicu. Ta već slijedeće godine 1564. bilo je sedamdeset članova, koji se staviše pod osobitu zaštitu Majke Božje. Mladi izabranici Marijini odlikovahu se ne samo uzornim vladanjem i pravom pobožnosti, nego i neumornom marljivošću i lijepim napretkom u naukama. Svrha njihova, da Gospu što većma uzljube i počaste, te čisto i bogoljubno živeći da se povedu za prejasnim krjepostima njezinim, stade od dana do dana sve to više izbijati na javu. I domala se ustroji društvo prema pravilima i propisima, što i danas još opstoje. Članovi se naprosto prozvaše „kongregacija Marijina."

Mlado drvce stalo i snažne grane tjerati. Iza desetak godina nijesu samo pojedine učione u Rimu imale svoj zbor, nego i svaki gotovo zavod Isusovaca u većim gradovima Evrope

mogao se prodičiti zborom Marijinim. Da se blagoslovno poduzeće ovo dobro utvrdi i uredi, tražilo se odobrenje i od crkvenih poglavara. Klaudije Akvaviva, tadašnji general Družbe Isusove, podastrije papi Grguru XIII. zborne propise, ponizno ga moleći, neka ih potvrdi. Sveta je stolica već g. 1577. izrekla prvu pohvalnu riječ o zboru Marijinu; a g. 1584. dne 5. prosinca izda Grgur XIII. papinsko pismo, kojim odobri zborove Marijine, te vrhovnu upravu preda u ruke generalu Družbe Isusove. U tom pismu čitamo među inim i ovo: „Jer vruće želimo, da bogoljubnu revnost školske omladine obodrimo i tako probitačnu pobožnost unaprijedimo: to priznajemo i odobravamo Našim ugledom osnutak ovoga prvog zbora u našem zavodu. Ovim ga Mi osnivamo pod naslovom „Navještenja Bl. Dj. Marije“ i stavljamo pod upravu generala Družbe Isusove.“

Papa Siksto V. podijeli novim pismima g. 1586. i 1587. pravo, da se u istom zavodu ustroji više takovih zborova, pa da se i izvan zavoda Isusovaca za razne staleže podignu, no svi ovi matici u Rimu pripoje.

Ali od svih papa, što su Marijinu zboru darežljivom rukom dijelili milosti duhovne i velike povlastice, najviše se istakao Benedikto XIV. svojom zlatnom bulom „Gloriosae Dominae“ od 27. rujna 1748. „Među djelima“,

veli sv. Otac, „kojima sinovi sv. Ignacija crkvi Božjoj uvijek sjajno pomažu, pokazalo se jedno, što je od njih poteklo i posvuda je uvedeno, osobito dobrim i mudrim. Oni naime izobrazujući kršćansku mladež u vjeri i naukama, kako to donose pravila reda njihova, nastoje prikupiti mladež u bogoljubne udruge i zborove, posvećene presvetoj Djevici Bogorodici. . . Ne bi čovjek vjerovao, kolika je korist za sve staleže ljudi potekla iz ove hvale vrijedne i bogoljubne uredbe, u kojoj ima svetih i spasonosnih pravila, raznovrsnih prema raznim prilikama zbornika, i kojom upravljaju razborito i brižno posebni upravitelji. . . Iz svega se ovoga jasno razabire, kako su mudro i blagotvorno uradili rimske pape, predšasnici naši, kad su ove zborove uzeli pod osobito okrilje apostolske stolice; a osobitim milostima i povlasticama obdarili upravitelje i članove njihove, da bi ih time sve više potpomogli i poduprli.“ Tako sv. otac papa.

Ovome zboru nije bila svrha, da se članovi tek na molitvu sastaju, nego da zbornici slijede krjeposti Marijine i da se uzgoje za pravi kršćanski život. Amo i smjerahu sva pravila i propisi; amo i sedmične besjede upravitelja; amo cijeli ustroj i uredba njegova. Zdrav razum nam kaže, pa i samo iskustvo nas uči, da razni staleži i ljudi razne dobe

razne se također moraju i voditi. Svi imadu doduše istu svrhu, iste zapovijedi obdržavati, iste krjeposti usvojiti; ali ne svi na isti način, niti u istom stupnju. Druge su dužnosti za svećenike, druge za svjetovnjake, drugamo imade odrasliji pozornost svoju svraćati, drugamo mladić. Zato i domala, čim je zbor Marijin među školskom omladinom divnim urodio plodovima, osnovaše se razni zborovi razne vrsti: za trgovce, za zanatlije, za gospođe, za djevojke, za gospodu, za služinčad; dà, za sve staleže počevši od zbora nadbiskupa i biskupa, pa sve onamo dolje do zbora za poslužnike i naučnike. Sve ove imao je isti duh zadahnjivati. A taj je bio: da svaki teži, kako bi postigao svetost prema staležu svome. Naravski da Isusovci ni u Malinesu nijesu oklijevali u novom svom prebivalištu ovu bogoljubnost probuditi. Osnovaše oni tuj dva zbora: jedan za veću djecu, a drugi za manju. A uzimali bi u zbor Marijin samo one učenike, koji bi se uzorno ponašali i nježnu ljubav spram Blaž. Dj. Marije u srcu gojili.

Nije Ivan dugo boravio u zavodu kod Isusovaca i već se porodi u njemu vruća želja, da i on bude zbornikom Marijinim. Upoznavši se s uredbom i dužnostima zbora Marijina, stane on moliti, neka ga prime. Zapreka nije nikakovih bilo, pače usuprot i

predstojniku i drugim zbornicima bilo je od srca vrlo drago čuvši, da će dobiti u svoje kolo tako sveta mladića. Ivan Berhmans postane zbornikom Marijinim. Kako mu je srce igralo od radosti videći oko sebe lijepu kitu revnih štovatelja Gospinih! Zborni sastanci, bogoljubne molitve Majci Božjoj, krasne riječi predstojnikove o vrlinama i prednostima Marijinim, gorljivost i čistoća drugova njegovih: sve to dojmilo se milo srca Ivanova. Propisi zbora, savjeti i opomene iskusnog upravitelja — to je bio put, kojim je on stupao naprijed u krjeposti i svetosti. „Svima je Ivan“ — tako svjedoči o. Cepari D. I. — „svijetlio izgledom krjeposti, bogoljubnošću i tačnim ispunjivanjem pravila.“ Mariju slijediti, Mariju ljubiti, Mariju štovati: oko toga se on baš marljivo trsio. K molitvama, što ih je dosele običavao moliti u slavu Marijinu, dodao bi još i mali časoslov Gospin. Početkom svakoga mjeseca posvetio bi čitav dan, da se u duhu sabere; a za tim bi posjetio predstojnika zbora, da si u njega savjeta isprosi, kako bi Mariji još većma mogao omiljeti. Ujedno bi ga tom zgodom zamolio, neka mu otvoreno i iskreno kaže, koje pogrješke valja da se u tom mjesecu osobitom pomnjom čuva i u kojoj krjeposti da se vježba. Izvrsne opaske vrijednog starješine padoše na plodno tlo i doniješe stostruki plod.

Još više nego prije uporabio bi Ivan sada sve vrijeme, što bi mu od škole i nauka preostalo, na molitvu i dobra djela. Poslije sv. pričesti znao bi se tako zadupsti u molitvu,

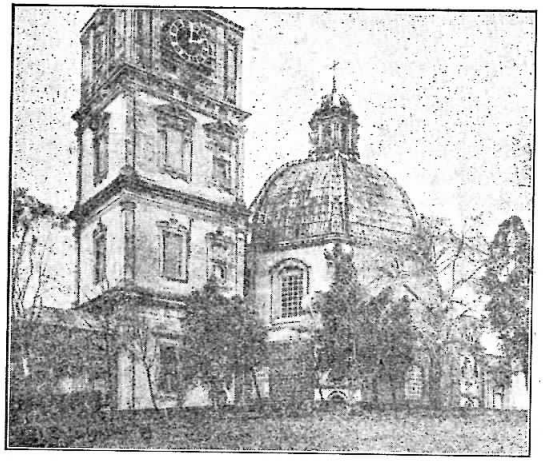

Proštenište bl. Gospe u Montaigu-u.

te bi do dva i tri sata proboravio uz Spasitelja svoga u kapelici. Svakoga bi petka obišao postaje križnog puta, i to bosonog; a da ovo mrtvenje zataji, obuo bi cipele bez potplata. Za ciče zime probdio bi gdjekad po-

lovicu noći klečeći na zemlji u molitvi, te bi mu se uda od studeni ukočila. Uoči blagdana Marijinih vazda bi strogo postio, a uz to bi obavljao najniže poslove u kuhinji i u kući, da bi se što bolje pripravio na svetkovinu „ponizne službenice Gospodnje.“ Povrh toga revnovao je mladi zbornik Marijin, da bogoljubnim razgovorom potakne i druge, e bi Gospu što vruće uzljubili, te njezinome se zboru priključili. Primjer njegov, riječ njegova ne ostaše bez uspjeha. Ne samo učenike iz svoga razreda, nego i iz drugih privede Ivan pod barjak Gospin.

Mnogi i mnogi od njegovih drugova ugledaše se u nj, te ga sebi kao uzor uzeše. Mnogi i mnogi od njih odluči se za svećenički stalež; te jedan od ovih stupi u red svetoga Franje, drugi u red svetoga Norberta, trojica u Družbu Isusovu, a drugi postadoše vrijedni svećenici u svijetu. — Tako blagoslovi Bog svetu revnost mladahnog štovatelja Marijina.

Borba i pobjeda.

Ivan bijaše čist i neokaljan ljiljan nevinosti, koji je u očima Božjim sjao u najljepšem sjaju. Toga radi svidjelo se providnosti Božjoj, da ovaj cvijetak presadi u raj redovničkog staleža, da ne bude dalje izvržen opasnome trnju na pustoj poljani svjetskoj. Napredovao je on kako u godinama tako i u naucima na toliko, te je za nj došlo vrijeme, da konačno odluči, u koji će stalež? Znao je Ivan dobro, da je to odlučan čas: do njega stoji ne koji mjesec i godina, nego vas život; do njega stoji čitava buduća sreća ili nesreća, život na zemlji i život u vječnosti. Od malenih nogu prezirao je on svijet i taštinu njegovu; i prem u svijetu, nije on ipak živio sa svijetom. Što je više u jednu ruku promatrao svijet i pogibelji njegove, a u drugu redovnički život, to mu se jače nametalo pitanje: „Kamo ću?“ Bogu dragome služiti, to je jasno; posvetiti se staležu svećeničkome, to je bila vruća želja njegova od rane mladosti. Ali se pita: „Gdje ja mogu sa svojim darovima, sa svojim sposobnostima Bogu najbolje služiti, gdje najsigurnije voditi svet život.“

To je bila ona velika zadaća, koju je Ivan imao sada riješiti na koncu gimnazijskih

nauka. Čitao bi zato marljivo listove sv. Jeronima i život sv. Alojzija, što je upravo iz tiska izašao; ter i sám priznaje, da se čitanjem ovih knjiga želja, e bi stupio u koji duhovni red, sve to više u njem raspaljivala. Listovi sv. Jeronima poticali bi ga, da se odreče svijeta; život sv. Alojzija, da između sviju redova odabere Družbu Isusovu. Da u tom znamenitom pitanju jasnije uvidi, što želi od njega dragi Bog, podvostruči molitve svoje i pokornička djela; dnevice bi slušao po dvije sv. mise, s odobrenjem ispovjednika svoga svaki tjedan dvaput bi se hranio sv. tijelom Kristovim: u nedjelju i četvrtak. Kanonik Froymont dade Ivanu na dar 25 for. Baš u dobar čas po Ivana. Ovu svotu razdijeli on u tri dijela. Jedan pokloni siromasima, drugi posla u Montaigu, treći u Louvain, da molitvom siromaka i sv. misama, što ih je dao čitati u ova posljednja dva mjesta u svetištima Marijinim, dobije svijetlo i pomoć s neba. Napokon očituje se i svome duhovnomu ocu. O. van Greef D. I. istakne mu poteškoće, što ga čekaju, i preporuči mu, neka se dobro moli i Bogu izruči.

Nije dugo potrajalo, a Ivan bijaše na čistu: „Bog me zove u Družbu Isusovu.“ Što ga je na to osobito potaklo, bilo je ovo. Vidio je Ivan, kako Družba Isusova u Belgiji radi uz obilni blagoslov Božji oko spasa

duša i kako odmetnike crkve Kristove privodi u jedinu ovčarnicu Kristovu. U velike su ga oduševile vijesti iz Engleske, gdje su upravo u to vrijeme Isusovci čamili u okovima i zatvorima, najokrutnije muke podnosili i život svoj davali za vjeru Kristovu. Kruna apostolska i vijenac mučenički tako su silno na nj djelovali, te zamoli i isprosi od svoga ispovjednika, da se smije zavjetovati: da ne će prije mirovati, dok ga ne prime u Družbu Isusovu. Duhovni otac mu to dopusti uvjeravajući kasnije, da je Ivan, kadgod bi s njime o zvanju govorio, obećao mu, da će se svojski trsiti, da bude velikim Svecem; a duhovnik je vazda bio toga mnijenja, da će Ivan, koji o tom tako odlučno zbori i postojano to želi, zaista napokon to i postići.

Ivanu je bilo tada 18 godina. Po savjetu ispovjednikovu trebalo je da saopći svojim roditeljima, da kani u Isusovce. Nego jer je Ivan dobro znao, kako ga roditelji njegovi nježno ljube, pa opet kako na Družbu Isusovu vazda neprijatelji sv. crkve navaljuju i time mnoge odvraćaju, da ne stupe u njihov red: bojao se, da će roditelji podići proti ovome izboru velikih poteškoća. Zato ne htjede da im to usmeno kaže, nego im napiše i pošalje list. Dobro je to bilo s jedne strane, da i sebi i roditeljima stvar olakoti; a s druge strane, da i naravska čuvstva imadu dovoljno vremena, te se roditelji mogu lakše umiriti, pa onda onako odlučiti, kako će im to zdrava pamet i vjera kazati.

Pismo je kako ocu tako i majci kao iz oblaka palo; oni su bili bogobojazni i pobožni, ali su se nadali, da će im sinak biti potpora u njihovim starim danima, pa će onda kao svjetovni svećenik hraniti i uzdržavati cijelu obitelj. A sada, da im ova nada potone i Ivan da stupi u red, pa to u Družbu Isusovu, koja se posebnim zavjetom obvezuje, da ne će nikakovih dostojanstva ni crkvenih časti primiti, izuzevši da to sv. Otac papa kao namjesnik Kristov u pojedinim rijetkim slučajevima izrijekom zapovjedi. To im je bilo odveć teško!

Otac Ivanov pođe sam glavom u Malines, da se porazgovori sa svojim sinom, ter mu stade tobožnju nepravdu spočitavati. Ivan primi oca vrlo ljubezno. Ma je i otac žestoko navalio i sina na strogu dužnost sjećao, da mu se valja pobrinuti za roditelje i braću i sestre, koji će bez njega morati u nevolji i oskudici teško živjeti: Ivan ostade uza sve to stalan i neuskolebiv pri svojoj odluci. On odvrati ocu milo, ali odrješito: najsvetija dužnost mi je, da slijedim glas Božji; među tim ne će Bog dopustiti, da njega radi obitelj trpi štetu. „Zar hoćeš, oče moj, da prije ispunim tvoju želju, nego volju Božju?“ Zacijelo

nije lako bilo njemu, koji je sveđer nježnu ljubav gojio prema ocu svome, naprosto odbiti molbe očeve. Ali kada se radi o tom, koga treba više slušati: Boga ili ljude — tad ne ima druge, tuj prestaje svaki ini obzir.

Tužni otac nije mogao nikako da se umiri, nego stane svu krivnju bacati na učitelje i odgojitelje Ivanove. Premda mu Ivan rekao, da je zrelo promislio stvar i uz milost Božju sám došao do toga, pače da ga je ispovjednik dugo suzdržavao, ali napokon upoznavši volju Božju da je popustio: to ipak ostade otac vrlo uzrujan. Ivan ga je morao odvesti k O. van Greeffu. Mnogo je truda i muke stajalo dobroga svećenika, dok mu barem donekle pođe za rukom utješiti Dragutina, oca Ivanova. „Njegova je uzrujanost bila tolika," veli O. van Greeff, „da siromak nije mogao suzdržati suze, što mu se licem ronile. Malo po malo nadvlada ipak kršćanski duh u njem. On postade mirnijim, te se činilo, da na sve pristaje."

Istina milost je pobijedila; ali samo za čas. Čim je otac došao kući, otvori se opet bolna rana. Bog ohrabri slugu svoga, mladoga Ivana, u teškoj i dugotrajnoj borbi među djetinjskom ljubavi, štovanjem i pokornosti i — među upoznanim glasom Božjim. Kad je napokon ipak dobio dopuštenje od svojih roditelja, da smije u red, ništa ga više nije

smetalo. Redodržavnik flamsko-belgijski O. Skribani primi ga rado. Dne 24. rujna 1616. stupi Ivan Berhmans u Družbu Isusovu.

Nova domaja.

1616. — 1621.

Prava sreća.

Kako li je živo zakucalo mlado srce Ivanovo, kadno je stupio na prag novicijata Družbe Isusove u Malinesu! Družba Isusova — nova domaja! I tuj nađe Ivan svoju pravu sreću; sreću, što se zaman u svijetu traži, jer je svijet niti dati može niti je sam ima.

Prva kušnja za one, što stupe u Družbu Isusovu, jest t. zv. kandidatura. Njezina je svrha, da se što bolje upozna zvanje i konačno odredi stalež života. Stoga se dadu kandidatu u ruke redovnička pravila, neka ih proštije; pa mu se rastumače svrha, sredstva i zahtjevi reda, e bi prema tomu još jednom odluku svoju ispitao. Kandidatura završuje se Duhovnim vježbama sv. Ignacija, a zato vrijeme prosuđuje kandidat izbor zvanja svoga pred

Bogom u svijetlu vječnih istina, i oprosti se sa svijetom obavivši veliku ispovijed čitavog prošastog života. I tada istom dobije kandidat redovničko odijelo i bude uveden u zajednički život među ostale novake. U junačkim borbama za svoje veliko zvanje bijaše Berhmans već dovoljno pokazao, kako je ozbiljno i odlučno stalež svoj odabrao. Pa zato ga brzo vidimo u krugu mnogobrojne braće svoje — bilo je upravo 100 novaka — od kojih je svaki, bio on mlad ili star, ostavivši svijet, iz ljubavi k raspetome Spasitelju uzeo kao i Ivan na se križ poniznosti i boli. A kolikom zahvalnošću primi novo odijelo, štono ga obuče prije nego će biti uvršten među prave novake! Onaj dan, vele neposredni svjedoci, bijaše za Berhmansa dan neizmjerne radosti i veselja. Nikada on ne bi svukao ili obukao crnu haljinu svoju, a da je ne bi pobožno poljubio hvaleći Boga, što mu udijeli milost nositi sveto ruho redovničko.

Novicijat ili druga kušnja, to je zapravo glavna priprava, da se može biti redovnikom i da se mogu položiti zavjeti, kako je to sv. mati crkva za sve katoličke redove propisala. Od kandidature razlikuje se novicijat time, da se ovdje ne gleda na spekulativno ispitivanje zvanja nego na praktično vježbanje, e bi svaki stekao one krjeposti, što se traže za redovnički život u opće i napose one,

što su vlastite i potrebite Družbi Isusovoj.

U tu svrhu od osobite su važnosti t. zv. pokusi, koji ništa drugo nijesu van vježbe, u kojima odsijeva apostolsko zvanje redovničko; jer se tuj vježba novak ne samo u krjepostima, kojima se sam posvećuje, nego i u onima, koje će mu biti od koristi, kad mu bude sa svijetom općiti.

Novak treba da položi čvrst osnov apostolskoj savršenosti; osnov tako dubok, tako širok i tako jak, te uzmogne i najveću zgradu kršćanske savršenosti nositi, na kojoj je svaki redovnik obvezan pod teškim grijehom da gradi i radi vas život svoj. Toga radi moraju novaci poslije Duhovnih vježba od 30 dana i u bolnicama bolesnike posluživati, u duhu apostolskog siromaštva hodočastiti, prema sposobnostima propovijedati i djecu katekizam učiti. Član Družbe Isusove treba da je prije svega redovnik, onda istom može biti učenjakom, vjerovjesnikom, propovjednikom ili što drugo, što je prema zvanju njegovu. I na to smjeraju svi propisi i pravila redovnička. Ova ozbiljna kušnja novicijata traje u Družbi Isusovoj dvije godine dana. Zato vrijeme ima da se i red uvjeri, je li tjelesno i duševno sposoban za razne službe i poslove, e bi se svaka nestalnost odstranila i zvanje ili za uvijek utvrdilo ili za rana napustilo. Daljna svrha novicijatu jest i ova,

e bi se neobuzdane strasti ukrotile i krjeposti sabrale, koje traži redovničko zvanje, te bi svaki mogao uspješno djelovati na vlastitome spasu kao i na spasu drugih, bili oni koga mu drago staleža, dobi i spola,

U tim poslovima probavi i Berhmans danke novicijata svoga. Nego pristupom Berhmansovim u Družbu Isusovu počinje se u njegovu životu i novi, drugi odsjek. Dosele prolazio je vanjski život njegov u svijetu u raznim slikama, koje se izmjenice nizale jedna za drugom; duhovni nutarnji mu život bio je pod upravom Duha Svetoga, ali mu je ipak nešto nedostajalo. Odsele je njegov život mnogo stalniji i krepči, jer ga ravna zlatna uzda poslušnosti; odsele nije Ivan uzor, za kim se može povoditi samo vanjski svijet nego i za one, koji prebivaju unutar zidina redovničkih.

Koliku je Ivan ljubav gojio u svome srcu spram Družbi Isusovoj, to se dade teško riječima opisati. O njoj bi vazda govorio kao o djelu, što je neposredno ruka Božja načinila; on bi ju nazivao „svetom družbom, družbom ljubavi, djelom Božjim.“ Često bi običavao reći, da Družba Isusova ima dva osobita sredstva, što će je dugo i dugo neporočnom uzdržati; prvo, jer su za one, koji nijesu dobri, vrata uvijek otvorena; i drugo, jer je svima put k slavohleplju zakrčen,

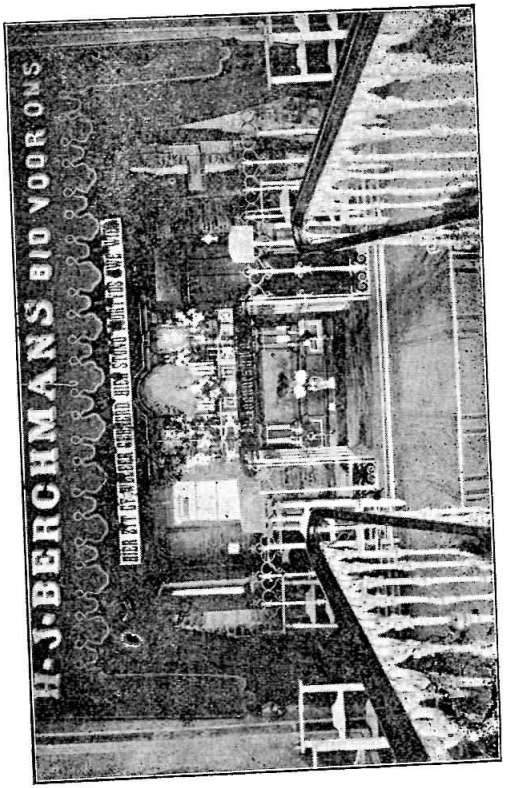

Kapela u rodnoj kući Sv. Ivana.

buduć da se zavjetovanici (profesi) obvezuju posebnim zavjetom, da ne će primiti nikakovih duhovnih časti, osim ako bi kome namjesnik Kristov na zemlji izrijekom zapovjedio, da ih mora primiti.

Nego kako je i visoko i uzvišeno mislio o svojoj majci, Družbi Isusovoj, to je ipak Ivan i druge crkvene redove veoma cijenio i štovao. Na ulici pozdravio bi svakog redovnika te prvi čedno skinuo šešir s glave. „Ovako", znao bi reći, „štujem u monasima sv. Benedikta, u minoritima sv. Franju, u eremitima sv. Augustina, u redu propovjednika sv. Dominika, u drugima opet druge dične muževe, što se proslaviše krjepošću i svetošću života."

Pa kako je Ivan u jednu ruku ljubio majku svoju — Družbu Isusovu djetinjom, čistom, iskrenom ljubavi, od sveg srca želeći, da se glas i ime njezino proslavi: tako je on opet u drugu ruku bratinskom ljubavi obuhvatio sinke njezine — redovničku braću svoju.

Prije svega nastojaše sveti mladić, da o svakome dobro misli. Kad bi što pobudno u njih opazio, upamtio bi, ter bi gledao, da ih u tom slijedi, gdje bi mu se samo prilika pružila. I u svojim bilješkama izrijekom napisa ovu odluku: „Dobro, što u drugih vidim, iskreno ću se trsiti, da nasljedujem." Pomno ću se čuvati, da drugih ne osudim, ili da se

u tuđe poslove ne uplećem. Opazim li štogod, što ne mogu ispričati ili zapriječiti, to ću onoga, koji je pogriješio, sažaljavati ter gledati na svoje vlastite pogreške i slaboće, pa kao zadovoljštinu izmoliti Zdravomarijo ili drugu koju molitvicu." Nego kao da se time ogriješio, što je mislio, da bi braća njegova mogla pogriješiti, odmah je dodao ove riječi: „O Gospode, koliko li sam puta tebe odsudio u svojoj braći držeći, da su pogriješili! Kakav me sud čeka, sudim li ovako tvrdo o tebi!"

„Nikada nijesi mogao čuti" — izjavi pod zakletvom Bernard Vittorio D. I., „da on govori o pogrješkama drugih. Ako bi kogod u njegovoj nazočnosti zapreo takav razgovor, to si namah mogao opaziti, kako ga se ove riječi neugodno dojmiše, ter bi odmah gledao, da što prije na ljubezan i zgodan način svrne razgovor na koji drugi predmet.

Berhmansu ne bi niko nijedne žalne riječi rekao. Njegova skromnost i ljubav osvojila bi srca sviju. „Tko je onaj veseli, ljubazni novak, sveđer pripravan usluge iskazivati, onako skroman, onako prijazan: čovjek bi rekao, da je Anđeo u pùti?" ovako bi ne rijetko pitali nadošlice, kad bi samo jedamput vidjeli našega Sveca. Nijedan od stotine novaka ne bi ni čas krzmao s odgovorom: „To je bez sumnje Ivan Berhmans!"

Najugodniji razgovori njegovi bili su o

Bogu i duhovnim stvarima. „Trgovac," znao bi reći, „govori rado o svojoj trgovini, vojnik o ratu, učenjak o znanostima: pa zašto ne bi kršćanin, a ponajpače redovnik tražio radost svoju u tom, da besjedi o Kristu i njegovoj Božanskoj nauci." E bi mu to što uspješnije pošlo za rukom, te ne bi braći svojoj dosadio, sastavi si knjižicu, kamo bi upisao kratke pripovijesti, zanimive primjere i povjesničke činjenice o Bl. Dj. Mariji i Svecima, o majci svojoj, Družbi Isusovoj, a osobito o presv. oltarskom sakramentu. Pa onda, kada bi mu se prilika nadala, znao bi on tako lijepo i zanimivo pripovijedati, te su ga svi najvećim veseljem slušali i duševno se naslađivali. Prije nego bi govorio, pobudio bi vazda dobru nakanu, te kratkom molitvom sebe i drugove preporučio Bl. Gospi. A iza toga ostade mu duh lijepo sabran; pače vazda bi se ćutio s nova potaknutim, da dragome Bogu u Družbi Isusovoj što vjernije služi.

Ako li je za odmora bilo dopušteno igrati se, volio bi Ivan pobudan razgovor nego li igru. Nu ipak pozvan da se igra, odmah bi na to pristao. Svakoga, koji bi se igračima pridružio osobito kod kuglanja, rado bi u igru primio, makar je i znao, da će radi toga igru izgubiti, što je drugi nespretan i što slabo igra. On sám vješto i dobro je igrao ne mareći ni za što drugo polag onog načela

„Što činiš, čini dobro!" Prije igre vazda bi se pobožno prekrižio, kako je to u opće prije svakog djela običavao činiti. Za igre nikada se ne bi prepirao; ako je bio nadvladan odmah bi kleknuo, da izmoli za dobitnike Zdravomariju; je li sám dobio igru, ne bi se uznosio, niti ismjehivao svojih protivnika. Ovako je Ivan igru, koja sama po sebi niti je dobra niti zla, znao na osobiti način posvetiti i pri tom u svakovrsnoj krjeposti, a poglavito u bratinskoj ljubavi se vježbati.

U novicijatu, gdje je Ivan mnogobrojnu braću imao, bilo je ljudi svake vrsti narodnosti: Španjolaca, Francuza, Belgijanaca, Nizozemaca, Engleza i Nijemaca, ali je Ivan za sve ove imao srce vjeran svojoj odluci: „Stojalo me koliko mu drago, ne ću ja mirovati, dok ne budem mogao sa svakim ljubazno i prijazno općiti, e bi se tako usposobio, te bi i kasnije na spasu sviju ljudi bez razlike mogao djelovati, pa tako ih za Krista oduševiti i predobiti."

Junački koraci.

Rijetko se nađu ljudi zajedno pod istim krovom tako različiti staležem i značajem, dobom i naobrazbom, kako to biva u redovničkom novicijatu: ponajpače u Družbi Isusovoj. Tuj se onako pravo pokazuju nedokučivi putovi providnosti i milosti Božje. Sve ove uspiruje sama jedna želja: pod barjakom Isusa Krista dični bojak biti za kraljevstvo Božje. Svi visoki naslovi roda i časti posve tuj iščezavaju. Jedan drugoga zove „Frater“ (brate) ili kako je gdje običaj „carissime“ (predragi), samo se svećenici, koje je sám Bog podigao na veću čast, pozdravljaju sa „velečasni.“

„Hoću da budem svetac“, odlučio Berhmans, „i to veliki.“ Mladi je novak od početka odmah ozbiljno nastojao, da što dublje zađe u duh svoga zvanja. Božanski vođa Isus bijaše mu najvišim uzorom sviju čežnja i želja njegovih. „Hoću da mu budem po mogućnosti što sličniji.“ To je bila odluka njegova. Već prvih dana novicijata svoga zabilježi si Berhmans ovo: „Da, sve ću radije pretrpjeti nego da i najmanje pravilo svojevoljno prekršim!“ Kolika odvažnost, koliko li veledušje, ako se uzme na um, da pravila Družbe Isusove sama po sebi ne vežu pod grijeh! „Treba

da svijetu,“ kliče opet na drugome mjestu, „i svemu, što je s njim u zajednici, potpuno obumrem, te jedino Kristu živem.“ To su bila načela, to su bili osjećaji, po kojima htjede Ivan čitav život svoj da uredi.

Tek što je koji tjedan u novicijatu proboravio, trebalo mu dokazati, da li su mu odluke odista ozbiljne i čvrste. Dok je Ivan svom revnošću vježbe novicijata obavljao, dobije na jednom crnu vijest, da mu je premila majka Jelisava opasno oboljela; pače da ne ima nikakove nade, da će ozdraviti. Ivan je ljubio majku svoju žarkim srcem, ali on ju je ljubio u Gospodu. List, što no ga posla kući, najbolji je dokaz, kako je on umio čuvstvenu ljubav puti i krvi po primjeru Božanskog si meštra oplemeniti. U tom gubitku, kojim je lišen najmilijeg, što ima na ovoj zemlji, vidi njegova Bogu odana duša samo prijelaz, koji vodi teško kušanu majčicu njegovu iz ove doline suza u vječnu radost i veselje.

— „Deder premila majko moja, bori se junački! Misli na vijenac, koji Te čeka. Ja se nadam, da Te ne ćemo izgubiti, nego da ćeš nam svima u nebu još većom ljubavi biti privržena. Molim Te od sveg srca, ne uskrati mi majčinog blagoslova svoga! Svi mi vapijemo tuj Bogu, da Ti ono udijeli, što je za Te najbolje. Nadam se, da me ne ćeš zabo-

raviti... Bori se junački do konca, preljubezna majko!“

Bogoljubna se majka utješi. Od srca hvaleći Bogu, što joj udijelio takva sina, preminu blagopokojno i odano 1. prosinca 1616., da primi na nebu vječnu nagradu za svoje boli i žrtve. No rascviljeni otac bijaše iza smrti vrijedne supruge tako potišten, te je opet navalio na sina, da se kani redovničkog staleža. Ali Ivan bijaše stalan i čvrst. Riječi i uzvišeni primjer sina duboko se dojmiše srca očeva. Nije dugo potrajalo i otac otputuje u Louvain i dade se na nauke, što ih je za mladosti prekinuo. Poslije bude zaređen u svećenike i posta kanonikom kod crkve sv. Sulpicija u Diestu.

Strog i oštar prema samome sebi bijaše Ivan prema drugima ljubezan i blag. Čutio se dobro ili zlo, bilo vrijeme prijatno ili ružno jesu li mu drugovi bili po ćudi ili nijesu — on je bio vazda isti, pun dragosti i poniznosti, veseo, ugodan društvenjak. Sunovaci njegovi nazivali ga zato bratom Hilarijem (veseljakovićem). „Novak“ piše Ivan, „nije savršen; on dolazi, da se usavrši.“ Ovako bi on znao druge ispričati, nego za se je imao drugo načelo: „Moja najveća pokora neka mi bude zajednički život.“

Kako li je ova rečenica i na prvi pogled laka, da se prema njoj živi, to ipak krije u

sebi veliku savršenost i traži pravu, postojanu, junačku krjepost. Osebina i iznimaka klonio bi se i čuvao kao kuge, osim ako je to poslušnost od njega tražila, veleći: „Osebina je neprijateljica ljubavi; a zajednički život je najuspješnije sredstvo, da postigne redovnik svetost, pa je pri tom i siguran, da ga ne će slavičnost mučiti.“ A pismeno ostavi slijedeću opasku: „Osebina je od zajedničkog pravila i običaja odstupiti bez potrebe i dovoljnog razloga; a pokazuje se poglavito u tom, da se teži za osobitim jestvinama, odijelom i inim stvarima; i da se tkogod bez potrebe izuzimlje od zajedničkih posala.“ Ivan je ostao čitavo vrijeme, dok je bio u Družbi Isusovoj, vjeran svojoj odluci, da se ni u čem ne će od drugih lučiti, već da će svako i najsitnije djelo, što od njega zajednički život traži, najvećom revnošću obavljati. I u tom su svi jednoga mnijenja, da je Ivan kloneći se iznimaka i slijedeći najsavjesnije zajednički put života, kud i kamo običnu krjepost natkrilio; pa to ne samo tim, što je tačno obavljao t. zv. sitnice, nego poglavito s toga, što ih je uresio raznim činima krjeposti, radi česa ovaka djela i ljudi u velike cijene, i dragi Bog osobito voli.

Običaj je u Družbi Isusovoj, da se svakome novaku doznači osobiti drug. Ovomu je zadaća, da pazi i gleda na pogrješke štće-

nika svoga, te ga u određeno vrijeme upozori na to. Svi imaju da su jedan drugome u pomoć, e bi na putu svetosti napredovali. Lako je uvidjeti, da su ovakove opomene, gdje se očituju vanjske pogrješke, od velike koristi ne samo zato, jer se pri tom poniznost jača, nego i zato, jer mnoge vanjske mane imadu duboki korjen u srcu, a ovaj korjen valja išćupati. Drugar Ivanov nije imao ništa, da mu kaže. To je poniznog mladića jako ražalostilo. Stade moliti i zaklinjati braću svoju, da oštrije na njega pripaze, te mu svaki prekršaj pravila iskreno i otvoreno saopće. Unatoč svoj pažljivosti ne nađe drugar na njem ništa prijekorno. Tada mu obeća Ivan, da će za nj svaki puta izmoliti krunicu i druge molitve, kadgod ga upozori na ono, što redovniku ne pristaje, a on da čini. Nu prem je drugar Ivanov oštro pazio — a nije li oko gorljivog početnika, koji svojski nastoji, da svaku i najmanju slaboću i manu u svom ponašanju otkrije, oštro i budno — to mu ipak nije uspjelo, da ma išto na Ivanu opazi, što njemu ne dolikuje. Svetac je u poniznosti svojoj bio tako uvjeren o množini svojih pogrješaka, te je mislio, da drugar njegov samo zato šuti, jer mu ne smije ništa reći. S toga se uputi Ivan k učitelju novaka, te ga djetinjom poniznošću zamoli, neka mu doznači druge novake, koji će mu biti na ruku, da se

uzmogne ostaviti svojih nedostataka. Starješina pristane na njegov prijedlog, i odredi četiri najstarija novaka, koji su u krjeposti i u obdržavanju svetih pravila daleko već napredovali. No zaludu, ni ovi nijesu bili sretnije ruke; ni ova budna braća ne mogoše ništa naći, s česa bi Ivana prekorili.

Ipak se dogodi jednom, te dobije opomenu. Ivan je upravo neko djelo bratske ljubavi obavljao, za koje se hoće nešto podulje vrijeme. Posljedica je bila, te je jednu sitnu vježbu propustio. Sjutradan odmah mu drugar spomene, što je jučer zanemario. Nije se Ivan ispričavao, već mu se od srca zahvali i preporuči za budućnost. Za ovo dobročinstvo obeća mu Ivan tri krunice i u buduće da će uvijek isto učiniti u takovu slučaju. Nego ovo divno obećanje nije više nikakva ploda donijelo. Bila je to jedina opomena, što je naš Ivan dobi za čitavo vrijeme dvogodišnjeg novicijata.

Druga činjenica pokazat će nam u jasnom svijetlu, do kolikog se stupnja savršenosti Svetac naš popeo. Mnogi revni novaci običavaju poglavare moliti, neka im javnim ukorom dadu prilike, e bi se što više ponizili. Kako bi Berhmans, koji je svim srcem želio, da bude u svem Kristu što sličniji, ovako krasnu zgodu propustio, gdje može za svoga Spasitelja štogod podnijeti? „Popustio

sam," reče O. Bauters D. I., „molbama njegovim, te sam naredio svijem novacima — baš ih stotina bila na broju — da mi svaki na posebnoj ceduljici zapiše, štogod bi zamjetio, da na Berhmansu nije u redu, i neka se ceduljice meni uruče. Dođoše; ja ih otvorim, ali gle — ma baš nijedan nije otkrio na njem ikoje pogrješke!" „O koliko svezaka pohvale," dodaje ovome lijepomu svjedočanstvu O. Cepari D. I., „bili bi oni napisali, da im je bilo naloženo ocrtati krjeposti njegove!"

Ova činjenica, što ju pripovijedasmo, bila je tako začudna, osobito ako se uzme u obzir toliko bistrih očiju, te se i sijedi oci, koji su mnoge godine u službi božjoj sproveli, tome u velike čudili. Oni predložiše učitelju novaka nešto drugo: naime neka on novacima naredi, da napišu, koje krjeposti ne ima u Ivana. I starješina učini tako. I gle jednoglasno svjedočanstvo: ne ima krjeposti, koja se u dobroga redovnika traži, a da se Ivan u njoj ne bi odlikovao. Berhmans je bio uzor - novak.

U obdržavanju zvaničnih dužnosti svojih nije Ivan poznavao ni mira ni pokoja; velikodušnost srca njegova u službi Božjoj gonila ga sveđer naprijed na stazi krjeposti. „Putem krjeposti," veli o. Bauters, „stupao bi Ivan poput gorostasa, nepresitna žrtvapaljenica na žrtveniku ljubavi, nekrvni mučenik nutarnjeg života i ozbiljnog nastojanja oko svetosti. Brzi, div-napredak ljubaznog mladića ne da se protumačit; da upravo je nemoguć bez osobite milosti Božje. Gospodin Bog u neizmjernoj dobroti svojoj bješe mladog redovnika baš obasuo milostima svojim; no i Berhmans se trsio, da ih se što vrednijim pokaže, te bi s toga odlučno i postojano s njima i prema njima djelovao."

„Ne budem li Svecem dok sam mlad," doviknuo bi sam sebi, „to ne ću nikada ni biti. Zato treba da sam prije svega čovjek od molitve i trapnje; doklegod ne imadem duha molitve, ne mogu biti srećan. Ali samo u toliko ćeš napredovati u duhovnome životu, u koliko sam sebe prisiliš. S toga ću u svem, koliko samo uzmognem, trapiti vlastitu volju. Svijeta i slave i načela svjetskih valja se posve odreći; pa što bi mi koristilo, ma zadobio i vasioni svijet, ako dušu svoju izgubim? Tvoje je zvanje, da si drugar Isusov. Ali nikada ne možeš biti pravim prijateljem Raspetoga, ne budeš li s Kristom razapet. Svoga Isusa ljubit ću nada sve. Marija budi mi majkom. Isusu za volju obavljat ću sve što savršenije uzmognem. Moje geslo neka bude: Sve na veću slavu Božju." Ovo su po izbor načela, što ih Berhmans odabra za put, koji vodi do

vrhunca svetosti i savršenstva.

Već iza prve godine dopustiše mu poglavari, da 27. rujna 1617. položi redovničke zavjete, ali privatno. Ovaki se zavjeti zovu „nabožni zavjeti.“ No srce je njegovo vruće željelo, da se po pravilima reda pred žrtvenikom u nazočnosti svoje braće sa tri oštra, ali zlatna čavla vječnog siromaštva, čistoće i poslušnosti zauvijek pribije uz križ miloga Spasitelja. Što i kako je Berhmans mislio ob ovom preblaženom času, gdje će se kao žrtva ljubavi Bogu prikazati, razabire se najbolje iz pisma, što ga je ocu svome pisao: „Tvoj će sin 25. rujna, tako on misli, umrijeti! Umrijeti? Jest umrijet će svijetu, ali smrću pravednika. O slatke smrti! O smrti! ne, ne smrt, nego preslatki život! O kad bi duša moja umrla smrću pravednika! Gdje? i uz koje muke? Na križu s Isusom, proboden trima čavlima vječnog siromaštva, čistoće i poslušnosti rado bi s Isusom umrijeti. O kako je slatko u Družbi Isusovoj umrijeti, u naručaju Isusovu! Raduj se časni oče, u toj smrti živjet će Tvoj sin i živjet će sretno.“

Kako je Ivan pri kraju novicijata svoga usko bio s Bogom sjedinjen, može se i odatle zaključiti, što se Ivanu nije dopustilo, kako to obično biva, da se prije zavjeta povuče u samoću i obavlja Duhovne vježbe; ta Ivan se dnevice i onako na taj znameniti čin

svom revnošću pripravljao. I kada se o tom vijećalo, ima li se Ivan pripustiti k zavjetima ili ne ima, to su sabrani oci u vijeću ne samo dostojnim i vrijednim ga proglasili, nego ga i osobito još pohvalili zbog dičnih krjeposti njegovih.

Osvanu žuđeni dan 25. rujna 1618. Učitelj novaka O. Vilim Bauters odsluži u zoru sv. misu u kućnoj skromnoj kapelici novicijata. Sunovaci Ivanovi klečahu oko njega moleći se za njega. Pod misom poslije misnikove sv. pričesti poče Ivan drščućim glasom, on pun uvjerenja, ovako: „Svemogući, vječni Bože, ja Ivan Berhmans, premda skroz i skroz božanskog pogleda tvoga nedostojan, uzdajući se ipak u dobrotu i neizmjerno milosrđe tvoje, te potaknut željom da tebi služim, zavjetujem pred presvetom Djevicom Marijom i pred cijelim tvojim dvorom nebeskim božanskomu Veličanstvu tvome vječno siromaštvo, čistoću i poslušnost u Družbi Isusovoj...“ Iza toga primi Spasitelja u srce svoje, koji neka ga krijepi i jači, da točno i vjerno ispuni svoj zavjet. Junak - novak bijaše s Kristom na križ pribit; s Kristom ostade na križu do zadnjega daha; s Kristom na križu i umrije, da zajedno s Kristom jednom slavno ustane iz groba.

Zavjetom siromaštva žrtvova Ivan Bogu sve časti i bogatstvo, pače i isto pravo, da

može štogod posjedovati; zavjetom čistoće žrtvova anđeoski mladić sve želje i slasti putene, e bi što sličniji bio čistim dušima u nebu; zavjetom poslušnosti napokon svoju volju, sama sebe, prignuvši glavu svoju pod sveti jaram redovničkog starješine. A sve ove tri žrtve prinese ne zato, jer ga tkogod na to prisilio ili čime primamio, već iz prave, čiste ljubavi k Bogu.

U vječnome gradu.

U vječnome gradu Rimu osnova sv. O. Ignacije god. 1551. zavod, po imenu rimski kolegij, gdje bi najizvrsniji učitelji iz Družbe Isusove predavali mudroslovne i bogoslovne nauke, a dolazili bi amo daroviti ljudi sa sviju strana na predavanja. Pa i Družba Isusova običavala je u prvo doba iz pojedinih pokrajina slati u Rim po jednoga ili dvojicu od mladih redovnika, koji bi se krjepošću i znanjem isticali, da ondje slušaju nauke. O. Skribani, redodržavnik, pošalje Berhmansa, pošto je novicijat svršio, u Antwerpen; no za dva tjedna naredi, da Ivan mora u Rim. Ali prije nego li će otputovati, valjalo mu se po želji starješine oprostiti sa svojim rođacima i znancima, pa zato krenu natrag u Malines, a odanle će u Diest. Čim je stigao u Malines, dođe mu vi-

jest, da je dobri otac njegov prije nekoliko dana umro i da je već sahranjen. Kako je i nenadan bio žalosni ovaj glas, što je milog oca izgubio, koga je nježnom ljubavi ljubio, to ipak ostane sveti mladić miran. „Bog mi ga dade, Bog ga uze, ime Gospoda bilo blagoslovljeno!“ Uzdignuvši oči prema nebu kao što jednom sv. Franjo Asiški uzdahnu: „Sada mogu još istinitije reći: „Oče naš, koji si na nebesih.“ Umah zatim napisa list rođacima ljubazno ih tješeći, da je gore prava domovina naša. No ujedno se ozbiljno staraše i za budućnost mlađe braće svoje i sestrice. On ih preporuči, što je bolje mogao, skrbnicima, te zamoli velikog dobročinitelja i prijatelja svoga, kanonika Froymonta, neka im u pomoć priteče.

I Bog, kome za volju Berhmans sve ostavi, primi ih pod svoje osobito okrilje. Adrijano i Dragutin dovršiše sretno nauke svoje: prvi u Augustinaca, a drugi u Isusovaca. Adrijano čuvši u srcu glas Božji odazva se s mjesta i stupi u Malinesu u časni red sv. Augustina, gdje je 10. studenoga 1621. položio svečane zavjete i ostao vjeran zvanju svome do blažene smrti svoje. Dragutin se povede za Ivanom. Dne 25. listopada 1625. primiše ga u red Družbe Isusove. U redovničkom životu odlikovao se velikom pobožnošću i neumornom revnošću u vinogradu Gospodnjem. Umrije u Udenarde-u (nedaleko Genta u Belgiji) u 61. godini dobe

svoje. Svi, koji su ga poznavali, visoko bi ga cijenili i žalili za njim. O trećem bratu Bartolu i o sestri vrlo je malo poznato. Samo se to zna, da je Bartol otišao u vojnike, a sestra Jelisava da se udala za odvjetnika. Obje kćeri Bartolove posvetiše se kasnije službi Božijoj, i stupiše u manastir.

„S Bogom, mili zavičaju moj," pa hajde iz poslušnosti put Rima. Bilo je 24. listopada 1618. Drugom mu bijaše na putu krjepostan i darovit mladić, po imenu Bartol Peneman. Mučno je bilo to putovanje: željeznica tada još nije bilo, a voziti se na kolima, koliko bi to stajalo na tako dalekom putu! Zato ne preostade mladim prijateljima ino nego pješice vas put prevaliti. K tome nepogode vremena: zima se približavala brzim koracima, pa još prije nego li stigoše u Italiju, bilo posvuda leda i snijega. Tridesetgodišnji rat, koji se bio započeo, prisili ih, da ne idu Njemačkom, nego sigurnijim putem kroz Francusku; iz Genta preko Pariza i Lijona u Rim — to im je bio nacrt putovanja.

Na svom putovanju, premda bi se rijetko više nego jednu noć zadržali u kućama Družbe Isusove, ipak su svagdje ostavili najbolji glas. Da li je Berhmans imao sreću, te se u Francuskoj sastao sa sv. Vincencijem Paulskim, osnovateljem zbora Sestara Milosrdnica, ne može se izvjesno reći. Svakako

se zna, da ga je veliki Svetac ovaj stavio kongregaciji svojoj kao uzor riječima: „U velike bi bilo željeti, djeco moja, da ste vi i ja napunjeni vazda mislima i osjećajima, kao što je Ivan Berhmans; jer ja držim ovoga mladića velikim Svecem."

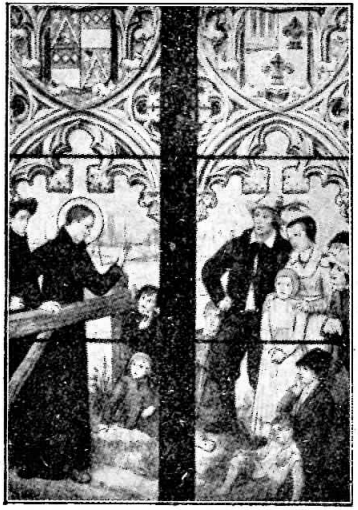

Sv. Ivan poučava narod u vjeri.

Tegobe desetnedjeljnog hoda zasladiše si oba redovnika duhovnim razgovorima i razmatranjem; poimence onim, kako je sv. Obitelj bježala u Misir. Nu kud i kamo sretniji bijahu naši putnici! Ta njima je Rim bio ciljem; Rim, vječni grad sa svim svojim svetištima i kršćanskim praspomenicima; Rim, središte kršćanstva i

sijelo glavara crkve; Rim sa svojom legijom hramova Božjih i podzemnim grobnicama; Rim, posvećen krvlju nebrojenih mučenika; ali i Rim, gdje su počivali ostanci osnovatelja Družbe Isusove i drugih velikih muževa; Rim napokon, sjedište vrhovnog upravitelja reda — generala. Od njega se nadao Ivan, da će dobiti dozvolu, e bi smio među pogane, da ih obraća na vjeru Kristovu.

Sjaj talijanskih gradova, koji upravo tada postiže veliki stepen, nije mogao začarati naše putnike, jer duh njihov bijaše zaokupljen višim stvarima. Na badnjak sretno prispješe u Loreto radujući se iz sve duše, što imadu tako lijepu priliku, da božićne blagdane proslave u toj „sv. kući.“ O kako je tuj srce Ivanovo kucalo od veselja! Svaki kamečak pod i stijene, sve je posvećeno, jer je tu prebivala sv. Obitelj! Premda je bio od puta slab i umoran, zaprosi ipak u poglavara — Družba Isusova imala je ondje stan — da smije u „sv. kući“ na ponoćku. Čitavo je vrijeme klečao na koljenima kao zanesen u molitvi. Što je tada u srcu ćutio! Da, i njegove crte u licu bijahu tako plemenite i čiste, te su ga mnogi prisutni držali za kakvog kneževića, koji se obukao u priprosto odijelo hodočasnika, da ga drugi ne prepoznaju. Kasnije primi u istom svetištu i sv. pričest. Dva puna dana proboraviše na ovom sv. mjestu, te se činilo, kao

da nikako ne mogu, da se rastave sa svetom kućom nazaretskom; nu ipak moradoše . . .

Poslije pet dana, kada su upravo mimo kapelice La Stortu flaminijskom cestom prolazili, puče im pred očima divotno kube Petrove crkve. Isto veče — bilo je upravo Silvestrovo god. 1618. — prekoračiše prag kuće zavjetovanika Družbe Isusove i za koji čas, evo oca Mucije Vitelleski-a, šestog generala Družbe Isusove, koji oba podanika svoja očinskom ljubavlju primi i milo zagrli. I ostali oci pohitješe istodobno, da mlade goste pozdrave. Sjutradan, blagdan preslavnoga Imena Isusova, bijaše u crkvi njihovoj „al Gesù“ velika svečanost; zato ostaše Berhmans i Peneman u kolu časnih otaca, da ovaj radosni dan, imendan Družbe Isusove, svečano u njihovoj srijedi sprovedu.

2. siječnja 1619. prijeđoše u rimski kolegij, da započnu mudroslovlje. Na žalost oboli doskora vjerni drug Berhmansov. Ne bi li se možda oporavio, poslaše poglavari Penemana u Napulj, no za koji mjesec umrije tuj od sušice.

Radosno primiše braća Berhmansa u rimskom kolegiju. Providnost Božja htjede, da Berhmans, drugi Alojzije, stanuje baš u onoj istoj sobi, gdje je jednom i prvi sv. Alojzije stanovao. O kako se Berhmans cijenio zato sretnim! Sve bi ga sada sjećalo na lju-

baznog zaštitnika njegova, na anđela-mladića Alojzija; pa zato bi još revnije nastojao, da mu u svem što sličniji bude.

Domala nasta riječ u čitavom kolegiju: „Alojzije opet na zemlji, Alojzije prebiva među nama.“ Da, što više. Neki, koji su nedužnog i pokorom mršava Alojzija lično poznavali, govorili bi, da im je krjepost belgijskog mladića još milija i draža. Bog je u dobroti svojoj ovoj odabranoj duši primjerenu vanjštinu udijelio i osobitu dražest; što u sina markgrofa Gonzage nije bilo. Drugima se činila krjepost, čednost, dostojanstvo mladoga redovnika neobično uzvišenom, te bi se mogla zadugo održati. „Nije moguće,“ kazali bi oni, „da takova ljubaznost uz takovu skromnost stoji dugo. Čekajmo još koji dan, dok bude nešto pouzdanijim.“ Neki veseli i živahni Talijanci pokušaše nevinim šalama, da skromnoga sjevernjaka rastresu. No zaludu; Berhmans je volio razgovor s Bogom i o Bogu nego išta drugo. O. Ivan Oliva, koji postade kasnije generalom Družbe Isusove, bijaše tada saučenik Berhmansov, te pripovijeda o njem ovu zanimivu crticu. „Jednoga dana reći će O. ministar, Kamilo Gori, slušateljima mudroslovlja: „Nemojte mi pokvariti moga mladoga Flamca; ja vam kažem, on je dobar, dobar, dobar. Jest, on je dobar i krjepost njegova sjat će vazda u jasnome

svijetlu.“ I pravo je imao. Nije dugo potrajalo i miomiris sv. života Berhmansova probijao je i izvan zidina rimskog kolegija.

Kao što se Ivan u Malinesu u novicijatu odlikovao u svakoj krjeposti, tako je bilo i u Rimu za vrijeme nauka. Sveti novak bi svetim učenikom.

Uzor - đak.

Prvi je cilj novicijatu u Družbi Isusovoj, da novi redovnici udare čvrst temelj zgradi redovničke savršenosti; pa zato je za nauke tek vrlo kratko vrijeme odmjereno. Poslije novicijata dolazi mladi Isusovac u t. zv. skolastikat. U to vrijeme treba da sebi sin Družbe Isusove sabire i stječe temeljito znanje, osobito u mudroslovlju i bogoslovlju za budući svoj rad. I krjepost i znanost od potrebe je da u redu cvatu, e bi se tako svrha postigla, za koju je red osnovan naime: širiti veću slavu Božju. Pored toga se pazi, da se sjeme krjeposti, što se u novicijatu posijalo, ne samo ne uguši, nego usuprot, da uspijeva, da se razvija i razgranjuje. Ivan je i kao đak vazda junački stupao stazom krjeposti, on se neumornom marljivošću i postojanošću bavio naukama. Evo nekoliko crtica iz ove dobe.

U Rimu je Berhmans imao tri profesora. Učiteljem logike, fizike i metafizike bio mu O. Franjo Piccolomini, koji je poslije smrti O. Mucija Vitelleski-a upravljao kao general od mjeseca prosinca 1649. do lipnja 1651. O. Horacije Grassi D. I., čije se ime još i danas u znanosti spominje, predavaše matematiku; i O. Tarkvije Galluzzi D. I., na glasu učenjak, učio je etiku. Pod snažnom rukom ovako izvrsnih učitelja pružala se darovitome Ivanu najbolja zgoda, da si usvoji temeljito znanje. Ali zato je i Ivan bio marljiv poput pčelice, radin kao mrav. „Došao si u red," tako čitamo u njegovoj bilježnici potičući sama sebe na ozbiljno učenje, „ne, da se ljenariš, nego da radiš. Gledajući kako inovjerci sve svoje sile upregu, kako bi Krista i crkvu njegovu oborili: zar da ti ne budeš marljiv, e bi jednom Krista i crkvu njegovu štitio i branio? Svjetovnjaci uče toliko i daju si toliko truda radi tašte slave: a ti da manje težiš za slavom Božjom, nego oni za hvalom zemaljskom? Nastoj dakle ozbiljno oko svojih nauka i pazi da ni najsitniji dio vremena ne izgubiš."

Da mu nijedan čas zaludu ne prođe, nosio bi vazda uza se ili molitvenicu ili koju drugu poučnu knjigu, e bi mu odmah prirući bila, kada bi bud u školi prije predavanja bud pred vratima učitelja i poglavara,

s kojima bi se često posavjetovao, morao čekati. „Čini mi se," veli jedan od učitelja Berhmansovih, „da je gotovo nemoguće posvetiti se naukama većom revnošću i savjesnošću, nego je to u Ivana bilo."

Sve grane mudroslovlja i moderne jezike učio bi, što je bolje mogao. „Isusovac" reče on jednom O. Piccolomini-u, „valja da ima široko srce; valja da ima srce, koje obuhvata polovicu svijeta. Zato on ne može nikada odviše, nikada dosta učiti." Domala nauči talijanski tako lijepo, te O. Lampugnano D. I. za nj reče: „Izgovor njegov tako je čist, naglasak tako dobar, da se on od sviju inostranaca odlikuje." Mislio je Berhmans, da će poslije u engleski i njemački kolegij doći, e bi i ova dva jezika naučio. Svetac je već onda znao, što je O. general Roothaan poslije 200 godina običavao reći: „Isusovac je toliko puta Isusovcem, koliko jezika razumije." Nu ipak je bio Ivan zakleti neprijatelj površnome mnogoznanju.

U svojoj sobici učio je uvijek mirno, a svoje poteškoće i sumnje bilježio je na artiji, da ih danom zgodom predloži učitelju. Ako ne bi odmah razumio, kako se poteškoća ima riješiti, ne bi se zastidio, nego bi otvoreno i prostodušno ponovno zamolio: „Oče, nijesam te razumio." Obično bi prije ostavio sobicu, nego se je dao znak za školu; pa bi onda

pošao u crkvu, da posjeti Spasitelja u presv. oltarskom sakramentu. Na putu u školsku sobu, a isto tako i na povratku ne bi ni riječce izustio, nego bi savjesno polag propisa držao šutnju. Za predavanja marljivo bi bilježio, te bi mu oči gotovo čitavo vrijeme počivale na bilježnici. Nikada se ne bi potužio, da profesor prebrzo u pero kazuje, nego ako bi mu koja riječ izmakla, to bi on ili u školi, ako je bilo vremena, iz susjedove bilježnice nadopunio, ili bi kod kuće posudio bilježnicu od kojeg druga. Ako bi kogod za predavanja profesora bukom i štropotom smetao, to bi onoga, od koga je proistjecalo, ozbiljno pogledao, ne bi li se umirio. Domaća opetovanja i znanstvene raspre pratio bi vrlo pažljivo; pa kada bi na njega došao red, dao bi protivniku uvijek dovoljno vremena, da prigovore razmisli, pa tada bi istom na njegov odgovor napao oštroumno, ali bez uzrujanosti i srca i glasa.

Ivan je od svoje strane radio, koliko je samo mogao; uspjeh prepustio bi Bogu. Zato je srce njegovo, premda je znao vas zadubiti se u znanosti i nauke, ostalo ipak uvijek s Bogom združeno. Kada bi pri učenju naišao na poteškoće, tada bi uzdigao srce svoje i pamet k „Ocu mudrosti," kleknuo na koljena, i vapio djetinjom molitvom za pomoć: Gospode! ti znaš, da ja ovo radi slaboće svoje ne

mogu da razumijem bez tvoje pomoći; zato te molim, pomozi mi! Daj mi, Gospode, mudrost, koja stoji uz tvoj prijesto, da bude u meni i sa mnom da radi. Daj, da razumijem ovo tamno mjesto! Pa je i jedno od glavnih načela njegovih bilo: „Vrijeme, što se molitvi posvećuje, nije za posao nikako izgubljeno; sam Bog će to već nadoknaditi." I Bog je molitvu njegovu uslišao, i marljivost mu okrunio sjajnim uspjesima u naucima. Kako u Diestu i Malinesu, tako se odlikova i u Rimu među svim saučenicima temeljitim znanjem, oštrim i bistrim sudom, jasnim razumom, divnim pamćenjem i lakim shvaćanjem. Vrijeme, što je bilo za učenje propisano, zdušno i savjesno bi zato upotrijebio; jedino kada bi odveć žestoka glavobolja napala, uzeo bi u ruke koju bogoljubnu knjižicu ili bi molio Gospinu krunicu.

I premda je Ivan vrlo rado učio, to je uvijek bez ikakva prigovora spreman bio da čini, što bi poslušnost od njega zahtijevala bilo da u crkvi dvori kod službe Božje bilo da koga prati u grad bilo što drugo. Da je učiteljima svojim vazda najdublje štovanje iskazivao, jedva bi trebalo, da se obaška spomene; za tri godine boravka svoga u Rimu nikada nije u riječi ni u djelu što pokazao, što im se ne bi sviđalo.

Unatoč revnome učenju mudroslovlja,

matematike i jezika našao bi Berhmans još vremena, da sastavi izvatke i pabirke. U crkvenim parničnim spisima spominju se ovi: Quinternetti t. j. malene sveske, gdje bi zapisao prosvjetljenja, što bi ih u molitvi i razmišljanju od Duha Svetoga primio; bilježnica, kamo bi unio odredbe poglavara; izvadak iz asceticke knjige „kršćanska krjepost i savršenost," što je bio napisao u tri sveska O. Alfons Rodriguez D. I.; kratki rasporedi duhovnih govora i O. generala; crtice iz života blaženika Družbe Isusove; knjižica blagodati, što ih je Družba Isusova dobila po Bl. Dj. Mariji; zbirka pripovječica o presv. oltarskom sakramentu i Bl. Gospi; sastavak o milostima, što ih sv. Josip svojim štovateljima isprosio; opis krjeposti i čudesa Alojzija Gonzage; popis mučenika i vrlih muževa iz Družbe Isusove.

Na koncu trogodišnjeg tečaja iz mudroslovlja morade se Ivan po običaju podvrći strogome ispitu iz čitave mudroslovne struke. Odveć je zanimivo, kako se Ivan za taj ispit pripravljao, a da bismo ovu crticu, ako se i čini neznatnom, mukom premučali. Među spisima njegovim čitamo ovu bilješku: „Dne 19. ožujka (g. 1621.) na svetkovinu sv. Josipa valja da načinim konačni ispit. Sv. Josip biće mi zaštitnikom, a Bl. Djevica zagovornicom. Da isprosim u Boga pomoć bičevat ću se

jedan put, obavit ću pokoru u blagovaonici, molit ću i O. upravitelja za blagoslov. Proćem li sretno, izmolit ću u čast sv. Josipu tri krunice." Svoje predmete učio je marljivo, ispit svoj predade u ruke Božije. Pri ispitu držao se tačno svega onog, što i kako je bio odlučio, da će odgovarati. I sretno je prošao. Toga radi opsipaše ga hvalama i jednoglasno odabraše, pošto je tako sjajno ispit položio, da će sve stavke mudroslovne u svečanoj dvorani javno braniti. Kada ga o tom obavijestiše, učini Ivan korak, koji nam pokazuje, kako je srce njegovo daleko bilo od svake tašte slave i da on ništa drugo ne želi, nego veću slavu Božju. Uputi se O. duhovniku, da se s njim posavjetuje, bi li na veću slavu Božju bilo, kad bi on sve upotrijebio, da se oprosti takovog odlikovanja ili ako se odmah podvrgne volji poglavara. Tvrdo bješe Ivan odlučio, da će se onoga držati, što će mu ispovjednik reći. Duhovni otac obradovan radi ove čednosti i ravnodušnosti mlada redovnika opomenu ga, da bez oklijevanja i prigovora primi ovaj časni nalog, što mu ga poglavari dadoše. „Dne 8. lipnja 1621.", veli o. Cepari, „branio je on, koji je vazda bio savršen uzor skolastika Družbe Isusove, cjelokupno gradivo mudroslovno u svečanoj raspri. Njegovo čestito znanje i vanredni um zasjaše isto tako u prelijepom svijetlu, kao i uzorna skromnost

i duboka poniznost njegova."

Berhmans napisa u svojoj bilježnici neke rečenice, što ih je većinom sabrao iz redovničkih pravila, a za naslov im dade „Dobar đak Družbe." Tuj vidimo, kao u jednoj slici čitavog uzor-đaka Berhmansa, pa zato ih u cjelini saopćujemo:

Prema Bogu:

1. Đak neka ništa drugo ne traži nego slavu Božju i korist duša.
2. Neka bude bogoljuban i neka se rado moli; neka često prosi milost, da može u naukama napredovati.
3. Neka bude užgan ljubavlju prema pravim krjepostima i redovničkome životu.
4. Neka marljivo ispituje savjest svoju, dnevice što pobožnije neka prisustvuje sv. misi i svakih 8 dana neka se ispovjedi i pobožno primi sv. pričest; jer ovo troje — kako Mafej pripovijeda knj. I. p. 19. — bilo je sv. Ignaciju osobito na srcu, kada je u Parizu polazio školu.

Glede nauka:

1. Neka bude uvjeren, da si stječe velikih zasluga, uči li u duhu Družbe Isusove.
2. Neka mu bude svejedno, mora li ove ili one predmete učiti, ove ili one učitelje slušati.
3. Neka ozbiljno i postojano prione uz nauke.

4. Neka tačno obdržaje propisani red nauka.
5. Neka ne čita drugih knjiga, nego samo one, što ih učitelj naznači.
6. Za predavanja neka pozorno sluša, neka se dobro pripravlja za školu i marljivo opetuje i neka kod domaćih kao i kod javnih disputacija i opetovanja čedno svoje znanje pokaže.
7. Neka vazda drži na pameti čednost i redovničku ozbiljnost.
8. Svoje zadaće neka kod kuće čita, neka gleda, da ih razumije, neka se sam ispituje; neka sam sebi stavlja poteškoće i rješava ih, a što ne može, neka si zabilježi.
9. Što je od predavanja važno, to neka u kratko zabilježi i kod kuće lijepo poslije napiše.
10. Neka nikada ne piše i ne uči dulje od dva sata, a onda neka se malo odmori.
11. Što učitelj naredi, neka dobro naizust nauči i neka se pomno vježba u slogu.

Glede drugara:

1. Neka govori latinski.
2. Dobije li dozvolu, da smije s vanjskim učenicima govoriti, neka s njima govori samo o naukama ili o duhovnim stvarima.
3. Neka se u svem sjeća, da je sin tako dobre majke kao što je Družba Isusova.

I premda je Ivan na polju znanosti stekao lovorike, to je on vazda ostao ponizni sin Družbe

Isusove. Pa kada ga jednom upitaše, da li ga tašta slava tuj i tamo škaklji ili uznemiruje, otpovrnu Ivan mirno: „Ove se zvijeri uz pomoć Božju ne bojim.“ Vazda je bio toga mnijenja, da su sve naravne vrline i znanosti u čovjeka, kome manjka duh bogoljubnosti, kao goli mač u ruci luđoga. Pače redovnik, ma bio i nešto manje darovit i učen, ako je samo prožet vatrenom bogoljubnosti, može u redovničkoj obitelji od velike koristi biti.

Anđeoski mladić.

Tkogod je Ivana poznavao, a još više, tko je zagledao u dubinu srca njegova, morao je radosno uskliknuti: „O kako li je lijep čist naraštaj u sjaju krjeposti!“

Djevičanski mladić cijenio je visoko sv. čistoću. Više ju ljubio nego li sve blago i bogatsvo ovoga svijeta. „Tisuću puta radije umrijeti,“ govorio bi on često, „nego li i najmanji grijeh učiniti.“ Nešto prije smrti svoje mogao je ponizno i iskreno priznati svome ispovjedniku: „Dvoje me osobito tješi, za što ne mogu nikada da Bogu dosta zahvalim: Božjom sam pomoću djevičansku čistoću neokaljanu i neoskvrnjenu sačuvao i još nikada nijesam hotimice lakim grijehom Boga uvrijedio.“ Da,

još više. Jednoga se dana razgovarao s bratom redovnikom o prednostima Marijinim. Oko mu zasja, lice se preobrazi od veselja, što može govoriti o „djevici djevica“. Htjede da proslavi majku svoju, te u žaru zahvalnosti spram Kraljice Anđela otkrije vlastito si srce: „Moj brate,“ uskliknu Ivan, „štujmo i ljubimo Mariju! Božjoj milosti i zaštiti Marijinoj zahvaljujem, što nijesam nikada niti u mislima bio napastovan proti anđeoskoj krjeposti.“

Makar je i bio u okovima ljudskoga tijela, to ipak nije ni poznavao ljudske nevolje, ter se s istim Anđelima natjecao za palmu čistoće. Berhmans bijaše anđeoski mladić. Ali je on ipak sveđer budnim okom pazio na sv. čistoću, da, većma nego li na zenicu oka svoga. Liljan čistoće ogradio bi on ogradom molitve i trnjem trapljenja.

Nije on samo dnevice vruće molio za milost, da sv. čistoću ne okalja; nije se on samo svakim danom po više puta utjecao sv. Alojziju, Anđelu čuvaru, a prije svega Kraljici djevica, da mu sačuvaju čistoću tijela i duše: nego je on još u novicijatu nagodio se s dvojicom bogoljubnih mladića, da će međusobno dnevice kod sv. mise moliti za dar anđeoske čistoće, i svaki mjesec na istu nakanu sv. pričest prikazati. Baš zamjernom opreznošću klonio se on svega, što bi mu i najmanje dalo povoda, da dođe u napast.

Općeći s drugima od rane mladosti svoje nikada nije hotio imati posla s onima, koji bi se razuzdano i lakoumno vladali. „Klonio se i izbjegavao takove drugove," veli O. Emerik, „više no kugu ili otrovnu guju." Drugo zgodno sredstvo, kojim se Ivan služio, da sačuva sv. čistoću, bilo je kloniti se prekomjerne povjerljivosti. Jednome od svojih sabučenika svjetovaše ovo troje: prvo, neka s nikim ne sklapa posebno, uže prijateljstvo; drugo, neka obuzdaje požudu za jelom; treće, neka prema Bogu goji takovu ljubav kao sin prema majci svojoj. Među načelima, što nam ih sveti mladić ostavi pismeno, čita se i ovo: „S nikim ne ću da se upustim u osobito prijateljstvo i povjerljivost." Bio je on toga mnijenja, da izvanredna povjerljivost k jednome umanjuje štovanje, što ga duguje ostalim drugovima; daje povoda, da se pravila lako krše i pruža kojekakvih prilika, da se mnogo sagriješi. Da što bolje utisne u srce svoje gore spomenuto načelo o prevelikoj povjerljivosti, ispiše sebi iz sv. Bazilija ovo: „Povjerljivost među redovnicima škodi ljubavi; i zato valja Bogu posvećenim osobama sva posebna prijateljstva zabraniti." K tomu dodade Berhmans iz sv. Ivana Klimaka: „I to je bjelodani znak štetonosnog prijateljstva, ako prijatelj daje povoda pogrješci ili kršenju pravila, a da drug njegov ne ima srčanosti,

da prijatelja na to upozori."

Rajskom čistoćom sjalo je srce Ivanovo. Zato on nije mogao ništa ni čuti ni čitati, što je proti anđeoskoj krjeposti; da ni onda ne, kad bi što slično našao u životu Svetaca. Krasna ova crtica mora rumenilom obliti one, koji tako požudno čitaju kojekakve pjesme i romane, kojima se pamet napunja čudnovatim mislima, srce nevaljanim čuvstvima, mašta nečednim slikama, kojima se napokon i duša i tijelo strovaljuju u ponor.

Ivan je najstrože pazio na svako svoje sjetilo. Znao je on dobro, da su vanjska sjetila vrata, kroz koja se lako ušulja smrt u dušu; vrata, kroz koja se lako potkrade sotona, da ugrabi najljepši ures duši, sv. čistoću. Poimence pazio bi, da bude u jelu kao i u pilu umjeren, te ne bi nikada ustao od stola, a da si nije što uskratio, pa bi svagdje i uvijek obuzdavao oči svoje. Sklopio je savez kao i Job sa svojim očima, da ne vidi ništa, što bi ga moglo uznemirivati. Njegovo je načelo bilo: „Bez dovoljna razloga ne ću oči svoje nikada podići." Vazda bi oborio oči nice, te bi onoga, s kojim mu valjalo govoriti, samo jednom pogledao, da znade, s kime govori.

U Berhmansa je čednost uzvisila i uzdigla ljubazni sjaj cijele mu vanjštine. Ova redovnička skromnost, ova kršćanska krjepost čednosti razlikuje se od svjetske uglađenosti kao

nebo i zemlja. Ona je vanjski izraz nutarnjeg duha; ova je puka navika, koja često protuslovi nutarnjem čuvstvovanju. Ova često nije ništa drugo nego pretvaranje i laž; ona uvijek istina. Na prvi pogled opazit će dobro oko ovu razliku, i dok ova usilovana skromnost i pristojnost svako pravo srce odbija, privlači ona anđeoska čednost sva srca k sebi.

Isto vidimo u Ivana. Evo primjera, kako je anđeoski mladić upravo čednošću ljubaznijim postao.

Svake bi nedjelje i blagdana išli skolastici Družbe Isusove u Rimu u crkvu „al Gesù," da tuj pribivaju svečanoj večernji i duhovnoj besjedi. Čim bi Ivan unišao u kuću Božju, bacio bi se gdjegod u zakutku na koljena i čitavo se vrijeme pobožno molio. Neki plemić iz Genue upirao bi često oči u anđeoskog mladića, te se očito nasladivao. Jednom će plemić ocu jednome iz Družbe Isusove, svome zemljaku, reći: „Što mislite, velečasni, zašto ja redovito dolazim amo?" — Valjda radi večernje, odvrati svećenik. — „Ne," reče plemić, „nego da vidim onoga mladića, koji svake nedjelje i sveca ondje u kutu kleči i moli se nepomičan kao kip i tako čedno, te nikada ne podigne svojih očiju. Držim, da je onaj mladi čovjek svet; jer dok jedni u crkvi slušaju glazbu, a drugi na sve strane obraćaju oči, pa treći okolo još i brbljaju: dotle onaj mladi čovjek moli onako bogoljubno i srdačno, te mi se čini, u istinu Svecem."

U svem: stajao ili hodao ili što radio, vazda je Ivan bio čedan, te se neki izjaviše, kad bi se pravila o čednosti, što ih je sv. O. Ignacije napisao, kako izgubila, sve bi se opet našlo u živoj slici: u Ivana. Drugi bi opet kazali, da koji nebeski duh uzme ljudsko tijelo, ne bi mogao skromnije se vladati. To je dokazom, da je Ivan odista revno nastojao oko ove krjeposti i da si ju pribavio u velikom stepenu. Na osobitu mu je čast, što su ga njegovi saučenici nazivali „modestus" ili „modestissimus" (čedni — najčedniji.) Nije bilo rijetko, da su vanjski slušatelji mudroslovlja, koji stanujući u gradu posjećivaju predavanja u rimskom kolegiju, često u hodnicima postajali i motrili skromnoga mladića. Njegova čednost toliko je vrijedila, te se mnogi od vanjskih preporučivali molitvama njegovim. Kada je jednom u posljednjem tečaju iz mudroslovlja imao stavke braniti, bila je dvorana dupkom puna, a mnogi od onih, što vidješe Ivana na stolici, rekoše posve zadovoljni: „Evo naš modestissimus brani stavke; evo nam nekoliko sati zabave, da ga se nagledamo!"

Miljenik Marijin.

Tko krjepost čistoće visoko cijeni, taj će se bez sumnje ćutjeti potaknutim u svome srcu i prema kraljici čistih srdaca, prema Bl. Gospi, neokaljanoj i prečistoj Djevici. Tako je bilo i u Berhmansa. Poslije Boga bijaše Marija ognjište ljubavi njegove, cilj želja njegovih, najuzvišeniji idejal njegov. „Otkako sam odlučio", njegove su to riječi, „otkako sam odlučio, da ću težiti za savršenošću, bilo je već očevidno, da mi štovanje Gospe bude osnovom." I ovoj odluci svojoj osta Ivan vjeran do konca života. Pa kada ga nešto pred smrt upitaše, kojom je pobožnosti najvećma napredovao na putu savršenosti, odvrati Ivan: „Pobožnošću k Bl. Djevici." O koliko bi puta znao preko dana uzdahnuti: „Ti si, Marijo, moja majka, a ja tvoj sinak; vijekom ću te ljubiti. Zaštitnica svetosti, zdravlja i nauka mojih ti si majko moja, Djevice Marijo." „Svaki valja da ima koje sigurno zaklonište," često bi znao reći; „ja ne znam sigurnijeg, nego li su svete rane Kristove i utočište Marijino." Sve, što se odnosilo na nebesku majku njegovu, imalo je za nj neki osobit čar; i zato je i u drugovanju volio one, za koje je znao, da Mariju osobito ljube i časte. Marija, bila mu je najmiliji predmet, o kom bi zborio; tà

„česa je srce puno, od toga pretječu usta." Kadgod bi mu se zgoda pružila, svrnuo bi razgovor na Gospu i krjeposti njezine. Pa jer su oduševljene riječi njegove iz srca izvirale, slušali bi ga drugovi uvijek velikim veseljem.

Na Mariju je Berhmans mislio, gdje i kada je samo mogao. Dnevice bi jutrom i večerom posvetu zbornika Marijinih obnovio i s nova se posvetio službi Gospinoj. Iz mnogih katoličkih pisaca sabrao je lijepe rečenice, ter sastavio osebnu krunicu pod imenom „krunica od 12 zvjezdica", koju bi molio, kad bi samo uhvatio nekoliko slobodnih časova. Krunica ova sastoji od 3 Očenaša na poštenje presv. Trojstva i 12 Zdravomarija. Kod svake Zdravomarije razmišljao bi koju od 12 zvjezdica ili krjeposti Gospinih moleći Mariju, da mu pomogne, e bi joj u onoj krjeposti sto sličniji postao. Ova je krunica još i danas poznata u kršćanskome svijetu pod imenom „krunica bezgrješnog Začeća".

Gospinu krunicu moliti bila je Berhmansu najdraža molitva. Nijedan dan ne bi prošao, a da ne bi Ivan počastio Gospu krunicom. Ob dan nosio bi ju na pojasu kao mač a ob noć objesio bi ju oko vrata kao štit. „Kada bi Berhmans krunicu molio" veli O. Cepari, „ne bi on ništa vidio osim zemlju; da i istih svećenika i poglavara, koji bi slučajno mimo njega prolazili, i kojim bi inače

najveće počitanje iskazivao, ne bi opazio.“ Jer moleći sv. krunicu bilo klečeći bilo sjedeći bilo stojeći ili hodajući, bijaše Ivan vas zaduben u sv. otajstva, što ih je razmišljao. Tajne života i muke Kristove tako su usko s Marijom združene, te ih ne možemo rastaviti. Djevica, majka njegova, zače po Duhu Svetom sina svoga, Isusa njegova, sve njegovo; Djevica ga u poniznosti nosila k Elizabeti; Djevica rodi prvorođenca i darova Spasitelja svijetu, pa i njemu. Srce Ivanovo klicaše od radosti gledajući visoko dostojanstvo i čast Marijinu; srce njegovo plamćaše vatrom ljubavi gledajući beskrajnu ljubav Božju, koji je svijet toliko ljubio, te jedinorođenog Sina svoga za nj žrtvovao. Riječ u jednu: krunica bila mu je sadržaj ljubavi i svemogućnosti Božje, najuzvišenije zrcalo savršenosti i proslave prečiste majke. Krunica je bila Ivanu Marijina ljestvica nebeska, kojom bi se on penjao do Isusa i Marije i s njima se sjedinio. Jedna Zdravomarija bijaše kao melem duši njegovoj i njegova Zdravomarija dizala bi se poput miomirisa do prijestolja kraljice nebeske.

Poslije smrti sv. Oca pape Pavla V. bi stožernik Aleksander Ludovisi izabran, da zasjedne Petrovu stolicu. Novi glavar crkve — Grgur XV. — imao se domala svečano okruniti; pa k ovoj svečanosti pozvaše i Ivana. U školi se taj dan nije ništa predavalo, e. bi

svikolici mogli slavlju prisustvovati. Berhmans se ponizno ispriča; volio je ovo slobodno vrijeme Gospu molitvom počastiti; pa zato se povuče u kapelicu, da tuj krunicu moli. Poslije 3 mjeseca, 9. svibnja, držao je novi papa ophod u Rimu. Svi Isusovci, koji se tada u Rimu desili, kako je to običaj bio pri tako svečanim zgodama, sakupiše se na trgu pred crkvom „al Gesù,“ da prime od sv. Oca papinski blagoslov. Svetac izbjegavao svaku iznimku od redovničkih pravila, pa zato se i on zaputi na svečanost. Sveti Otac okružen od čitavog papinskog dvora u svečanoj odori i sjaju, praćen od stožernika, poklisara pojedinih vladara, kneževića i gradskih patricija, prolazio je vječnim gradom jašeći na bijeloj mazgi. Od svuju strana zgrnula se množina ljudi iz viših i nižih slojeva, da vidi dično ovo slavlje. Povorka se primicala sve to bliže. Berhmans stajao skromno, oči pobožno zatvorio, usta se lako gibala, a u ruci mu krunica. Možemo si misliti, kako je njegovo Mariju ljubeće srce pri tom razmišljalo uznesenje Marijino na nebo i krunisanje njezino.

„Kako ti se ovo slavlje svidjelo?“ upitat će ga na povratku jedan od drugova. „O mene,“ odvrati Ivan, „mene je opkolila množina naroda, te nijesam mogao dobro vidjeti; zato sam ono vrijeme upotrijebio, da molim krunicu.“

A da je s ovom ljubavlju i pobožnosti k Mariji i pouzdanje Ivanovo u moćnu zaštitu njezinu veliko bilo, razumije se već samo po sebi. „Po njoj smo svemogući," znao bi Ivan ne jedanput reći. Saučenik njegov imao je nešto na srcu, pa će Ivana upitati, šta mu valja raditi? „Moli se Bl. Djevici," odvrati Svetac, „napiši molbu svoju na papir i stavi pod kip mile majke Božje; Marija će se već pobrinuti."

Jednom posłaše Berhmansa, da na javnom mjestu na ulici tumači katekizam, kako je to prije u Rimu bilo u običaju. Kada je Ivan sa svojim pratiocem onamo došao, porodi se u blizini među vojnicima svađa i prepirka, a drugi momci igrahu se lopte vičući i derući se iza glasa. No time se ne dadoše mladi redovnici nipošto smesti, nego bez oklijevanja postaviše stol, koji će im služiti kao propovjedaonica. Ali razuzdana čeljad ne htjede nikakve duhovne obuke, pa zato svalivši stol stade vikati: „Ne ćemo da čujemo propovijedi." Berhmans ode u obližnju crkvu, koja je bila posvećena „Gospi od brijega." Tuj se baci na koljena i stane se vruće moliti dragoj Gospi. Zatim ostavi crkvu čvrsto odlučivši, da će na svaki način naviješćati riječ Božju. „Ali čuvaj se," reče mu njegov pratilac, „s ovim žestokim Talijancima ne da se mnogo započeti, kada se oni igraju." — „Ne boj se brate moj", otpo-

vrnu Ivan, „ja sam se Mariji preporučio." Stade na stol, i tek što je začeo „Zdravo, Marijo, milosti puna," vojnici odustaše od prepirke, igrači napustiše igru i stadoše se zgrtati oko mlađanog propovjednika. Kada je Ivan dovršio svoj govor, svi, koji su bili prisutni, sprovedoše iz zahvalnosti oba redovnika čedno i mirno do rimskog kolegija.

Kada je na blagdane išao na šetnju, pohodio bi, ako je mogao sedam crkva Gospinih, da se tuj Majci Božjoj pomoli; najčešće bi polazio k Majci Božjoj u Grotta Ferrata, velikom Gospinom prošteništu u Rimu. — Ljubav njegova k Mariji išla je tako daleko, te je odlučio i posebnim se zavjetom obvezao, da će u prvoj knjizi, što će je pisati, Bl. Gospu proslaviti, a osobito njezino Bezgrješno Začeće. Pomno je Ivan u tu svrhu sabirao dokaze. To više zaslužuje hvalu ovaj čin, što istinu, da je Bl. Gospa bez istočnog grijeha začeta, sv. crkva onda još nije bila proglasila člankom vjere. Kratko vrijeme prije smrti svoje dozvolom ispovjednika svoga učini pred presv. sakramentom ovaj zavjet, što no ga je vlastitom krvlju napisao. Zavjet glasi ovako: „Ja, Ivan B., najnevredniji sin Družbe Isusove, obećajem tebi i tvome Sinu, za koga držim, da je u presv. oltarskom sakramentu u istinu nazočan, da ću vazda Bezgrješni Začetak tvoj priznavati i braniti osim, ako bi sv. crkva drugojačije

naredila. Godine 1620. Ivan Berhmans. IHS.“

Kada poslije smrti Ivanove ovaj zavjet pokazaše časnome stožerniku Belarminu, uskliknu ovaj: „Velike li sreće, divne li misli, svoju vjernost k Bl. Djevici ovako u zalog dati! Ja ni najmanje ne sumnjam, da je Marija sama osobitome štovatelju svome ovu misao ulila, e bi ljubimca svog učinila braniteljem najljepše vrline svoje.“

Već u novicijatu bi Ivan gdjekad poslan, da u obližnjim selima razlaže vjerske istine; pa to ne samo sitnoj djeci, nego i odraslima. To ga je uvijek silno veselilo; ovako je on mogao donekle barem kao apostol raditi i pripravljati se na veći apostolski rad uzvišenog zvanja. Osim toga nadala mu se lijepa prilika, da usadi u srca dječice i prostoga naroda ljubav k Isusu i Mariji. Njegove duhovne besjede bijahu tako jednostavne, a ipak tako pobudne, te su dobri seljaci jatomice hrlili, da ga slušaju. U poglavara svojih isprosio bi sličica, medaljica i drugih pobožnih stvari, a osobito kruniča, te bi ih onda sve porazdijelio među djecu. Često bi išla za njim čitava četa djece prateći ga do vrata novicijata, i moleći uz put najmiliju mu molitvu — svetu krunicu. Gdjekoji put, kada bi u dva sela morao ići, na povratku kroz prvo selo vidio bi pratilac Ivanov učenike njegove, kako za grmljem i ogradama na koljenima mole krunicu. Tako

je miljenik Marijin žar ljubavi, kojim je sam gorio prema nebeskoj majci i u drugima budio i njetio, kako je samo mogao.

Berhmans je vruće ljubio nebesku majku Mariju; no i ona mu vraćala ljubav za ljubav. Osim toga, što ga je nadarila biserom čistoće, dade Gospa ljubimcu svome još dva rijetka, skupocjena dara: jedan za života Berhmansova, a drugi poslije smrti njegove. Prvi dar je bio taj, što bi pogled na nj napunio i druge ljubavlju k ovoj krjeposti i oslobodio ih od dosadnih napasti. Mnogi uz zakletvu izjaviše, da bi svaki put, kadgod bi se s Ivanom sastali, potaknuti bili, da se nutarnji i vanjski saberu, kao da stoje pred kojim Svecem. Mnogi, koji su u blagovaonici njemu nasuprot sjedili, predočili bi si Ivana kao živu sliku stidljivosti Bl. Gospe, što se u čitavom vladanju njegovu odrazivalo. Mnogi usklikoše u sebi: „Blaženi mladiću, koji si k nama u zavod došao kao anđeo s neba, da nas primjerom svojim potičeš na krjepost. Zato moramo sa stožernikom Belarminom reći: „Samo je osobita milost Bl. Gospe sluzi i sinu svome ovakovu povlasticu dala!“

Drugi skupocjeni dar, što mu ga Gospa poslije smrti njegove udijeli, jest velika moć i zaštita, kojom brani one, koji su u pogibelji za sv. čistoću, te se k njemu utječu. Mnogi i redovnici i svjetovnjaci razne dobe i raznog

staleža odolješe hrabro njegovim posredovanjem i najžešćim napastima proti sv. čistoći, ter izađoše kao dobitnici iz ove duhovne borbe. Moć njegova djelovala bi poput vode, što no učas ugasi i najveći oganj grješnih požuda i misli. Najjasniji dokaz, kako je zagovor Ivanov mogućan, jest bezbroj ploča-zahvalnica, što no ih poslije smrti njegove na grob objesiše. Da, Bl. Gospa odlikova miljenče svoje za života i poslije smrti njegove.

Napomol vječnosti.

Blaženi mladić penjao se od krjeposti na krjepost uvijek k sve to većoj savršenosti — i Gospodu se svidjelo, da ga za kratko vrijeme k sebi pozove. Dok je godine 1620. poglavito nastojao oko poniznosti, napisa početkom g. 1621., zadnje godine zemaljskog svoga života na bilježnici, koja je sadržavala najnutarnije misli njegove, ove riječi: „Rekao sam, sada počinjem.“ A krjepost, na koju se svog ljeta baci, bijaše ljubav i duhovna radost. Na svim stranicama čitamo opet i opet ove riječi: „ljubav, ljubav,“ pa onda: „živi od dana do dana, od sata do sata.“ Ove dvije misli spojio bi užgan ljubavlju Božjom tako usko, te već nije mislio na život, nego bi živio od danas do sjutra, od jednog časa do drugoga posve odan u volju Božju. Oko svoje

upirao bi češće u nebo regbi da gleda krunu, što ga ondje čeka.

Jednoga dana pratijaše O. Fabijana Stradu D. I. u crkvu Maria Maggiore. Na putu zametnu se govor o velikoj sreći onih, koji umiru kao redovnici. „Kako mirno i zadovoljno umire redovnik,“ reći će otac oslanjajući se na svoje 29 godišnje iskustvo u redovničkome staležu; „vruće molim Boga, mili moj brate, da bi i moja duša preminula smrću pravednika!“ Ivan će na to čedno, ali krjepko: „Da, velečasni, ali ne moramo li prije reći: neka žive duša moja život pravednika, da uzmognemo onda uskliknuti: neka premine duša moja smrću pravednika?“ — „Ne ću da tajim,“ reče kasnije isti otac, „da sam se čuvši ove riječi i vidjevši ozbiljnost mladićevu duboko zasramio zbog svoje malodušnosti, koji čeznem za nagradom Svetaca, a ne gledam, da im prije u životu budem što sličniji.“

Baš mjesec dana prije nego li se Ivan s ovim svijetom rastavio, razgovarao se za odmora s jednim ocem o smrti. Odricanje Ivanovo od svega zemaljskog pa i istog života svijetlilo je iz svake riječi, što bi ju izgovorio. Pa kada ga zapitaše, da li je sasvim pripravan umrijeti, odvrati prostodušno i otvoreno: „Kad bi mi se na volju dalo, što da radim, činio bi nekoliko dana prije smrti Duhovne vježbe; ne bi li se ovo dopustilo, to bi bez ikakova oklije-

vanja rado i veselo ostavio ovaj svijet," U to vrijeme češće bi Ivan uzdisao: „Želim, da se razriješim i da budem s Kristom;" pa opet: „O Gospode, od ljubavi venem!" — „Život je njegov zadnje godine," veli O. Cepari, „više bio nalik izabraniku, koji boravi u nebu, nego li putniku u ovoj dolini suza." I kada se po običaju 31. srpnja g. 1921. na blagdan sv. oca Ignacija dijelili za mjesec kolovoz mjesečni zaštitnici, nađe Ivan na svome ove znamenite riječi: „Bdijte i molite, jer ne znate ni dana ni časa!" Veselo pobrza Ivan ljubljenomu učitelju O. Picolomini-u, pa mu reče: „Velečasni, doskora ću umrijeti." I odveć se brzo ova riječ ispunila; jer već peti dan iza toga oboli, a osam dana kasnije preseli se u vječnost. Je li Svetac naslućivao tajne Providnosti Božje? — — —

Berhmans je najboljim uspjehom svršio mudroslovne nauke svoje u Rimu. U svečanom javnom zboru, gdje je branio sve stavke iz mudroslovlja, steče si slavno ime. No ako je i od nauka bio nešto umoran, bio je inače posve zdrav. Dne 5. kolovoza, na blagdan Snježne Majke Božje, nešto mu pozlilo. Ali jer to u ljetno vruće doba u Rimu nije ništa neobično, s toga i nije mnogo mario za to. Bio je upravo četvrtak, pa za to se uputi sa ostalom braćom na ljetnikovac. Pobožno se tuj zabavljalo i u večer se vratio veselo kući.

Sjutradan prirediše u grčkome kolegiju znanstvenu prepirku. Sveučilišni doktor, koji bi imao bio otvoriti ovaj boj, iznenada bi zapriječen, pa zato poslaše starješine darovitog Berhmansa, neka zastupa doktora. Svetac posluša bez ikakva prigovora. Premda se nije mogao na to pripraviti, a uz to se i onako nije dobro ćutio, to je ipak pored svega toga čedno i oštroumno dokazivao, te su ga svi s najvećim oduševljenjem slušali i pustili ga, da čitav sat govori; inače nije bilo u običaju, da se kod ovakovih zgoda tako dugo govori. Bilo što se odviše duševno naprezao, bilo da se odviše ugrijao idući na sunčanoj žegi, spopade ga iza toga jaka vrućica.

U jutru dne 7. kolovoza osjeti, da su mu sile znatno smalaksale. Držeći da mu je dužnost prijaviti se, obavijesti o tom svoga starješinu. Brižni O. Cepari pošalje ga bratu bolničaru, a ovaj mu svjetuje, neka ide odmah u krevet. Poslije nekoliko sati dođe k njemu vlč. o. rektor, da prigleda, kako mu je. Vrućica je bila doduše popustila, no dobri mladić ćutio se vrlo slabim. Zato naredi brižljivi starješina, neka Berhmans ide u bolnicu. Domala evo k njemu brata bolničara, pa će mu ljubezno: „No što ćemo brate Ivane? — To, što Bog hoće; u njegovim smo rukama, odvrati smiješeći se Svetac. U isti čas dođe i profesor Ivanov O. Piccolomini, komu je Berh-

mans prije nekoliko dana pokazao svog mjesečnog zaštitnika. Profesor ga odmah sjeti na one proročke riječi: „Bdijte i molite, jer ne znate ni dana ni časa.“ — A ja se nadam, primetnu Ivan veselo, da nije daleko.

Sjutradan u jutru — bila je upravo nedjelja — htjede bolesnik ustati, da izvan kreveta primi Spasitelja u svoje srce. Ali zbog slabosti ne dopustiše mu, već mu donesoše presv. sakramenat ka krevetu. Ivan klekne na svom počivalištu i primi uz najdublju pobožnost presv. tijelo Kristovo. Zatim je čitav dan sproveo u molitvi i bogoljubnom razgovoru o Bogu i duhovnim stvarima. U večer povrati se vrućica, te ga nemilo mučila cijele uboge noći, da nije ni začas mogao usnuti.

U ponedjeljak propiše mu liječnik lijek. Prije nego li će ga uzeti, zamoli svećenika, koji je onda upravo uza nj bio, neka bi lijek blagoslovio. Preko dana trpio je mnogo; činilo se, da je neka vrst upale pluća. Mimo sve to ostane bolesnik vazda dobre volje. — Na svetkovinu sv. Lovrinca u utorak ćutio se Ivan vrlo slabim. No uza sve to zabavljao bi se sa svima, koji su ga posjećivali tako ljubazno i veselo, kao da mu nije ništa. Isti dan u večer pozlilo mu ljuto, te se već ozbiljno stadoše bojati za njegov život. Obaviješten vč. o. rektor o stanju bolesnika pohiti brzo u

bolnicu. I kada se ostali posjetnici udaljiše, upitat će on Ivana: bi li ga to uznemirilo, kad bi se Bogu svidjelo, da ga k sebi pozove. „Ne, oče moj,“ odvrati Ivan. A onda će iza kratke stanke: „Velečasni, samo jednoga se bojim — pođem li tako brzo za svojim suputnikom u vječnost, da će se ljubezna sveza među belgijskom i rimskom pokrajinom raskinuti. Belgijske starješine mogle bi kasnije odlučiti, da ne će više nikoga slati u Rim na nauke. Međutim Bog zna, što je najbolje. Što se mene tiče, posve se predajem u sv. volju njegovu. Gledam li na želje srca moga, to bih volio onamo preći, nego tuj ostati.“ Vč. O. rektor nije mogao, a da se ne divi tako krasnim osjećajima svoga podložnika; nego misao, da će Družba Isusova izgubiti tako darovita i sveta mladića, dvostruko ga ražalosti. Bratu bolničaru naredi, neka sva sredstva pokuša, ne bi li Ivana spasio, a noćas neka sa svojim pomoćnikom probdije uz Ivana.

Svetac nije mogao zaspati. Boli su bile velike. Tijelo je mnogo trpjelo, ali duša mu je plivala u nebeskoj utjehi. Vodeći s bratom bolničarom duhovne razgovore upita ga na jednom brat: „Ivane, nije li vam Vč. O. rektor ništa naložio?“ — Što mislite? odvrati bolesnik mirno. — „Čini mi se,“ reče bolničar, „da bi dobro bilo, kad biste sjutra primili sv. pri-

čest.“ — Kao popudbinu? prekinu ga bolesnik. — „Dà, kao popudbinu,“ reče onaj dršćućim glasom, „jer ja imam slabu nadu.“ Čuvši Berhmans ove riječi s nova oživlje, zagrli brata bolničara, pritisne na srce svoje, pa će mu kličući od veselja: „Hvala, tisuću puta hvala, dragi brate, za ovu premilu vijest.“ — Bolničaru navriješe suze na oči, te nije mogao ni riječce izustiti od jecanja. Ivan ga stade tješiti veleći: „Dragi brate, još jednom od srca hvala! Radujte se sa mnom; bolje vijesti i većeg veselja nije mi još nikada nitko donio. Nego sada ću se svojski na to pripravljati, da dragog Spasitelja što dostojnije u srce primim.“

Zatim uze križ u ruke, te se stade raspetome Spasitetju ovako moliti: „O Gospode moj i Bože moj! Ti znaš, ti si moje jedino i najveće dobro, što sam ikada na zemlji posjedovao i što još posjedujem; o ne ostavi me sada, Isuse moj!“ I odsele bi gotovo bez prestanka molio i uzdisao k milome Spasitelju. Bolničar bojeći se, da se ne bi Ivan odviše umorio, reče mu, neka se štedi.„O mili brate,“ reče Svetac, „budite uvjereni, ova duhovna zabava s Isusom krijepi i jači mi dušu u velike.“ Na to će Ivan umoliti bolničara, neka piše, što će mu u pero kazivati. Evo čitavog kazivanja:

„Molim u predragog mi Oca generala

oproštenje za sve pogrješke, što sam ih u redu učinio; ja se kajem, što sam bio tako nevrijednim sinom Družbe Isusove. Isto tako blagodarim iz sveg srca, predragoj mi majci Družbi Isusovoj za golema dobročinstva što ih je meni nevrijedniku iskazala. Zahvaljujem vč. O. rektoru, svojim učiteljima: O. Franji Piccolomini-u, O. Tarkviniju Galluzzi-u, O. Horacu Grassi-u, za vas trud i brigu, što su sa mnom imali. Zahvaljujem O. ministru i braći bolničarima za svu ljubav i dobrotu prema meni. Zahvaljujem svima, koji su me u ovoj kratkoj bolesti mojoj posjećivali. Molim, da mi se dopusti, da smijem sv. popudbinu na zemlji klečeći primiti i da se pri tom moji suučenici mnogobrojnije saberu, e bi me molitvama svojim podupirali. Budući da ne mogu, da se sa svakim napose oprostim, zato molim vč. O. rektora, neka bi odredio, tko će mjesto mene milim ocima i braći, kao što je običaj u Družbi Isusovoj, reći „zbogom.“ Napokom molim milost, da smijem umrijeti obučen u haljinu Družbe Isusove.“ Ove retke zamoli bolničara neka bi uručio vč. O. rektoru, a on nastavi dalje žarke molitvice svoje.

Zreo za nebo.

Dne 11. kolovoza u srijedu ujutro primio je Berhmans sve svete sakramente za umiruće. Pošto je obavio ispovijed, po želji bolesnikovoj pomogoše mu, da na podu može klečati obučen u redovničke haljine. Vas raskajan stane Ivan moliti: „Ispovijedam se Bogu.“ Kada je svećenik podigao sv. hostiju, progovori Svetac mladić jakim glasom ovo: „Ja ispovijedam, da je to pravi Sin Boga Oca svemogućega i Bl. Dj. Marije. Ja ispovijedam, da hoću živjeti i umrijeti kao pravo dijete svoje majke, katoličke, apostolske i rimske crkve. Ja ispovijedam, da hoću živjeti i umrijeti kao dijete Bl. Dj. Marije. ja ispovijedam, da hoću živjeti i umrijeti kao pravo dijete Družbe Isusove.“ Svi nazočni bijahu duboko ganuti. I kada se s ustiju svećenikovih čuše riječi: „Primi, brate, kao popudbinu tijelo Gospodina našega Isusa Krista, koji te čuvao od duha zlobnoga i uveo u život vječni,“ briznuše svi u plač. Pošto je Ivan zalog vječne slave — Spasitelja primio, nagne glavu, stavi ruke na prsa unakrst, te se činilo, da se zanio. Srce se njegovo izlijevalo u vruće molitvice zahvale i ljubavi spram nebeskog gosta, koga će za koji dan licem u lice gledati. Polože ga opet u krevet, a vč. O. rektor u nazočnosti njemačkog asistenta o. Teodora Buseja, koji je

baš čas prije došao u kolegij, podijeli bolesniku zadnju pomast. Pri ovom svetom činu zaplakaše opet svikolici tako silno, te je i sam O. rektor jedva od plača mogao izgovarati crkvene molitve propisane za ovaj obred. A onaj, za kim se žalilo, ležaše tuj u nebeskoj slasti vedra čela kao obično, lica preobražena, oči upro prema nebu, te je gotovo sam odgovarao tiho i pobožno na sve crkvene molitve.

Kada ga iza toga upitaše, imade li štogod na srcu, otkrije vč. O. rektoru posve tiho zadnju tajnu na korist i utjehu braće svoje. „Velečasni,“ reče mu iskreni mladić na umoru, „najveća utjeha, što je sada ćutim, jest, da nijesam nikada, otkako sam u Družbi Isusovoj, nijednim lakim grijehom Boga uvrijedio; i da nijesam nijedno pravilo, nijedan propis poglavara svojih hotimice prekršio. To možete saopćiti braći, ako Vam se čini, da je to dobro. Ali ja Vam ostavljam sasvijem na volju.“ Znao je starješina, da je to Berhmans jedino po nadahnuću Duha Svetoga o sebi govorio, ne bi li ovako braću svoju potaknuo, da što većma sveta pravila obljube i što tačnije da ih drže; pa zato odmah prisutnicima to saopći. I ovi ga razumješe. Sada bijahu tvrdo uvjereni, da će ih doskora ostaviti, jer inače zacijelo ne bi nikada o sebi iz poniznosti i čednosti takovo što ispovjedio, da nije izvjesno znao,

da će za malo umrijeti.

Čitav su dan kako vanjski tako i ukućani polazili bolesniku u sobu. Sve bi ih Ivan primio tako ljubezno, tako veselo, kako to može samo umirući Svetac. Premda su mnogi htjeli, da ostanu ob noć kod bolesnika, to je samo bratu bolničaru i nekolicini otaca bilo dopušteno.

Kada mu u noći bolničar opipa bilo, nađe da vrlo slabo kuca. „Kako je brate?“ upita Ivan mirno. — Ah, odgovori bolničar tužno, „približuje se kraju.“ Ivan zatraži raspelo i knjigu pravila, skine krunicu s vrata, te njome omota i križ i knjigu. Poljubi zatim sve svoje i usklikne: „Ovo troje jest meni najmilije blago, s ovim rado umirem!“

Sjutradan 12. kolovoza od rane zore do kasne noći dolazili su mnogi ne samo Isusovci nego i drugi ljudi, da Berhmansa posjete i da mu se preporuče u molitve. Predaleko bi nas vodilo, kad bismo htjeli sve potanko pripovijedati, što je Ivan svakome od njih na smrtnoj postelji rekao

Jedno ipak ne možemo prešutjeti. Zadnji, koji se približio Berhmansu, bijaše Nikola Ratkaj D. J.*) iz Hrvatske, suučenik Berhmansov u rimskom kolegiju. Ratkaj je Berhmansa u velike ljubio i štovao radi svetog

*) Kasnije postade vjerovjesnikom u Indiji i umrije 1662. na glasu sa osobite svetosti svoje.

mu života, te mu povjeravao i najskrovnije tajne srca svoga i slušao ga u svem kao duhovnog oca. I njemu je Berhmans radi tolike povjerljivosti i iskrenosti mnogo pomagao na putu savršenosti, pa mu naredi, neka posljednji k njemu dođe, e bi se lakše mogli porazgovoriti. Berhmans zagrliv ga reče:„Sada brate moj, velim ti zadnji s Bogom, i govorim s tobom posljednji put u životu. Ti znaš, kako sam te na zemlji ljubio, ja ću te i nadalje ljubiti u nebu.“ Nikola ganut ovim riječima baci se pred Ivanom na koljena i kroz plač reče: „Moraš li nas dakle ostaviti, a ti mi isprosi od Bl. Gospe one milosti, koje su meni — ti dobro znaš — potrebne za spas duše moje, a navlastito, da se pokažem vrijednim sinom Družbe Isusove, i da me ona takovim prizna.“ Ivan odvrati nježno prijatelju svome: „Od srca rado, brate moj, isprosit ću ti, što želiš; a povrh toga još duh molitve i samozataje.“ A onda će mu Nikola: „Ali recider, moj Ivane, iskreno i otvoreno, hoćeš li u istinu već sutra umrijeti.“ Na to pitanje sabravši se Ivan koji čas pogleda prijatelja svoga, pa mu kaže: „Tako je, brate moj, sjutra ću zastalno umrijeti.“ — „Mogu li i ja biti pri tvojoj smrti,“ upita Ratkaj. — „Gledaj, da budeš,“ odvrati Berhmans. Na koncu klekne Nikola na koljena, i stade Ivana zaklinjati: „Kad već hoćeš da me ostaviš, brate moj

Ivane, a ti mi podaj zadnji svoj blagoslov!“ Berhmans se ustručavao; nego Nikola ga ne prestade moliti, da mu ovu posljednju milost ne uskrati i da ga ne ostavi žalosna. Ivan napokom ispuni mu želju. Tada mu reče, neka ustane i zahvali mu za ostanke Svetaca, što mu ih je Nikola bio uzajmio i zamoli ga, neka mu ih ostavi do smrti. Nikola ih ostavi, ode pun utjehe i duhovne radosti.

Po naredbi rektorovoj smjeli su ob noć ostati uz Berhmansa: O. Gaudt, O. van Doorne i O. Alegambe. Oko 10 sati zamoli Ivan O. van Doorne-a, neka bi molio molitve za umiruće, jer ih poslije možda ne bi mogao tako pobožno obaviti. Iza dovršenih molitava pokuša po želji bolničara, da nešto zaspi. Kada mu to nije uspjelo, zapjeva veselim glasom: „Zdravo, zvijezdo morska.“ Kod riječi:„ Pokaži se majkom,“ iznenada brzo se uspravi. Bolničar ga opomene, neka se odveć ne napreže. „Valja da se radosno borimo,“ odvrati Svetac i umoli prisutnike, da se za nj revno mole.

Svećenici stadoše ga s nova sokoliti. O. Alegambe e bi u bolesniku probudio što veće pouzdanje, reče mu: „Sada valja pokazati, da ljubite Krista i Bi. Gospu; nju, koju ste ljubili za života, ljubit ćete i na samrti.“ Ivan odvrati: „Ona, koju sam se trsio za života ljubiti, ljubit će me i na samrti.“ — Za tijem

reći će mu isti: „Ivane, da imate 1000 srdaca biste i ljubili Mariju?“ Sa 1000 srdaca ljubio bih Mariju, reče Berhmans. U ovakovim i sličnim razgovorima sprovedoše vrijeme do ponoći. Tada se činilo, da će se malo spokojiti.

Nego nije sada bilo vrijeme mirovati, nego vojevati. U jedan put poskoči, klekne nasred kreveta, u licu se nešto uzbunio, ali pogled upravio k nebu; usne mu drhtahu, a on zavikne: „Ne, toga ne ću! Ja da tebe, Bože moj, uvrijedim! O Marijo, nikada ne ću tvoga Sina uvrijediti . . . Bježˈ od mene, to ja ne ću . . . Volim 1000 puta, deset tisuća puta, sto tisuća puta, milijun puta prije umrijeti!“ . . . Bolesnik disaše teško; neko silovito trzanje opazilo se oko ustiju i na licu; rukama bi oko sebe lamao i mahao, kao da ga je vojska neprijateljska opkolila. Nazočni svećenici poškropiše i njega i postelju njegovu sv. vodom, poklekoše i stadoše moliti se i sokoliti ga. Malo po malo umiri se i okrenuv se na stran poviče jakim glasom: „Nosi se, sotono, ne bojim te se!“ Tad uze raspelo, krunicu i knjižicu pravila i moći Svetaca veleći: „To je moje oružje! — Borba prestade.“

Bilo je od prilike 8 sati iz jutra. Oči bolesnikove gledahu okolo po sobi kao da nekoga traže. „Koga tražite, dragi brate?“ upita ga O. Piccolomini. — O. rektora odvrati Svetac. Starješina odmah dođe. Ta Ivan bješe

obećao, da ne će bez njega umrijeti. Sada se mogao mirno prestaviti s ovoga svijeta. Zaprosi, neka mu mole litanije njegovih mjesečnih zaštitnika, što si ih sam bio sastavio, a onda litanije loretske. Svetac bi velikom pobožnošću slijedio, pa kad bi svećenik gledajući na njega slučajno ispustio koji zaziv, Ivan bi ga odmah na glas dodao. Kod nekih pohvala Gospinih: „Djevo djevica," „Majko prečista." „Kraljice djevica" osobitu bi radost očitovao. Kod ovih pozdrava naklonio bi se glavom i vas zanesen motrio Gospinu sliku.

Zadnji se čas približuje. U 8.15 upre Ivan oči svoje u raspelo, u krunicu i knjigu pravila, pritisnu ih vas blažen na usta i poljubi. Ovo troje bijaše mu za zivota utjehom; i još jednom prije smrti štit i obrana u zadnjoj borbi. „Isus i Marija" vapio bi pun ljubavi i nade; „Isus i Marija" opetovao bi sve tiše i tiše, te s ovim slatkim imenima na jeziku i na srcu preseli se u vječno blaženstvo, da se ondje za uvijek veseli s Isusom i Marijom. Bilo je to u 8 i pol u jutru 13. kolovoza 1621. Živio je Berhmans na ovome svijetu 22 godine i 5 mjeseci.

Suvremenici i očevici vele, da je Berhmans bio sangvinične, ali jako umjerene ćudi: lica obla, čela široka, velikih i živih očiju, skroz djevičanska rumen bješe se izlila na bijelome licu njegovome; usta malena, a kosa

plava, hod mu je bio naravan i plemenit. Ljepota tjelesna bijaše slika ljepote duševne i regbi vjerno zrcalo savršenosti duha.

U nebeskom Jerusalimu

Svetac na zemlji

Običaj je u Družbi, čim koji član premine, da se kućnim zvonom dade znak, te svi dušu preminuloga preporuče, Ocu milosrđa; isto tako da svi svećenici, koji su u istoj kući, čitaju za ispokoj duše tri sv. mise, a oni koji nijesu svećenici, mole tri krunice ne računajući amo još množinu ostalih misa i molitava, što su ih svi članovi iste redovničke pokrajine dužni obaviti za pokojnoga. Zvonce navijesti, da se je i Berhmans oprostio s ovim svijetom. Ne da se opisati, kako je ovaj glas zvona djelovao na sve. Svi se sabraše u bolnicu i stadoše se oko mrtvog tijela tiskati; svaki htjede, da poljubi ruku nedužnome mladiću; svaki je želio, da dobije štogod za uspomenu, bilo od odjeće bilo od obuće bilo od drugih sitnarija Ivanovih. Slike, pred kojima se Ivan običavao moliti, odnesoše mu iz sobe već tri dana prije smrti njegove; konopac, kojim je nevini mladić bičevao nedužno tijelo, razrezaše

u komadiće i odlični muževi smatraše osobitim darom, što dobiše koji komadić za uspomenu. Ne samo mlađa braća i drugovi Ivanovi, nego i stariji oci i učitelji molili bi, da im se štogod dade; jedan krunicu, drugi sličicu, treći medaljicu, što će ih čuvati kao sv. ostanke. Svi su bili uvjereni, da je čista duša Ivanova poput bijele golubice izravno odletjela u rajske dvore.

Kada je mrtvačko zvono oglasilo smrt Berhmansovu, bili su drugovi njegovi u školi. „Svetac je umro“ rekoše u jedan glas i učitelji i slušatelji da iskažu Svecu svoje štovanje. Dakako da tolikima nije mogao biti dopušten pristup k mrtvacu. Međutim ode većina od njih kući, te na putu razglasiše po gradu, da je u rimskom kolegiju umro sveti mladić iz Belgije. Navala i tiska u pokojnikovoj sobi bila je velika. Zato O. Cepari bojeći se, da ne bi radi pokopa bilo još i neprilika, sazove vijeće od najiskusnijih otaca, da se s njima o Ivanu posavjetuje. Jednoglasno odlučiše ovo troje: 1. da vješt slikar naslika Ivana; no nažalost slika nije dobro ispala; 2. da se na posebnom mjestu pokopa, te bi se njegove kosti od drugih mogle lakše raspoznati, ako bi se Gospod udostojao svoga slugu čudesima proslaviti; 3. da za vrijeme mrtvačkog opijela drže četiri oca stražu kod odra u crkvi, e bi svatko u nekoj daljini od mrtvog tijela ostao.

Tijelo sv. pokojnika bude preneseno u crkvu Majke Božje od Navještenja i položeno na odar. Vrata crkvena bjehu zatvorena, samo nekoliko odličnjaka, članovi raznih redova i drugovi Ivanovi uniđoše kroz sakristiju. Pred crkvom se stalo sve to više naroda sakuplati. Kada se „časovi“ za pokojnika pjevati počeli, otvoriše crkvena vrata i silesija puka navali sad u crkvu. S početka bilo u crkvi sve tiho i mirno. Ali tek što se svjetina približila odru, u tili čas nestade s odra cvijeća, nestade križa i krunice, što ih je Svetac u rukama držao. Toj jagmi nijesu se ocevi mogli dosta oprijeti. Kao što sv. Alojziju tako i Ivanu odrezaše vlasi, nokte, pače i jedan prst na desnoj nozi. Što je samo ko mogao ugrabiti, uzeo je cijeneći se sretnim, da imade od ovog svetog mladića koje moći (relikvije). „Poslije sv. čina,“ veli O. Cepari, „moradosmo tijelo u sakristiju odnijeti, da ga s nova obučemo. Bogoljubnost naroda liši ga gotovo sviju haljina.“ Amo dođoše i mnogi dostojanstvenici, koji u pučkoj vrevi ne mogoše, da do blaženika prodru. Jedni od njih stavljali bi čitave skupove krunica na njega, drugi zlatne prstenove, treći opet rupce, te bi to sve sobom odnijeli kao sv. amanet.

Kada se pred večer raznese glas, da će Ivan u noći biti sahranjen, ustadoše sa svih strana s molbom, neka se pogreb odgodi na

sjutra. Crkveni zakon potpomagaše ovu molbu. Još nije ni potpunih 12 sati prošlo, otkako se Ivan prestavio. Stoga obećaše starješine, da će pokop biti sjutradan.

U noći, kad nije bilo više puka u crkvi, i crkvena se vrata zatvorila, dođoše liječnici, da tijelo pokojnikovo pregledaju. Po njihovoj izjavi samo su pluća Ivanova bila nešto upaljena. Kada je Ivan došao u Rim, bijaše čvrst i puna lica, ali sada tako mršav i suhonjav, te se svaki samo čudio; pače mreža, u kojoj se nalazi utroba, tako se osušila, ter liječnici odatle zaključiše, da Berhmans i onako ne bi bio mogao dugo na životu ostati. Srce njegovo bilo je puno krvi — znak, da je od naravi bio osjetljiv i razdražljiv. Pa zato se imademo još većma diviti, što je sav život svoj bio tako ljubezan, blag i skroman. srce mu izvadiše i kao najdragocjeniju ostavštinu poslaše u Belgiju, gdje se i dan danas u Louvainu u kolegiju, štuje i časti. Pošto se liječničko istraživanje svršilo, staviše ga u crkvu pred veliki žrtvenik. — Čim je sjutradan zora zarudjela, stajala je već pred crkom čitava vojska pobožnog naroda čekajući, da im se vrata otvore. Tolika množina biskupa, svećenika, redovnika, knezova, odlične gospode i ljudi razne dobe i staleža navrvjela je u crkvu, te nije ni govora bilo, da se Ivan po danu sahrani. Pa se već stalo pripovijedati o čudesnim događajima,

što su se pred odrom zbili.

Istom u kasnoj noći pođe za rukom, da se položi tijelo Ivanovo u novu grobnicu, u kapelicu sv. Alojzija, koga si je Ivan izabrao svojim uzornikom i zaštitnikom. Bio je Ivan pokopan u subotu na večer, uoči Velike Gospe. U subotu se miljenik Marijin rodio, u subotu stupio u Družbu Sina njezina, u subotu se mrtvački ostanci predali zemlji, dok je duša njegova blagdan Gospina uznesenja na nebo u krilu majčinu s Isusom, s Anđelima i Svecima slavila.

Mnogi i mnogi stadoše u nevoljama svojim zazivati Ivana u pomoć. Na grobu njegovu, kamo bi dnevice dolazili iz viših i nižih slojeva, redovnici i svećenici, događala bi se nebrojena čudesa. Jedni bi cvijeće sipali na njegov grob, drugi bi objesili zavjetne ploče o zid kapelice, gdjekoji bi u čast njegovu i voštanice palili. Ljubav i štovanje spram anđelu-mladiću raslo je od dana do dana sve to više. General Isusovaca bojeći se, da se ovo štovanje pokojnika neprotivi crkvenim naredbama, budući da sv. mati crkva još ništa nije izrekla o kreposti i životu Berhmansovu, pošalje O. Cepariu, rektoru rimskog kolegija osobito pismo, komu je sadržaj ovaj:

„Premda moramo vrline i osobite darove, što ih dobrostivi Bog dijeli, visoko cijeniti: to ipak Velečasnost Vašu prigodom sretne

smrti brata Ivana Berhmansa sjećam i molim, da svim redovnicima u Vašem kolegiju i u drugim kućama našim stavite na srce, koji je duh od početka vladao u Družbi, ća od smrti blaženoga oca našeg Ignacija, O. Fabra, O. Borgije i mnogih drugih sluga Božjih. Nadalje neka nitko od onih stvari, kojima se pokojni brat služio, vanjskima ne poklanja, da ih čuvaju kao sv. ostanke; jer se ne pristoji, da u tom predusrećemo Providnost. Ponizno i odano valja da čekamo vrijeme, što ga je odredila . . . . " Na zapovijed O. generala bude Ivan u kapelici sv. križa sahranjen, gdje je i tijelo Ivanovo 11 godina počivalo.

No sve zaludu. Ivana su štovali ne samo Rimljani, nego i drugi narodi; pače u njegovoj domovini, u Belgiji, držali su poglavari Družbe Isusove iz poslušnosti prema odluci pape Urbana VIII. za dužnost, prosvjedovati proti javnom štovanju pokojnog brata svoga. U dvije godine 1622. — 1624. bi preko 30.000 slika Berhmansovih rasprodano, što su ih dvanaestorica najbolji slikara belgijskih nacrtali.

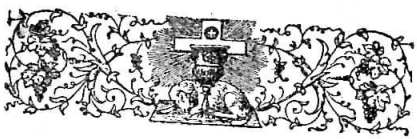

Znaci neba.

Anđeoski život Ivanov i blažena smrt njegova jasni su dokazi za njegovu svetost. No potvrdilo ju i samo nebo izvjesnim znacima — čudesima. Od množine njih, kojima je Bog hotio proslaviti slugu svoga i zasvjedočiti njegovu krjepost i savršenost, evo tek nekoliko.

U kolegiju u Sezzu (ne daleko od Rima) bolovaše O. Ivan de Angelis D. I. od uloga. G. 1627. tako mu pozlilo, te se nije mogao nikako na nogama držati, već morade u krevet. Trpio je siromah strahovite muke. Na desnom ramenu izgubi već svako osjećanje; k tomu otekoše mu noge i koljena tako jako, te se bilo bojati, da će dobiti još i vodenu bolest. Liječnici upotrijebiše svu znanost i vještinu, da bijedniku barem iole olakšaju boli; no sve je bilo zaludu. Ne imajući bolesnik nikakva više pouzdanja u ljudsku pomoć i naravna sredstva, zaprosi samo nebo, neka mu na zagovor Ivana Berhmansa pomogne. Stade se Ivanu iz dna srca moliti; i u tili čas ućuti, da je od svih nevolja prost. Ustane iz kreveta jači i krepči, nego je ikada prije bio.

Na blagdan Male Gospe 1742. puče žila u prsima Petru Spadoniju, pitomcu kolegija Salviati u Rimu. Zato morade mladić 8 dana krv bacati. Od liječnika napušten primi sv.

sakramente umirućih i stane se pripravljati na put u vječnost. Kada je već na umoru ležao, i drugi stojeći oko smrtne postelje njegove za njega Bogu molili, reče mu jedan od drugova njegovih, neka zazove Ivana Berhmansa u pomoć, koji je baš u ono doba mnoga čudesa u Rimu tvorio. Bolesnik uzevši sliku sluge Božjeg u ruke, poljubi je po više puta proseći Berhmansa za zdravlje; a onda položi sliku sebi na prsa. Nato zaspi. U snu pričini mu se kao da vidi pred krevetom mlada Isusovca. Upitavši ga, nije li to možda časni Ivan Berhmans, dobije odgovor: „Jest.“ Zatijem ga Spadonije zaprosi, neka mu dade zdravlje, kada mu liječnici i onako ne mogu da pomognu. Sluga Božji odvrati mu: „Da, sinko moj, to ću rado učiniti.“ Iza toga se bolesnik probudi posve zdrav na sveopće udivljenje. Malo dana zatim ode u crkvu sv. Ignacija, gdje je s ostalim drugovima primio sv. pričest; a onda se zaputi na grob velikoga si dobročinitelja, da mu na milosti zahvali.

Ovo su posvjedočili prisegom Don Andrija Secci, rektor kolegija Salviati; sam bolesnik, bolničar Fabricije Leandrini, Ciprijan Cipriani i Dragutin Ceccheti, pitomci zavoda i napokon oba liječnika: Nikola Michelangeli i Dragutin Mochi, koji su Spadonija liječili.

Još ćemo dva čudesna događaja spomenuti, što ih je i samo vrhovno sudište crkveno

izrijekom priznalo kao prava čudesa.

U samostanu sv. Ane trećega reda sv. Franje u gradiću Ronciglione (u rimskoj pokrajini) oboli teško na početku mjeseca srpnja 1732. sestra Marija Angelika. Čir u želucu i druge bolesti dovedoše je na kraj groba. Dne 16. listopada imala se opremiti sv. sakramentima. Svjetovalo se je sestrama, neka se uteku anđeoskome mladiću Ivanu Berhmansu. Poslušaše savjet i započeše zajedničku devetnicu. Poglavarica samostana učini zavjet, ozdravi li Angelika, da će na grob Ivanov poslati na dar srebreno srce; i dade bolesnici sličicu Berhmansovu. Što mu se bolesnica više utjecala, to se većma u njoj umnožalo pouzdanje; da, činilo joj se kao da čuje neki nutarnji glas, koji joj veli: „Primit češ sv. popudbinu i sv. pomast, i u isti čas ozdravit češ.“

Sjutradan u jutru zamoli, neka bi joj dali tijelo Gospodnje. Poslije podne pozlilo joj. Domala se pokazaše znanci sigurne smrti. Pozvaše svećenika, da udijeli bolesnici sv. pomast. Kada se ovaj sv. čin svrši — u čas bude Angelika potpuno zdrava. Ustane iz kreveta i počne obavljati sve redovničke poslove, kao da nikada nije bolesna bila.

Sada se imao zavjet ovršiti. Ali čuvši poglavarica, da se po crkvenim propisima ne smiju zavjetni darovi stavljati na grob pokojnika, prije nego li to sv. stolica dopusti, ne

ispuni zavjeta. Pa gle! Baš mjesec dana kasnije, kada je Angelika čudesno ozdravila, snova oboli od iste bolesti, što ju je prije imala. „Liječnik," veli službeni izvještaj, „bijaše tvrdo uvjeren, da se ova druga bolest ne može naravskim uzrocima pripisati." Zato ne htjede bolesnici nikakovih ljekarija da propiše, nego je sve jednako zahtijevao, da se zavjet ovrši. Toga radi požuriše se, da naruče zavjetni dar. Bolest išla među tim sve gore. I opet stadoše zazivati anđeoskog mladića u pomoć. Dne 28. studenoga, kada su već svi mislili: još koji čas, pa će bolesnica preminuti, dadoše joj sv. pričest i sv. pomast. I umah se digne bolesnica s kreveta potpuno zdrava.

Ovo čudo potvrdi zakletvom 8 svjedoka. U ovakovom slučaju prestaje svako naravsko mudrovanje; tuj se jasno vidi prst Božji. I poslije 17 godina prisegne ozdravljena sestra, da je čudom bila izliječena, uvjeravajući, da nije nikada više od onog časa bila bolesna.

Drugo čudo, što je kao takovo sv. stolica priznala, i za koje bi se moglo reći, da krije u sebi više čudesa, jest ovo:

„Početkom ožujka 1726." pripovijeda sestra Marija Krucifiksa Ancaioni iz reda Pohoda Marijina, „spopadne me potajna groznica, koja me nije više ostavila. U isto

sam vrijeme ćutjela u prsima nešto boli, te sam neprestano kašljala i krv bacala. Liječnici, što su me liječili, dadoše mi mnogo ljekarija; no ipak mi nije bilo ništa lakše. Boli mi bivale sve ljuće, te ne samo, da sam uvijek groznicu imala, nego bi i bol u prsima i kašalj i bacanje krvi bilo gdjekad tako žestoko, te bi liječnici izjavili, da bolujem od sušice, koja se ne da izliječiti. U takvom sam stanju ostala do mjeseca prosinca 1728., dok me na jednom na lijevoj strani kod srca stane tako ljuto boljeti, i srce mi tako silno kucati, te se ne može opisati. Pa k tomu mi čitava lijeva strana, rame, stegno i noga sasma obumriješe, te se nijesam mogla maknuti. Liječnici hoteći zlu doskočiti pustiše mi krv na desnome ramenu i na desnoj nozi: no sve zaludu. Jer se istoga mjeseca pokazaše znaci, po kojima liječnici sigurno zaključivahu, da imam u srcu stonog (polip). Držeći me izgubljenom izjaviše, da je smrt blizu. Pošto sam uzela propisanu ljekariju, uhvatiše me strašni grčevi, a usta mi se tako zatvoriše, te ih nijesam nikako mogla otvoriti. Odrediše, da primim posljednje sv. sakramente, i zato dođe ispovjednik Ferdinando Landolfi. Ali jer nijesam mogla govoriti, dadoh mu razne znakove, i on mi dade odrješenje. Svetu pričest nijesam mogla primiti, a svetu pomast odgodiše na zgodnije vrijeme, dok opet budem ne-

što pri sebi, jer sam bila u mrtvilo pala.

U večer dođe s bolničarkom Paulom Marijom Scotti u bolnicu i predstojnica, sestra Anđela Eleonora Lazzari. Približivši se k postelji dade mi majka predstojnica sliku časnoga Ivana Berhmansa D. I. Isto jutro pokloni ovu sliku brat Josip Bruchi D. I. jednoj komorkinji vojvotkinje Bonelli, a ona našoj majci predstojnici. Časna majka davajuć mi sliku reče: Za Vas ne ima više lijeka; ne možete više ozdraviti; preporučite se ovome sluzi Božjemu, želite li zdravlje. Tada sam ležala ukočena i ko mrtva, no ipak sam mogla razumjeti glas predstojnice. U noći bilo mi strašno. Grčevi i nesvjestica se izmjenjivali. Svi nazočni mišljahu da će se obistiniti, što je liječnik Pesce u večer rekao, naime: da ne ću jutra dočekati. No ipak rano u zoru 7. travnja pričini mi se kao da je mrtvilo slabije. Došavši nešto k sebi bacim oko na sliku sluge Božjeg Ivana Berhmansa; i pri tom mi pade na um, što mi je majka poglavarica prije kazala. Desnom rukom, što mi je slobodna bila, dohvatim sliku i stavim je na čelo, na glavu i na prsa, zazivajući ugodnika Božjeg; i u isti čas oćutjeh, da sam prosta od svake boli, sasma pri sebi, potpuno zdrava kao i prije, usta sam mogla otvoriti i govoriti kao inače; lijevom stranom, što je bila uzeta, mogla sam također kretati. Odmah skočim iz kreveta, kleknem i stanem moliti 3

Očenaša i 3 Zdravomarije sv. Trojstvu u čast časnog Ivana Berhmansa."

Dvije godine i po ostade sestra Marija zdrava i krepka, obavljajući kao vratarica sve poslove manastirske. Bolesti njezinoj nije bilo više ni traga. I sam liječnik prizna, da se kod sestre Marije čudo dogodilo. Ali najedared u listopadu 1731. evo nove nevolje. Na desnoj strani u prsima napravila se rak-rana. Sva sredstva bila su zaludu, smrt je pred vratima. Na to je potakne ispovjednik, neka i opet u Ivana Berhmansa zatraži pomoć. Napola onesviještena od strašnih boli digne se iz kreveta, baci se na koljena i stane neuskolebivim zaufanjem moli za zdravlje. — U isti čas opet ozdravi. Stoječi na pragu groba ustane potpuno izliječena. Još 12 godina kasnije g. 1745. potvrdi zakletvom ovo čudesno ozdravljenje svoje.

Glas Rima.

Sjajna čudesa povećavahu opće uvjerenje o svetosti anđeoskog mladića Ivana Berhmansa. Svi su željeli; da se što prije svečano proglasi blaženim. No sv. mati crkva, kojom sam Duh Sveti ravna i upravlja, postupa u tako znamenitoj stvari vrlo oprezno. Jest, iskreno se mora priznati, nigdje na zemlji ne ima strožeg ni savjesnijeg ispitivanja, nego li kod

duhovnog sudišta, kad se o tom radi, da se koji ugodnik Božji uvrsti među Blaženike i Svece.

Prije svega moraju se po točnim propisima ispitati krjeposti i cijeli život onoga, koga će ona postaviti na žrtvenik. Pa kada je nepobitno dokazano, da su krjeposti u istinu junačke i pošto je sv. Otac papa to svečano izjavio, prelazi se na istraživanje čudesa. Jesu li i ova dokazima utvrđena i sve sumnje riješene i ne mogu se događaji nikako naravskim načinom protumačiti, nego se usuprot u njima vidi jasno znak odozgor: tada istom proglasi sv. stolica, da su oni čudesni događaji prava čudesa. A zatijem nakon mnogih molitava odluči vrhovna glava crkve, da se siguro može prijeći na proglašenje za blaženika. I pošto se ova znamenita svečanost u Rimu uz veliko slavlje obavila, smije se ugodnik Božji kao „blaženik“ štovati i zazivati; pa to obično ne po svoj crkvi, nego samo u stanovitim pokrajinama, redovima, biskupijama. Ako li kasnije nova čudesa i veliko štovanje katolika očituju volju Božju, da se blaženik ubroji među Svece — najveća čast smrtnika na ovoj zemlji — tada se započinje s nova ispitivanje života i čudesa blaženikovih.

Samo se po sebi razumije, da ove svekolike istrage i dotične skupštine iziskuju mnogo i mnogo vremena. A ne rijetko obustave sav

mučni posao razne poteškoće i razne neprilike: ratovi, bune, progonstvo crkve i poglavara njezinih i mnogo drugo.

Poslije smrti Berhmansove stalo se odmah marljivo raditi kako u Rimu tako i u Belgiji, da se Ivan proglasi blaženim. Dne 17. siječnja 1622., istom što je 5 mjeseci prošlo, otkako je Ivan preminuo, započeše već prve sjednice. Trideset i šest svjedoka bi saslušano, koji lično poznavahu Ivana, te su s njime bilo u Belgiji bilo u Rimu općili.

Nakon godinu dana bi postavljen posebni odbor od biskupa Ivana Maldera, da ispita krjeposti i život Berhmansov u Belgiji. Dvadeset i tri svjedoka, koji su osobno poznavali Ivana, izniješe pod zakletvom sjajne dokaze o vanrednim krjepostima i velikoj svetosti Berhmansovoj.

Ljeta 1625. imenova O. Mucije Vitelleski, general Družbe Isusove, O. Cepari-a odvjetnikom istrage. Ali u Promisli je Božjoj bilo, da se ovaj ljubazni mladić ne podigne tako brzo na žrtvenik. Razni uzroci i okolnosti vremena zadržavahu stvar čitavo stoljeće.

Dok je crkveno ispitivanje o Berhmansu i mnogim drugim slugama Božjim započelo, izdade Urban VIII. znamenitu odluku 13. ožujka 1625. Prema ovoj odluci nije se smjela ni istraga povesti o tom, da se koji proglasi Svecem, ako nije iza smrti dotičnika prois-

teklo već 50 godina. Istraga o Berhmansu i mnogim drugima morala je zato počivati. No tek što je propisano vrijeme minulo, nastavi se istraga. Iza nekoliko godina izjavi Inocencije XI. odlukom od 15. listopada 1678., da se oni, koji su izvan crkvenog suda, ne mogu držati za prave svjedoke, kada se radi o tom, da se koji sluga Božji proglasi blaženim. Bezbroj sabranih svjedočanstva za mnoge propade. Zato je valjalo snova istraživati, čemu se htjelo opet mnogo i mnogo vremena. U ovo vrijeme dnevice se umnažala ljubav i štovanje k anđeoskome mladiću. A mnogo su tome doprinosila i čudesa, što ih je Bog na zagovor Ivanov tvorio. Činilo se, da će doskora kucnuti čas, te će miljenik Marijin i na zemlji biti uvršten među „blažene." Kraljevi i knezovi, biskupi i razni crkveni redovi sjediniše se, te zajedno umoliše sv. stolicu, da nastavi istragu o Berhmansu. Istraga se poprimi; ali eto nove poteškoće, te se obustavi. Zbor za sv. obrede zatraži, neka se svi spisi, listovi i bilješke anđeoskog mladića saberu i pošalju u Rim.

Iz toga se vidi, kako je sv. mati crkva oprezna. Sve se tačno ispituje i pretresuje.

Dne 11. rujna 1745. započe s nova pod velikim papom Benediktom XIV. apostolska istraga. U isto vrijeme imala su druga dva povjerenstva pretresivati po crkvenim propisima nova čudesa. Poslije toga dobije Ivan Berhmans naslov „časni." Nego pravo vrijeme, što ga Providnost Božja bila odredila, nije još došlo. Bure i nemiri zavladali Evropom; rat za ratom, buna za bunom, dok napokom i sam crkveni starješina ne pade u ropstvo u Francusku. Sve crkvene istrage zaostaše. — Ali Bog ne dopušta, da djelo njegovo propadne.

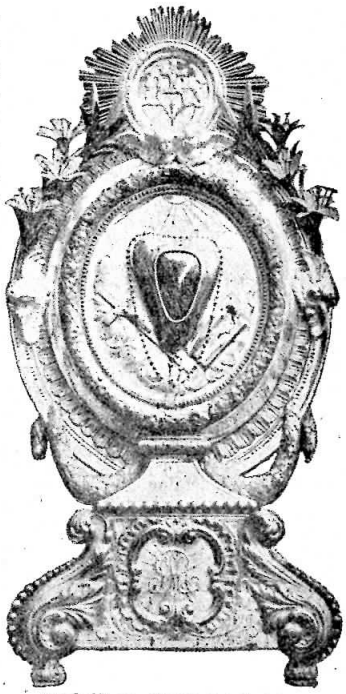

Moćnik sa srcem sv. Ivana.

Čim se opet sv. Otac uz klicanje i sveopću radost kršćana vratio u sveti grad, moglo se je brzim koracima raditi za proslavu mnogih

slugu Božjih; pa i za Ivana. Papa Grgur XVI. naloži zboru za sv. obrede, da ispita krjeposti i život časnoga Berhmansa. Uz Božji blagoslov privede se istraga sretno kraju. Pošto je sv. Otac mnijenja stožernika saslušao i gorućom molitvom pomoć Duha Svetoga zazvao: proglasi svečano na Duhove 7. lipnja 1843., da su krjeposti anđela-mladića junačke ovim znamenitim riječima:

„Dokazano je, da su u časnoga sluge Božjega Ivana Berhmansa iz Družbe Isusove bogoslovne i stožerne krjeposti junačke. Sigurno se može dalje ići, naime k ispitivanju čudesa."

Nasljednik Grgura XVI. na Petrovoj stolici, Pije IX., imenuje ljeta 1861. stožernika Reisacha, člana zbora za sv. obrede, odvjetnikom pri pretresivanju čudesa. Četiri se godine oko toga radilo. Dne 3. svibnja 1865. zaputi se sv. Otac u grčki kolegij — u istom se kolegiju Berhmans 7 dana prije smrti svoje odlikovao mudroslovnom rasprom — i tuj u crkvi sv. Atanazija izjavi: da su čudesna djela, što su se ispitala, zaista prava čudesa, učinjena na zagovor Ivana Berhmansa. Pošto se ova odluka objelodanila, obrati se sv. Otac školskoj mladeži, što se oko njega zgrnula, pa će joj milo probesjediti: „Dragi moji učenici, povedite se za časnim Ivanom prije svega u ovim trim stvarima: čuvajte kao on

što brižljivije i pomnije čistoću srca; klonite se kao on svim silama i najmanje pogrješke; kao on budite i vi iskreni prema svojim starješinama."

I već 9. svibnja iste godine (1865.) potpiše sv. Otac papa pismo, kojim ga svečano proglasi blaženim. Riječi namjesnika Kristova odjekivahu u srcima tisuće i tisuće vjernika. Ova svečanost obavi se uz veliki sjaj 28. svibnja u Rimu u crkvi sv. Petra. Ivana Berhmansa izabra najviša crkvena oblast na zemlji zaštitnikom mladeži, a uzornikom vasionome kršćanstvu.

Od sviju strana navališe poniznim i usrdnim molbama na sv. Stolicu, neka bi bl. Ivana Berhmansa okrunila novim vijencem slave i uvrstila ga u dičnu četu Svetaca Božjih.

Osvanu 15. siječanj 1888., kada je sv. Otac papa Lav XIII. ljubimca-zaštitnika svoga, blaženoga Ivana Berhmansa, na osobitu radost svoju, kako je i sam priznao, sjajnom krunom Svetaca ovjenčao. Ako se i ova rijetka svečanost radi tužnih okolnosti vremena nije mogla da obavi u crkvi sv. Petra: to je dvorana nad ulazom u crkvu sv. Petra, gdje se ovo slavlje slavilo, upravo divno, dà čarobno okićena bila.

Oko četrdeset stožernika, četiri stotine biskupa, papinski dvor, petnaest od rođaka

Berhmansovih, k tomu dvije tisuće pozvanih osoba uzvisiše nazočnošću svojom čitavu svečanost. Pred tako dičnim zborom podiže se sv. Otac i objavi kršćanskome puku:

„U čast presvete i nerazdjelive Trojice, na uzvišenje katoličke vjere i za napredak kršćanstva, punomoću Gospoda našega Isusa Krista, svetih apostola Petra i Pavla i Našom vlastitom, prije zrelo promislivši i opetovno zazvavši Boga u pomoć, te na savjet časne braće Naše, stožernika svete rimske crkve i patrijarka i nadbiskupa i biskupa, koji u gradu stanuju, očitujemo i odlučujemo da su blaženi ispovjedaoci Bonfilije de Monaldis, Bonajunkto Manetti, Manetti de Mantella, Amidej de Amideis, Uguccio de Uguccionis, Sostenej de Sosteneis, Aleksije de Falkoneriis, Petar Klaver, Ivan Berhmans i Alfonzo Rodriguez, Sveci i bilježimo ih u imenik Svetaca. Ovim određujemo, da se njihov spomen svake godine u čitavoj crkvi bogoljubno slavi i to: sveti Bonfilije i drugovi mu 11. veljače, sveti Petar Klaver 9. rujna, sveti Ivan 13. kolovoza i sveti Rodriguez 30 listopada. U ime Oca i Sina i Duha svetoga. Amen.“

Da uzmogne poimence školska omladina proslaviti svog uzornika i zaštitnika, odredila je sv. Stoiica, da se unapredak posvuda slavi sv. Ivan Berhmans 27. studenoga.

Sveta ostavština.

Zlatna zrnca.

Razne dobre odluke):* 1. Nikada ne ću misliti, što će se sa mnom zbiti; nego ću se posve predati Bogu i u njega se pouzdati.

2. Svaki ću dan i sat živjeti tako, a da se ne brinem za slijedeći.

3. Svaki ću dan i sat tako živjeti, a da se ne uznemirujem radi onoga, što bi još moglo doći; povjerivši sve svoje Providnosti Božjoj i svojim poglavarima.

4. Svaki ću mjesec odabrati jedan dan, kada sam manje zapriječen, da se sa tri ili četiri razmišljanja saberem.

5. Čini marljivo svoje posebno ispitivanje savjesti.

6. Gledat ću, da budem što više sklon duhovnim stvarima, osobito razmišljanju, ispitivanju savjesti i dubovnome čitanju.

7. Svake ću sedmice ići O. rektoru i dat

*) Sv. Ivan Berhmans sabrao je i sastavio nekoliko naputaka o duhovnom životu za sebe. Osobito praktične odabrasmo i dadosmo im naslov „Sveta ostavština.“

ću mu račun, prvo: jesam li šutnju držao; drugo: jesam li govorio o duhovnim stvarima; treće: jesam li sve odluke svoje izveo.

8. Pokazat ću se duhovnim i bogoljubnim čovjekom.

9. Ne ću se stidjeti, da činim sve ono, što sam se u novicijatu naučio.

10. Mnogo ću se uzdati u milost svoga zvanja.

11. Tako ću revnovati za čast Družbe Isusove kao čovjek, koji odista hlepi za čašću svojom.

12. Prva tri dana svakoga mjeseca razmišljat ću o svim pravilima.

13. Ne ću se stidjeti s O. duhovnikom često općiti te ću misliti, da mu ništa nije ugodnije.

14. Svojski se drži „instituta," jer ćeš to više napredovati, što ga većma obljubiš.

15. Radije ću svisnuti od muke, nego da i najmanji propis ili pravilo svojevoljno prekršim; radije umrijeti, sve zdravlje izgubiti, nego li koje pravilo prekršiti.

16. U jutru pri ustajanju bit ću što spremniji.

17. Ne ću lako moliti općenitu dozvolu za koju stvar.

18. Kao kugu mrzit ću oprost (dispenzaciju) u pravilima.

19. Sve naredbe i odluke poglavara zabilježit ću i nastojat ću, da ih što tačnije držim.

20. Trsit ću se, da u svim poglavarima svojim gledam Boga.

21. Tako ću dugo biti pravi sin Družbe, dok budem otvoren i iskren prema poglavarima.

22. Čuvaj se, da se kod poglavara ne ispričaješ.

23. Pozdravljat ću oce kao svece ispovijedaoce, a braću kao anđele.

24. Nemoj na laku ruku štogod ustvrditi i poricati, već odgovori naprosto: dà, dà; ne, ne.

25. Što ću moći ovaj sat učiniti, ne ću odgađati na drugi.

26. Ozbiljno ću paziti, što je meni činiti, a ne što drugi rade.

27. Pazit ću na svoje pogrješke, a ne na tuđe; i smatrat ću se od sviju nižim.

28. Vladat ću se u Družbi, kao da sam prosjak, koga iz milosti primiše u Družbu; i mislit ću da sve, što mi se čini, biva iz puke milošte.

29. Na svakom ću mjestu općiti s braćom velikim počitanjem i ponizno.

30. Pomno ću paziti na to, da druge ne sudim ili da se u tuđe poslove ne pačam; bude li štogod, što se ne da ispričati, sažaljavat ću takovog, gledat ću na se i odmah ću izmoliti za poboljšanje ili Zdravomariju ili što drugo.

31. Veoma spremnim pokazat ću se u

posuđivanju zadaća i čuvat ću ljubav kao zjenicu očinju.

32. U svem prepustit ću drugima, što je udobnije i izbjegavat ću ljepušne stvari.

33. Zgražat ću se od milosti „badava danih“ kao što su: čudesa tvoriti itd.

34. Ništa mi nije više izbjegavati, nego besposlenost, žalost i posebna prijateljstva.

35. Učit ću ozbiljno i postojano.

36. Nikada ne ću biti besposlen.

37. Po danu, koliko je moguće, ne ću nikada spavati.

38. Među tim, dok se učim u Družbi, ljubit ću sobu i boravit ću u njoj, koliko je samo moguće.

39. Gledaj, da nikada ne budeš komu od svojih poglavara uskosan, nikome u Družbi dosadan, već usuprot da sve zabavljaš.

40. Zaboravi nepravde, što ti ih bližnji nanio.

41. Ako ti je čast Družbe na srcu nastojat ćeš, da budeš čedan, i da u vrijeme zabave govoriš o duhovnim stvarima.

42. Ništa suvišno ne ću u sobi držati.

43. U velike čuvat ću svoje haljine i one stvari, što su mi za uporabu doznačene.

44. Običnim jestvinama bit ću zadovoljan.

45. Valja mi na pameti držati, da tijelom svojim moram Krista hraniti: naime mrtvenjem; zato ne ću nikada ustati od stola, a da se

nijesam u čem trapio.

46. Ne gledaj na vlastitu korist, nego na opće dobro i slavu Božju.

47. Čuvaj se duha prepirke i protuslovlja i kada ti je što raditi, recimo u kuhinji, slijedi rado mnijenje drugoga; isto tako i u drugim manjim stvarima.

48. Kada se zgoda pruži, da trapiš slavohleplje: obuhvati je objeručke.

49. Svojski ću se trsiti, da sačuvam mir i nutarnju radost.

50. Sporo i tromo se kretati, ne dolikuje.

51. Često protuslovlje ne dolikuje.

52. Ironički općiti s drugima, ne dolikuje.

53. Na ulici natrag se obazirati, ne dolikuje.

54. Prasnuti u smijeh, glasno vikati, neumjereno se smijati, ne dolikuje.

55. Govoriti u blagovaonici, crkvi, sakristiji, i kada je zabranjeno, ne dolikuje.

56. Pazi, što ti se kod drugih mili; pa to čini i za tim se povodi.

57. Vanjska radost spojena s velikim počitanjem, dolikuje.

58. Pustit ću da me ravnaju, kao da sam dijete od jednog dana.

59. Činiti od srca i ljudski, štogod činiš, dolikuje.

60. Iskusio sam, da se u naucima ništa ne gubi, ako na pričesni dan posvetim vele-

dušno polovicu dana duhovnim stvarima, i na blagdane čitav sat još povrh toga i svaki mjesec po čitav dan.

61. Po subotama za vrijeme zabave govori štogod o Bl. Djevici, a po nedjeljama o Presv. sakramentu.

62. Uz sliku Bl. Djevice pričvrsti ceduljicu, gdje ćeš zabilježiti svoju nevolju i koji darak.

63. Na ime bl. Alojzija otkrij glavu.

* * *

Neka duhovna načela: 64. Kada se Krist od tebe, dušo moja, udalji i ostavi te samu, neka se ne uznemiruje srce tvoje: jer će Gospod doći i ne će krzmati. Oči tvoje neka uvijek motre Krista na bijegu, pa ako naginješ na svjetovne ili putene naslade, vapi k njemu: „Gospode, kamo ćemo? u tebe su riječi vječnog života."

65. Koja ti je korist, dušo moja, odatle, što te ljudi vole, ako radi ove ljubavi izgubiš kao Pilat prijateljstvo Isusovo?

66. Premda je Gospod Krist znao, kako mu je tijelo slabo, uze ipak na leđa svoja križ; a ti, dušo moja, radi malodušnosti ne ćeš da uzmeš na se naloge poslušnosti? Kristu je Simon pomogao, a tebi će sam Krist pomoći.

67. Ti si majko moja, Djevice Marijo, zaštitnica svetosti, zdravlja i nauka!

68. Što ti prudi, o dušo, ova riječ ili djelo, čega radi moraš kasnije u sobi plakati?

69. Jesi li rad upoznati, da li ljubiš zvanje svoje: a ti gledaj, ljubiš li samozataju! Tvoje je zvanje, da budeš Isusov drug; nu kako ćeš biti drugom Isusovim, ne budeš li s Isusom razapet?

70. Zašto hoćeš, da vidiš, što ne smiješ imati? Čuvaj oči, jer to je majka sabranosti, pa ćeš od mnogih napasti biti sačuvan.

71. Što mi koristi, ako dugo živim u Družbi, a cilja njezina ne polučim?

72. Ništa mi ne koristi, zadobijem li vasioni svijet, ako li trpim štetu na duši svojoj.

73. Đavao toliko mrzi na molitvu, da na svaki način nastoji, kako bi je pomrsio.

74. Pazi, da ti Bog radi nemarnosti tvoje ne oduzme nježnosti srca i učini te neosjetljivim.

75. Da se ljudima dopadnem, ne bih bio sluga Kristov.

76. Ne imadem li duha molitve, ne ću mirno živjeti u Družbi.

77. Moja najveća pokora jest zajednički život.

78. Ne budem li Svecem, dok sam mlad, to ne ću nikada biti.

79. Tko odviše radi, premalo radi.

80. Takav i toliki si, kakav i koliki si pred Bogom, a ne pred ljudima.

81. Toliko ćeš napredovati, koliko sam sebi silu učiniš.

82. Pazi na se: šta te briga, što drugi rade.
83. Malo zbori, mnogo tvori.
84. Što se tebi ne sviđa kod drugih, nikada ne čini ni ti; nego što ti se u drugih sviđa.
85. Lakše je razgovarati se o duhovnim stvarima, ako ih je malo na okupu, nego ako ih je puno.
86. I u najsitnijim stvarima pitaj za savjet.
87. Tko ne cijeni molitve, ne će ustrajati u duhovnom životu.
88. O sebi ne govori ni dobro ni zlo, van jedino iz poslušnosti.
89. Štogod ruši duševni mir, dolazi od đavla.
90. Slatko neka ti bude gorkim, a gorko slatkim.
91. Misli na Boga, pa će i Bog misliti na te.
92. Nikada ne hlepi za čašću,
93. Ne ću se brinuti, što drugi govore; kad se o tom radi, da se pravila i dobre odluke drže.
94. Obavljaj svako djelo kao da je posljednje.
95. Prezir samoga sebe: — najkraći je put k savršenosti i uzrok velikoga mira.
96. Više ću cijeniti duhovne stvari i krjepost, nego učenost i naravske ili ljudske darove.
97. Ne ću mirovati, doklegod nijesam

postigao nježnu ljubav prema Majci svojoj Mariji.

Dnevni red.

Osobito sredstvo, kojim se Berhmans domogao velike svetosti i savršenosti, bijaše tačan i stalan način života, što ga je vodio. Držao se Ivan one zlatne rečenice: „Čuvaj red, a red čuvat će tebe.“ Tačno bi unaprijed promislio i odredio, što i kako će koji posao obavljati; te bi ga onda, kad je vrijeme došlo, savršeno i dobro svršio. Dašto da se pri tom uvijek ravnao prema prilikama mjesta i vremena; pa zato ne bi nikada došao u nepriliku, što će, kako li će raditi. Tako napisa n. pr. kako će spavati, kako će uvečer u krevet leći, kako će ustati, kako se pripravljati na razmatranje, na sv. pričest. Mnogo takovih opazaka sastavi Svetac; nekoliko ćemo ovdje istaknuti i to najprije iz dnevnika, što si ga u Belgiji u novicijatu sastavio; a zatim iz onoga, što no ga u Rimu napisao.

A. Belgijski dnevnik.

Ujutru: Prekriživši se predočit ću sebi velikim čuvstvom, kako Krista na križu krvlju oblivena držim u rukama, a nada mnom kako lebdi Presv. Trojstvo. Tada ću misliti: „Bože, Bože moj, uzoru se k tebi dižem.“ Zatim ću prikazati Bogu Ocu Sina njegova u hvalu za sve blagodati, a poimence, što me noćas sačuvao od grijeha i ne nadane smrti, ter mi dopustio, da opet mogu odijelo Družbe nositi. Po zagovoru Bl. Dj., Anđela, bl. Oca Ignacija, mjesečnog zaštitnika i sviju Svetaca molit ću za ustrajnost. Na koncu ću reći: Očenaš, Zdravomarijo, Vjerovanje i tri put poljubit ću zemlju.

Nakana: „O Bože moj i sve moje, komu sva stvorenja služe! Hvala tvojoj Božanskoj dobroti, što si me do ovog časa milostivo uzdržao; tvojom milošću odlučujem, da ću ovo djelo i sva djela ovoga dana i čitavog svog života obavljati jedino u čast tvoga imena, da tebi što većma omilim, ter Bl. Djevicu, zaštitnike svoje i Anđela čuvara razveselim, a osobito onoga Sveca, koga danas štujem. Ja uvjeravam, da ne ću nijedne nakane, što mi neprijatelji duše moje uliju imati osim ove.“

Poslije djela: „Sv. Trojice! prikazujem Božanskome Veličanstvu tvome ovo djelo,

možda posljednje, pred nebeskim zborom u zajednici sa suzama Kristovim, s njegovim bolima, s njegovom desnom ranom u srcu itd. s užetima njegovim, sa zaslugama Bl. Dj., s krvlju mučenika Družbe Isusove, s ljubavlju i hvalospjevima Anđeoskim itd.

Razmišljanje: Po naputku sv. Oca našeg Ignacija . . .

Ispit savjesti: Na dani znak zvona reci: „Tko će stajati itd.“ i „Nemoj ići itd.“ Zatim ću misliti, da stojim pred Bogom, koji će me sada suditi: desno me prati Anđeo čuvar, lijevo đavao. Ostalo, kako je propisano. Ispitav si savjest odlučit ću, da ću se dnevnika držati, dobru nakanu probuditi, u prisutnosti Božjoj obavljati poslove svoje, i drugo koješta da ću popraviti.

Kod stola: Obnovi dobru nakanu, pazi na molitvu prije i poslije jela, i drži se pravila, što ih je o jelu napisao sv. Otac Ignacije.

Kod zabave: 1. dobra nakana; 2. odluka, da ću u prisustnosti Božjoj govoriti o bogoljubnim stvarima. Poslije zabave: moliti Boga za oproštenje, što sam pogriješio.

Prije spavanja: Poslije ispita savjesti uredi ukratko razmišljanje, a onda klečeći misli na dobročinstva, što si ih od Boga primio, izmoli Vjerovanje i obrazac zavjeta. — Kada se svlačiš, pazi na stidljivost i razmišljaj koji čas, kako su Isusu, prije nego li će

na križ, svukli haljine. — Raspravivši krevet i idući u krevet reći ću: „Gle, ne znajući hoću li sjutra živjeti ili vječno blaženstvo postići, silazim u grob. O da te nijesam nikada uvrjedio! Od srca žalim, Spasitelju moj, ter iskreno odlučujem, da ću se popraviti. O vječni Oče, prikazujem ti Sina tvoga sa svim bolima i ranama njegovim za sve grijehe i nemarnosti moje. O Bl. Djevice, pomozi mi, i vi svi sveti zaštitnici, primite me! Anđele moj, čuvaj me od svakog grijeha i zasjeda vražjih. U ime Oca itd.“

Pričest: Sa svim zaštitnicima i anđelima stavi se na brdo Kalvariju gledajući Krista Gospodina krvlju oblivena, gdje nosi križ itd. i kako ga Židovi gone naprijed. Nad sobom gledaj razljućenog Boga Oca; do pretvorbe razmatraj, što se tuj zbiva. Najprije odloži križ, daje mu se mira da pije, skidaju s njega haljine, priprave oruđe, bace ga gola na križ, poslušan mučiteljima svojim pruža desnicu, a onda ljevicu i noge, da ih čavlima probodu i zabiju. Pogledaj Krista, kako podiže oči prikazujuć se Bogu Ocu za tvoje grijehe. Moli mu se do pretvorbe velikom ljubavlju. — Kod pretvorbe vidi, kako uzdižu križ i slušaj, kako Krist moli za svoje neprijatelje. A onda gledaj, kako iz čitavog tijela teče krv i motri rane njegove. — Kod glave po trnovoj kruni moli za duhovne i svjetovne poglavare. Motreći

ranu na desnoj ruci za roditelje, duhovnu braću uopće i za pojedince, za braću po krvi, za dobročinitelje i prijatelje. Motreći ranu na lijevoj ruci moli za neprijatelje i za one, koje sam ja ili koji su mene ili Družbu rastužili i uvrijedili. Motreći ranu u Srcu moli za se: 1. da Boga od sveg srca obljubiš; 2. da se raspališ revnošću za spasom duše; 3. da ustraješ u Družbi; 4. da svoja tri zavjeta dobro obdržaješ; 5. da gojiš u srcu veliku ljubav spram Bl. Djevice i presv. sakramenta. Motreći rane na nogama moli za Družbu, za sve dobre i zle redovnike, za sve dobre i zle u svijetu. — Kod pričesti gledaj, kako Bl. Djevica okružena od Anđela i tvojih zaštitnika nosi k tebi Krista, da ga sahrani u tvome srcu; primi ga velikom poniznošću i ljubavi. A onda probudi čin vjere, zahvali se, prikaži Bogu Ocu gosta svoga, a gostu sama sebe; moli za milost i stvori dobre odluke,

Drugi način za sv. pričest: Kada svećenik ide k žrtveniku, misli, kako ide Bl. Djevica sa sv. Josipom iz Nazareta u Betlehem i prati ih na tom mučnome putu sve do evanđelja. — Na Vjerovanje probudi čin vjere u Isusa. — Kod prikazanja motri Bl. Djevicu, kako traži konak; divi se otajstvu utjelovljenja i prikaži srce svoje. A onda gledaj, kolikom se radošću Marija i Josip svraćaju u štalicu, gledaj Anđele, kako očekuju porod

Isusov. — Kod pretvorbe motri novorođenče Isusa; pokloni mu se probudivši čin vjere, ufanja i ljubavi, razmatraj i divi se golemu siromaštvu njegovu sve do pričesti. — Stavi se s Bl. Djevicom pred jaslice moleći je, neka ti dopusti, da položiš djetešce Isusa u krevetić srca svoga. Tada ga uzmi, zagrli velikom ljubavlju, prikaži ga Bogu Ocu, zahvali mu, moli ga za milost i čuvaj ga: „Gospode, ne ću te prije otpustiti, dok mi ne dadeš i ovo itd.“

Kod jela: Predoči sebi, kao da vidiš Gospoda Krista, gdje blaguje sa svojim učenicima; pazi, kako se vlada i povedi se za njim.

B. Rimski dnevnik.

Poticala na molitvu

Prvo poticalo: molim li dobro, ne će biti nikakove pogibelji, da bi izgubio zvanje svoje; jer svako odmetnuće od Družbe započinje se time, da se molitva zanemari.

Drugo: Družbi je silno na srcu molitva; toga radi određen je u večer četvrt sata za pripravu; toga radi nadgleda se, da li se svi mole itd.

Treće: ko dobro moli, ima već tuj nebo radi obilnih utjeha; pa i tamo. Nego jer molitva jako puno stoji do toga, kako se ujutru ustaje, zato valja ovdje ponajprije koju reći,

kako se ima sprovesti prvo po sata prije molitve, što je ujedno bliža priprava na molitvu.

Način, kako se ima dobro sprovesti prvo po sata ujutru.

Na znak zvona mislit ću da me Bog zove, i oboružavši se znakom sv. križa reći ću: „Gospode, što hoćeš da učinim? Pripravno je srce moje, Bože, pripravno je srce moje!“ Tada isključivši svaku drugu misao opetovat ću tačke za razmišljanje i ujedno odabrat ću koju sliku, što odgovara razmišljanju onako, kako to uči bl. O. Ignacije u dodacima k prvome i drugome razmatranju u prvom tjednu. Zajednička slika za svako razmišljanje može biti ova: predoči sebi Krista, sjedeći na prijestolju, okružena tvojim zaštitnicima, kao što je običaj u sv. Oca pape, kada svečano misi. Probudi u sebi strahopočitanje i pobožnost ili koje drugo čuvstvo.

Tomu dodaj: uzevši haljinu prije nego je obučeš, poljubi je radujući se u srcu, što i danas možeš nositi obilježje Kristovo. Čim ustaneš, odmah napravi krevet. Obučen baci se na koljena i prekriživ se zahvali Anđelu čuvaru i zaštitniku prijašnjeg dana, n. pr. sv. Ignaciju, što su te dan prije čuvali, a osobito ove noći, moleći i da ti budu na pomoć čitavo ostalo vrijeme tvoga života, a ponajpače u čas smrti. Zatim si odaberi zaštitnika za današnji dan,

n. pr. sv. Franju Ksaverskoga. Zamolivši ga da mi isto učini, što i zaštitnik prošastog dana; prikazat ću po njegovim rukama kao prvijence ovoga dana slijedeće molitve:

Prvo: vjerovanje apostolsko uvjeravajuć da želim biti pravim sinom sv. katoličke, apostolske i rimske crkve.

Drugo: molitvu zbora Marijina uvjeravajuć, da želim biti pravim sinom Bl. Djevice.

Treće: obrazac zavjeta uvjeravajuć, da želim biti pravim sinom Družbe.

Iza toga odlučit ću ovo troje: prvo, štogod ću danas misliti, govoriti i činiti, neka bude čisto na slavu Božju, u zahvalnost za blagodat sv. pričesti; ili ako je pò tjedna minulo, da uzmognem dobro sv. pričest primiti; i napokon da zadobijem recimo: pravu ljubav k Bl. Djevici i pravu nutarnju poniznost, sve svoje misli riječi i djela ujedinit ću s mislima, riječima i djelima Kristovim. — Drugo, odlučit ću paziti na krjepost ili pogrješku posebnog ispita savjesti. — Treće, uz milost Božju ne ću hotomice nijedan laki grijeh učiniti, niti koje pravilo ili naredbu prekršiti. — Četvrto, da hoću živjeti i umrijeti u Družbi.

Ostalo vrijeme prije molitve upotrijebit ću na to, da sve u sobi pospremim, najprije krevet, a onda drugo, da se umijem i počešljam, očistim haljine itd. Spremajući sve ovo uredit ću čitavo razmišljanje. Bude li još

vremena, probudit ću neke osjećaje: „Gospode, uči me moliti! Gospode u mome razmišljanju neka se raspali oganj! Gospode otvori usta srca moga i srce moje navještat će hvalu.“ Neposredno prije molitve mislit ću, kamo hoću da idem: naime k Bogu, što hoću da radim: s njime da govorim.

Razmišljanje.

Poškropi se sv. vodom. — Na glas zvona prekriži se, ter stojeći jedan, dva koraka daleko od klecala uzdigni srce i promisli, kako je Krist nazočan i kako te motri.

Sv. misa.

Idući k sv. misi promisli, kamo ideš — k Bogu; i što ćeš raditi — prikazati mu Sina njegova. — Došavši na mjesto moli za milost, i obnovi nakanu, koju si ujutru učinio . . . Napokon sjedini ovu nekrvnu žrtvu s onom krvnom, što je prikazana na žrtveniku križa, i ovo djelo tvoje s onim žrtvovanjem. — Od početka do prikazanja pazi na riječi i na ono, što se zbiva. — Od prikazanja razmatrat ću muku Kristovu, počevši od molitve u vrtu, tako te do „svet, svet, svet“ dođem donle, gdje Isusa, ležeći na križu, pribijaju mučitelji njegovi čavlima . . . . Po njegovoj trnjem okrunjenoj glavi molit ću ponajprije za sv. oca papu, za cara, kraljeve i knezove kršćanske

i prosit ću, neka im udijeli milost, te uzmognu dobro upravljati i crkvu braniti; drugo po istoj glavi za našeg oca generala, redodržavnika, upravitelja, ministra, duhovnika, učitelje itd. Po desnoj ruci za tjelesne mi prijatelje, neka im udijeli milost, da zapovijedi njegove obdržavaju, a onda za duhovne, preporučujući najprije sve one, koji sa mnom zajedno stanuju u istome zavodu i za neke poimence, proseći za njih ovo troje: prvo, anđeosku čistoću; drugo, da budu dobro oruđe Družbe; treće, ustrajnost u zvanju. Po lijevoj ruci za sve svoje neprijatelje, za krivovjernike i nevjernike i za one, što su u smrtnom grijehu. — Po desnoj nozi za sve one, koji u Družbi odviše slobodno i prosto žive, da njihove nesavršenosti ne priječe plod Družbe. — Po lijevoj nozi za sve odmetnike, da im se Bog smiluje.

Kod podizanja predočit ću sebi, kako je tijelo oškropljeno krvlju s križem uzdignuto, pa ću reći: „Klanjam ti se, Kriste, i blagosivljam te; jer si po sv. Križu svome otkupio svijet.“ A zatim dalje: „Dušo Kristova.“ — Kod riječi: „smiluj se i nama grješnicima,“ udarit ću se u prsa, pa ću misliti na ranu Srca i odmah ću moliti, neka Krist onamo skrije Družbu svoju, neka je uzdrži, brani i umnoži; drugo, preporučit ću pokojne roditelje i rođake mi po krvi, pokojnike iz Družbe i one pre-

minule, za koje se malo tko moli, i koji najviše molitava trebaju; treće, da mene onamo skrije i neka mi dade pravu ljubav, duhovno veselje, svetost, znanje, ako je na njegovu veću slavu, — anđeosku čistoću; neka me učini dobrim slugom Družbe, neka mi udijeli ustrajnost u zvanju, ljubav k Bl. Djevici i krjepost posebnog ispita savjesti n. pr. ljubav ili pravu nutarnju poniznost. Duhovno ću se pričestiti; ostalo vrijeme pazi na misnikove riječi i s njime se Bogu zahvali. — Poslije mise najprije se pokaj; drugo, zahvali se; treće, sjedini svoja djela sa sv. žrtvom. Reci: „Veliča duša moja Gospoda,“ da zadobiješ oprost za svoje pogrješke.

Sv. pričest.

Na putu mislit ću što ću raditi: primit ću, pravo tijelo i krv Sina božjega i Sina Bl. Djevice. Pozvat ću zaštitnike svoje, neka mi srce priprave. Došavši na mjesto moli za milost, obnovi nakanu, što si je iz jutra učinio. Tada misli koji čas na svoje nevolje, grijehe i nesavršenosti; najprije se pokaj za sve počinjene grijehe i odluči, da ćeš se iskreno popraviti. Čim si primio sv. hostiju, probudi čin vjere — da vjeruješ, da je ono, što si primio, odista Sin Božji i Bl. Djevice; tada ga svom poniznošću pitaj: „Odakle meni to, da Gospod moj dođe k meni?“ — Zahvalit ću

kratkom usmenom molitvom i prosit ću svoje zaštitnike, neka se za me mole; tada ću prikazati dušu i tijelo svoje i koji posebni darak n. pr. samozataju koju; a onda ću obnoviti zavjete; napokon ću tvrdo odlučiti, da ću majci njegovoj, Bl. Djevici, služiti, i reći ću molitvu zbora Marijina.

Ispovijed.

Prije ispovijedi: prekriživ se obratit ću se Bl. Djevici, usrdno je moleći, neka me u Sina svoga zagovara i milost mi isprosi da grijehe svoje upoznam, na njih zamrzim i sjetim nutarnju bol duše. — Tada ću se obratiti Sinu da mi to isto u Boga Oca isprosi. — Napokon ću se obratiti Ocu, neka mi milostivo to isto udijeli. — Iza toga ću si savjest ispitati, a onda se pokajati moleći, da se uz Božju pomoć pokajem iskreno, savršeno i općenito za sve grijehe svoje; k tomu ću probuditi dobru odluku, da ću se popraviti.

Kod ispovijedi držat ću se običaja, koji u Družbi vlada.

Poslije ispovijedi: ponajprije ću se zahvaliti. — Drugo, namah ću pokoru izvršiti, — Treće, obnovit ću odluku, da ću se popraviti. — Četvrto, zazvat ću Krista nekim uzdisajima.

Četvrt sata poslije večernjeg ispita savjesti

Odmah poslije ispita savjesti prikazat ću

Bogu po zaštitniku onoga dana sve misli svoje, riječi i djela, sjedinjujući ih s mislima, riječima i djelima Kristovim. — Drugo, reći ću Vjerovanje, molitvu Marijina zbora i obrazac zavjeta, uvjeravajući, da želim kao pravi sin crkve, Bl. Djevice i Družbe Isusove živjeti i umrijeti. — Treće, poškropit ću se sv. vodom.

Kad legneš u krevet, obnovi dobru nakanu, i sjedini svoj počinak s Kristovim počinkom. Napokon misli prvo na sat, kada ti je ustati; drugo opetuj tačke razmišljanja, počivaj u Gospodu i stavi si pod glavu pravila.

Način, kako mi je ostale poslove obavljati.

Prije posla. Prvo, molit ću za milost. — Drugo, obnovit ću dobru nakanu — da to učinim čisto na slavu Božju u zahvalnost ili kano pripravu sv. pričesti i da zadobijem: recimo iskrenu ljubav spram Bl. Djevice i pravu nutarnju poniznost. — Treće, sjedinit ću svoj posao sa sličnim poslom Kristovim.

Poslije posla. Pokaj se za ono, što si zlo, a zahvali za ono, što si dobro uradio.

Mač dvorezac.

Osim općenitog ispitivanja savjesti, gdje se čovjek ozbiljno pita, u koji je grijeh pao, čim li je dragoga Boga uvrijedio, imade još jedan način posebni (osobiti, partikularni) ispit savjesti. Punim pravom zove se ovaj ispit savjesti mač dvorezac, jer se pomoću njegovom ili koji određeni grijeh n. pr. oholost, srditost nastoji iz srca iskorijeniti ili koja krjepost n. pr. poniznost, ustrpljivost u srce usaditi. Evo, što si o tom Svetac zabilježio.

A. O poboljšanju života.

Zašto i kako valja grijeh u opće iskorijeniti.

Poticala: Prvo, ne budem li gledao grijesima na korijen, to ću se uvijek učiti, a nikada naučiti.

Drugo, ne budem li gledao grijesima na korijen, ne ću nikada izbjeći bližnjoj pogibelji i prigodi, da sagriješim, najprije lakim grijehom, a onda teškim.

Treće, požuri se, da ih iskorijeniš, dok je korijen još nježan: bude li se kasnije odviše učvrstio, ne ćeš ga onda iščupati, makar i hotio.

Sredstva: 1. Brižni i pomni ispit savjesti.

2. Goruća molitva.

3. Neprestana zamozataja.

B. Oholost.

Početak svakome grijehu jest oholost.

Poticala, da iskorijenim oholost: Prvo, Krist viseći na križu veli mi: „Uči se od mene, koji hoćeš, da se brojiš u moju Družbu, jer sam krotak i ponizan srcem.“

Drugo, njetiš li u sebi oholost, to ćeš biti lažac; tà odijelo tvoje kaže ti, da si drug Isusov, dok si u duši uistinu drug sotonin.

Treće, želim li Mariju, poniznu službenicu Kristovu, imati majkom, to mi valja oholost s korijenom iščupati.

Sredstva: 1. Zaštitnicom svojom odabrat ću sebi onu, koja se u protivnoj krjeposti tako divno odlikovala; a to je Bl. Dj. Marija.

2. Gledat ću na to dobro, da upoznam sama sebe, što sam prije bio, ništa; što sam sada, čir svijeta; što ću poslije biti, lešina i trulež.

3. Prema poglavarima svojim i duhovnicima nastojat ću da budem vas iskren i otvoren poput najbistrije vode.

C. Zašto i kako valja u opće popraviti djela svoja.

Poticala prvo. Gospod nalaže: „Budite savršeni, kao što je savršen Otac vaš nebeski,“ kao što Bog sve, što čini, dobro čini: tako moram i ja.

Drugo. Ne znaš, nije li ovo djelo zadnje u tvome životu; obavljaj ga dakle onako, kako bi želio, da posljednje djelo obaviš.

Treće. Svako djelo, što si ga dobro obavio, jest regbi med u ustima Božjim, što osobito zasladuje grlo; ili krasna slikarija, koja mu je baš mila i draga. Nemoj, dušo moja, preljubeznome ocu svome ove radosti kratiti.

Sredstva: 1. Prisutnost Božja kod svakog posla.

2. Odredi si način, kako ćeš pojedine poslove obavljati; nastoj, da to duhovnik potvrdi, a ti si onda ispituj savjest, da li onako i činiš.

3. Nastoj iz svih sila, da ti jutarnja molitva pođe za rukom.

D. Posebni ispit savjesti o ljubavi bližnjega.

1. Pogrješke svoje braće snosit ću ustrpljivo, i učinit ću jedno djelo ljubavi.

2. Osuditi ne ću nikoga, i učinit ću dva djela ljubavi.

3. O svima mislit ću dobro i učinit ću tri djela ljubavi.

4. Sažaljavat ću druge i učinit ću četiri djela ljubavi.

5. Radovat ću se s drugima, ako im poslovi uspiju i čestitat ću im i učinit ću pet djela ljubavi.

6. Bit ću blag, i dobrostiv i prema svima uslužan i učinit ću šest djela ljubavi.

7. Uvijek ću braću svoju u srcu i pred drugima ispričati i učinit ću sedam djela ljubavi.

8. Prijazno ću s drugima govoriti i učinit ću osam djela ljubavi.

E. O poniznosti proti oholosti.

Odlučujem, da ću cijele ove godine 1620. uz pomoć Božju nastojati oko poniznosti.

Prvo, da se gradeći zgradu svetosti držim reda, te zato s osnovom da započnem.

Drugo, jer ne budem li ponizan, ne ću biti Družbi od koristi.

Treće, jer poniznima nije ništa mučno, i miroljubima ništa tvrdo.

Odlučujem, da će poglavito na poniznost smjerati sve moje molitve, želje, djela i osobiti ispit savjesti.

1. Posebni ispit savjesti. Prvih 14. dana pazit ću na to, da mi oko moje t. j. nakana moja, bude čista, jer onda će sve tijelo moje svijetlo biti. Predmet ispitu neka bude, da ništa ne radim za to, da me ljudi vide; i dnevice pobudit ću dva čina poniznosti: jutrom jedan, večerom drugi.

2. Ispit savjesti: ništa ne zanemari radi ljudskog i taštog obzira i dnevice pobudi četiri čina poniznosti: jutrom dva i večerom dva.

Za ostale tačke što ću ih ovdje napisati, odredit ću istom onda, kada ove ispite savjesti dovršim, uvijek pazeći na to, u čem najviše pogriješim i odakle mi pogibelj prijeti. Samo to ću zabilježiti, da mi valja svaki dan probuditi dva čina poniznosti više.

1. Misli, koje čine, da sebe visoko cijenim, odmah ću iz glave izbiti; jer tako leži sjekira baš na korijenu oholosti, naime u precjenjivanju sama sebe.

2. Ne ću ništa kazati, što bi mi služilo na pohvalu osim, ako bi poslušnost drukčije tvažila; jer tako ću otkinuti hranu slavičnosti.

3. Što mogu činiti u sobi, ne ću izvan sobe s istog razloga.

4. Ako me drugi hvale, u srcu ću se sramiti s istog razloga, jer me takovim drže, kakov nijesam.

5. Kada druge hvale, izagnat ću iz srca svaku zavist, i probudit ću u sebi radost, jer ovako ću se svima lako zapostaviti.

6. Željet ću i nastojat ću da dadem drugima prednost i praktično ću se držati višim od sebe, općeći s njima ponizno itd. jer tako nalaže sv. Otac Ignacije. Ne ću se nikome pretpostavljati i o svima ću visoko mnijenje imati. Tà ako se i čini, da mi je brat sada nesavršen: znam li ja, nije li ga Bog odabrao, da bude mučenikom itd.

7. Bojat ću se, koliko je do mene, od

milosti „badava danih“ kao što su čudesa tvoriti itd, jer se njima čovjek izvrgava pogibli, da će za uvijeke biti osuđen.

8. Poniženje primit ću najprije ustrpljivo, jer si tako povećajem krunu; drugo, spremno, jer tako slijedim Krista, koji u vrtu reče: „Ustanite, hajmo“; treće, veselo, jer tako ću imati raj na zemlji.

9. Željet ću, da me malo cijene; pa ako mi to ne uspije, žalostit ću se u srcu, jer tako ću biti dragocjen u očima Božjim.

Duhovno sijelo.

Poznato je iz života Berhmansova, kako je on imao osobiti dar, te je mogao i lako i zanimivo voditi duhovne razgovore. Dopuštenjem poglavara osnuje društvo „duhovno sijelo,“ koje bi se u slobodne dane, obično četvrtkom sastajalo na ljetnikovcu. I tuj bi se onda, bilo u trijemu, bilo u sjenici, po čitav sat razgovarali o kojoj krjeposti: čednosti, ljubavi spram bližnjega; ili o kojoj pogrješci: oholosti, neustrpljivosti. Jedan bi razlagao, što je ona krjepost i spomenuo koje pravilo, što je preporučuje. Drugi bi kazao način, kako se može ta krjepost vježbati. Treći bi isticao poticala, e bi slušatelje oduševio, da se junački vježbaju u onoj krjeposti. Četvrti bi naveo sredstva, kako se ova krjepost

može postići. Peti napokon morao bi navesti primjere ili muževe, koji su se odlikovali u toj krjeposti. Svaki od njih imao bi osam dana vremena, da se može dovoljno pripraviti. Na koncu mogao je svaki pitati, što je htio o onoj krjeposti. Slično bi se postupalo, kad se govorilo, kako se imade ova ili ona pogrješka ispraviti. Predmet, o kom će se u slijedećem sastanku govoriti, odlučio bi se većinom glasova. Evo, što nam sv. Ivan Berhmans ob ovom duhovnom sijelu pismeno ostavio:

Zaštitnica Marija.

1. Mjesto: pod sunčanom urom.
2. Vrijeme: onaj dan, kada nema škole, pa se ide u vinograd; odmah poslije objeda.
3. Osobe: N. N.
4. Gradivo: krjepost, koja se većinom glasova odabere.
5. Način. Prvo: oznaka i pravila. Drugo: praktični nutarnji i vanjski čini. Treće: poticala. Četvrto: sredstva ili primjeri.
6. Svrha: da ponajprije sebe, a onda i druge raspalimo i oduševimo za krjepost.

I. Poniznost.

O z n a k a: poniznost jest sklonost duše, da se preziremo, što proistječe iz poznavanja samoga sebe, podvrgavajući se Bogu i ljudima bilo radi Boga, ili zbog koje blagodati, što

nam ju je Bog udijelio.

Č i n i. 1. Voljeti, da budeš nepoznat i da te ni za što ne drže; tražiti, da budeš prezren.

2. Velikom se pripravnošću podlagati Bogu i ljudima.

3. Nikada ništa ne kazati niti činiti, da te toga radi drugi hvale.

4. Podnositi uvrede i tvrde riječi.

5. Voljeti i radovati se, da drugi tvoje pogrješke otkrivaju.

6. U riječima očitovati poniznost, pa se ne ispričati.

7. Držati, da su drugi bolji i čestitiji od tebe.

P o t i c a l a. 1. Krist bijaše ponizan, i reče: „Učite se od mene, jer sam krotak i ponizan srcem.“

2. Bl. Djevica bijaše ponizna, i reče: „Evo službenice Gospodnje itd.“ I: „Obazrije se na poniznost službenice svoje.“

3. Ponizni može sve zadobiti; on imade ključeve od Božje riznice: „Molitva poniznoga itd.“

4. Koliko se poniziš na zemlji, toliko ćeš slave imati na nebu.

5. Najveće časti i hvale su tašte.

S r e d s t v a 1. Spoznaja vlastite nevolje i bijede i slaboće, kako tjelesne tako i duševne.

2. Usrdna molitva.

3. Često poniženje.

Primjer 1. Odrekavši se sv. Franjo Borgija vojvodstva potpisivao bi se: „Franjo grješnik.“ Pa kada mu drug u noći nehotice pljunu u lice, mislio je Franjo, da nema gorega mjesta, nego što je njegovo lice.

2. Odličnjaku nekome u Aleksandriji bila kćerka opsjednuta od nečistog duha. Oci iz pustinje ne htjedoše iz poniznosti da je oslobode. Sv. starca, što no je košaru kupovao, udari opsjednuta djevojka po licu; ovaj joj okrene i drugi obraz. Đavao izađe iz djevojke i ona bude oslobođena.

3. Nekomu svetomu mladiću ukaže se đavao i reče: „Ja sam Gabrijel, koji je k Ivanu i k Djevici bio poslan.“ Mladić mu odvrati: „Gledaj, da nijesi kome drugomu poslan, jer ja nijesam vrijedan, da k meni dođe Gabrijel.“ Sotona zastiđen pobježe.

II. Ustrpljivost.

Oznaka: jest krjepost, po kojoj nevolje ovoga svijeta ravnodušno snosimo, te se radi njih odviše ne uznemirujemo i ne žalostimo i ništa nečedno i nepristojno ne dopuštamo.

Čini. I. Ne dati nijedan vanjski znak nestrpljivosti.

2. Iz srca izagnati svaki nemir, nepovoljnost, žalost, a kud i kamo više i najmanju želju za osvetom.

3. Sve protivštine primati iz ruke Božje.

4. Sve podnositi ustrpljivo, spremno, veselo.

Poticala. 1. Krist nas je bodrio: „U svojoj ustrpljivosti posjedovat ćete duše svoje.“

2. Naš pokoj valja da je u mnogoj ustrpljivosti.

3. Ustrpljivost je kruna sviju krjeposti.

4. Budemo li strpljivi, divit će nam se ljudi, i mi ćemo ih obratiti.

Sredstva: 1. Milost Božja.

2. Ljubav Božja.

3. Nada nagrade.

4. Primjer Kristov.

5. Spoznaja sama sebe.

6. Običaj u trpljenju.

Primjeri. 1. Neki kršćanin, koga su nevjernici mnogim uvredama proganjali, odvrati, kada ga upitaše „Kakvo je čudo tvoj Krist tvorio?“ — „To, da ove nepravde ravnodušno trpim.“

2. Kaluđer neki, komu je drugi iz zavisti iskopao jedno oko, obrati ovoga neprijatelja svoga ustrpljivošću. — Zrcalo primera.

3. Kada lovci jednog pustinjaka slučajno raniše strjelicom, ne htjede ovaj, da mu je iz rane izvade, nego je dugo pustio u rani, e bi se u ustrpljivosti vježbao.

4. Žena neka veoma strpljivo snosila ranu, koja je bila puna crvi. Čuvši za to sv. Dominik dođe k njojzi moleći jednog crva, ali mu

ona ne htjede ništa dati. Napokon dade mu ga, ali uz uvjet, da joj ga vrati. Dok je Dominik crva u ruci držao, pretvori se crv u biser. Kada ga ženi natrag dade, kao što je obećao, premda se drug njegov tome protivio, evo iz bisera opet crva.

I tako o ostalim krjepostima.

III. Čednost.

Oznaka: jest krjepost, koja sve kretnje duše i tijela ravna prema onom, što dolikuje i pristaje.

Čini. Djela ove krjeposti sadržaju pravila čednosti, što ih je napisao bl. O. Ignacije.

Poticala. Da budemo čedni i skromni, na to nas nuka:

1. E bi se poveli za čednošću i stidljivošću Bl. Djevice, koja se tako odlikovala u ovim krjepostima, te Dionizije Areopagita ugledavši je reče: da bi joj se kao božici poklonio, da ga vjera drukčije ne uči.

2. Što je sv. Ignacije mnogim suzama 7 puta orosio pravila, koja nam je o čednosti ostavio.

3. Jer onaj, koji se nečedno vlada, nanosi nepravdu muci Kristovoj, koji dade sva uda svoja na muke, kao mirovnu žrtvu za našu nečednost.

4. Jer onaj, koji se nečedno vlada, majci našoj, Družbi, koja nas na srcu nosi, stidljivost vrijeđa, veselje kvari, obraz kalja.

5. Prisutnost Božja valja da nas posvuda uzdrži u čednosti.

6. Jer si čednošću stječemo neku osobitu slavu za pojedina uda svoja.

Primjeri. 1. Sv. Franjo Ksaverski dok je bio mlad rado se vježbao u skakanju u kolu drugova i vršnjaka svojih. Kada se jednom radi tjelesne vještine samome sebi svidio, sputa si tankim konopcima ruke i bokove, da mu uda štogod trpe.

2. Sv. Terezija pitajući koga za mnijenje, nikada ne bi oči podigla iz čednosti, bojeći se da ne bi nazočne vidjela.

3. Neki redovnik morade rijeku pregaziti. Krzmajući iz stidljivosti svući obuću, nađe se čudesnim načinom najedamput na drugoj strani obale.

4. Napokon ukazavši se Bl. Djevica djevojci imenom Muzi, okružena blaženim djevicama, koje Muza htjede nasljedovati, zapovjedi Muzi, neka se kani smijeha, šale i djetinjarije; pa joj obeća, da će za mjesec dana opet doći u pratnji iste čete djevica i da će je sobom povesti. Djevojka bude ozbiljnijom, stade se ljepše vladati i poslije 25 dana oboli. Trideseti dan evo Djevice Marije sa zborom istih djevica. Muza vidjevši ih vrlo se obraduje te usklikne: „Evo me, Gospo, evo me!“ i izdahnu.

4. Odlomak o poslušnosti.

Poslušnost stoji u tom, da ljudsku volju sjedinimo s Božjom i da ono činimo, na što nas Bog nuka.

Prvi čin: spoznati, što Bog hoće; drugi: slušati glas Božji; treći: odlučiti, da ćemo prema tomu raditi; četvrti: to i izvesti.

5. Odlomak o samozataji.

Zatajiti svoj sud reći će: trapiti razum, kada ne odgovara sudu Božjemu i razboritih ljudi. Zatajiti svoju volju reći će: trapiti svoju volju tako, da nikako niti u svom nutarnjem niti u vanjskom životu ne ćemo da činimo volju svoju, nego baš u svem volju Božju i svojih poglavara.

Najbolje sredstvo, da budeš gospodar nad sobom i da zadobiješ mir srca, jest: zatajiti svoj sud i svoju volju, što se osobito traži od sinova Družbe, i što Krist želi od onih, koji ga slijede, veleći: „Tko će za mnom, neka se zataji.“

Tri odvjetnika učeće mladeži.
Sv. Iv. Berhmans — Sv. Vjek. Gonzaga. — Sv. Stanko Kostka.

Dodatak.

Pobožnosti i molitve.

Bogoljubno društvo za ministrante i sakristane pod zaštitom sv. Ivana Berhmansa.

O. Vinko Basile, († 1882.) svećenik Družbe Isusove, mnogogodišnji revni misijonar u Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji, osnovao je društvo za sve one, koji su kao ministranti ili sakristani ili kako mu drago inače u službi crkvenoj. Zadaća je društvu, da članovi njegovi znamenitu službu svoju obavljaju dostojno i pobožno na slavu Božju i na pobudu vjernicima. U tu je svrhu sastavio ova pravila:

1. Članovi neka se trse, da su u crkvi skromni i puni strahopočitanja. Zato neka se čuvaju svakog nepotrebnog razgovora; pred presvetim sakramentom neka pobožno pokleknu; kod sv. mise i kod ostalog bogoslužja neka obrede zdušno obavljaju i čuvaju se, da glavom ne kreću ni amo ni tamo, naročito kad poslužuju kod oltara.

2. Što im je sa svećenikom naizmjence moliti ili izgovarati kod sv. mise i kod drugih bogoštovnih čina, neka dobro nauče naizust, pa dostojno i pobožno izgovaraju.

3. Dok u crkvi vrše naloženu im službu, neka im je neprestano u pameti, da oni rade

na zemlji, što anđeli u nebu služeći naime Veličanstvu Božjem; pa neka si uzmu za zadaću, da svojom službom zadovolje za uvrede, kojima opaki ljudi vrijeđaju Božanskog Spasitelja.

4. U sakristiji najzdušnije neka se čuvaju svakog nepotrebnog razgovora; ako drugi započnu suvišne ili dapače nečedne razgovore, neka ih ozbiljno opomenu, pa ako bi bilo potrebno, neka to saopće predstojniku crkve.

5. Barem svakih 14 dana i na blagdan sv. Ivana Berhmansa neka se pričeste. Kao pripravu za svetkovinu svetog svoga zaštitnika neka obavljaju devetnicu.

6. Svaki se mjesec sastaju jedamput u određeni dan i u zgodan sat ili kod župnika ili kod drugog svećenika, koga je župnik odredio, da se pouče o kojoj tački kršćanskoga života ili crkvenim obredima.

7. Dnevice mole ovu molitvu:

Sveti Ivane, koji si se tako odlikovao čistoćom i skromnošću, dostojnim vladanjem u crkvama i pobožnošću spram Presvetog oltarskog sakramenta, presvete Djevice i sv. Alojzija, isprosi nama milost, da se u ovim krjepostima povedemo za tobom, da oni, koji nas vide u crkvi, misle na Boga i njemu dužnu čast daju. Očenaš . . . Zdravomarija . . Slava.

Papa Pijo IX. dne 21. rujna 1865. potvrdio je ovo bogoljubno društvo, dopustio, da

ga svaki svećenik svagdje može osnovati s odobrenjem biskupa i obdario ovim oprostima, koji se mogu namijeniti dušama u čistilištu. Potpun oprost u onaj dan, kad je tko primljen u društvo i na blagdan sv. Ivana Berhmansa uz obične uvjete; oprost od 100 dana, kad god članovi služe pobožno kod sv. mise, ili dostojno pokleknu, ili se u crkvi skromno vladaju.

Pobožnost pet nedjelja.

na uspomenu pet godina, što ih sv. Ivan Berhmans sproveo u Družbi Isusovoj.

Tko vrši ovu pobožnost 5 nedjelja pred svetkovinom sv. Ivana Berhmansa, on dobiva potpun oprost pete nedjelje, a oprost od 7 godina i 7 četrdesetnica u prve četiri nedjelje, ako u ove nedjelje pobožno razmatra ili moli i obavlja druga djela kršćanske bogoljubnosti Svecu u čast. Uvjeti: ispovijed, pričest, pohod crkve ili javne kapele, i u njoj molitve na nakanu sv. Oca pape svake od pet nedjelja. Ovi se oprosti mogu namijeniti i dušama u čistilištu. (Lav XIII. 17. svibnja 1890.)

Pet prošnja sv. Ivanu Berhmansu.

1. Prosim te prenevini sv. Ivane, za osobitu čistoću srca svoga, izmoli mi milost, da se povedem za tom dičnom krjeposti tvojom; i nikada ne dopusti, da je izgubim; a ulij mi

najveću mržnju na one grijehe, koje bi je mogle ma kako okaljati. Očenaš, Zdravomarija, Slava.

2. Prosim te, prečedni sv. Ivane za onu osobitu gorljivost, kojom si čuvao sjetila svoja, s koje ti se svijet toliko čudio, izmoli mi milost, da na sjetila svoja tako pazim, te kroz njih nikada ne dopre otrov opakoga grijeha u moje srce. Očenaš, Zdravomarija, Slava.

3. Prosim te, presavjesni redovniče, sv. Ivane, za vrlo veliku pomnju, kojom si obdržavao pravila reda svoga, izmoli mi milost, da svete zapovijedi Božje što izvrsnije čuvam i da evanđeoske savjete barem visoko cijenim i u velikoj časti držim. Očenaš, Zdravomarija, Slava.

4. Prosim te, prepobožni sv. Ivane, za ljubav, kojom si ljubio sv. Alojzija Gonzagu kao brata i Blaženu Djevicu kao svoju majku, daj, da i meni bude sv. Alojzije osobitim zaštitnikom i uzorom, a Blaženu Djevicu da tako pobožno štujem, te uzmognem vazda s tobom reći: ne ću mirovati, doklegod nijesam postigao nježnu ljubav prema Majci svojoj Mariji. Očenaš, Zdravomarija, Slava.

5. Prosim te napokon, prerevni sv. Ivane, za tvoju divnu pobožnost prema klanjanja dostojnom Otajstvu oltara i prema Isusu raspetome, izmoli mi veliku ljubav i počitanje prema Isusu, da se nigdje, a naročito u crkvi ne

ogriješim o štovanje, što ide sakramenat njegove ljubavi i da se uvijek i svagdje ponosim križem njegovim, te pošto sam mu bio na zemlji vjeran učenik i sljedbenik, zavrijedim uživati ga s tobom uvijek na nebu. Očenaš, Zdravomarija, Slava.

Molitva.

Sveti Ivane, koji si na umoru hotio u svojim rukama držati raspelo, svoju krunicu i svoju knjižicu pravila veleći: da ti je ovo troje bilo uvijek najmilije, da ti je najsilnije oružje proti neprijatelju i da s ovim u rukama rado umireš; za krv Isusa Krista, molim te, da mi isprosiš takovo štovanje k svetim propisima evanđelja, takovu ljubav k Presvetoj Djevici i takovu ljubav k Isusu, koji je iz ljubavi prema meni podnio smrt na križu, da ova tri čuvstva budu meni unapredak oružjem, kojim ću slavodobitno odbiti navale sotonine, tako te i ja mogu u onaj zadnji čaš po tvom primjeru pun skrušenja ali ujedno i pun pouzdanja ponoviti: „Ovo troje bilo mi je uvijek za života najdraže; s njima u srcu rado ću umrijeti.“ Amen.

Moli za nas, sveti Ivane!

Da budemo dostojni obećanja Kristovih.

Pomolimo se. Podaj, molimo, Gospode Bože, da sluge tvoje u službi tvojoj primjere

slijede one nevinosti i vjernosti, kojima je anđeoski mladić Ivan posvetio ranu mladost svoju. Po Kristu Gospodu našem. Amen.

Posveta omladine zaštitniku svome sv. Ivanu Berhmansu.

O ljiljan-čistoćo i ogledalo točne poslušnosti, sv. Ivane! Mi te odabiremo za osobitog zaštitnika svoga i molimo te, isprosi nam od Isusa i Marije milost, da čuvajući sjetila i vršeći dužnosti svoje brižljivo pazimo, da očuvamo i lijepi cvijetak čistoće. Udahni u nas nježnu pobožnost, kakovu si gojio ti prema Kraljici djevica i anđeoskom mladiću Alojziju Gonzagi, za kojima si se ti znao tako krasno povoditi. Ocijepljeni od svega, što je zemaljsko, daj da ljubimo svom snagom svojom Isusa i Mariju, te tako združeni sa srcima njihovim u životu, da ih ljubimo i uživamo za sve vijeke s tobom u nebu. Amen.

Gdje je što?

Str.

Na očinskoj grudi

Zavičaj . . . . . .

Mladi konviktorac . . . . . .

Poteškoća i pomoć 23

U kolegiju Isusovaca 32

Zbornik Marijin 37

Borba i pobjeda 46

Nova domaja

Prava sreća 51

Junački koraci 60

U vječnom gradu 70

Uzor — đak 77

Anđeoski mladić 86

Miljenik Marijin 92

Napomol vječnosti 100

Zreo za nebo 108

U nebeskom Jerusalemu

Svetac na zemlji 115

Znaci neba 121

Glas Rima 127

Sveta ostavština

Zlatna zrnca 135

Dnevni red 143

Mač dvorezac 156

Duhovno sijelo 161

Dodatak

Pobožnosti i molitve 169